

Mikä tueksi kuntoutumisen polulla?

Kuopion Seudun Päihdepalvelusäätöille suunnattu palvelukansio

Kaisa Hyttinen

Opinnäytetyö

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Kaisa Hyttinen	
Työn nimi Mikä tueksi kuntoutumisen polulla? Kuopion Seudun Päihdepalvelusäätiölle suunnattu palvelukansio	
Päiväys	24.9.2012
Sivumäärä/Liitteet	50/70
Ohjaaja(t) Petteri Hartikainen	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Kuopion Seudun Päihdepalvelusäätiö	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyönä kehitettiin Kuopion Seudun Päihdepalvelusäätiön integroidun kuntoutuksen osastolle työväline päihdekuntoutujien palveluohjaukseen. Kansioon on koottu Kuopion ja Siilinjärven seudun päihdekuntoutusta tukevia palveluita. Opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tavoitteena on tarjota tietoa olemassa olevista palveluista kuntoutuksen asiakkaille motivoiden asiakkaita hakeutumaan palveluiden pariin. Kansio tulee sekä asiakkaiden että työntekijöiden käyttöön.</p> <p>Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Kuopion Seudun Päihdepalvelusäätiö. Toimeksiantaja tuottaa hoito- ja kuntoutuspalveluita yhdessä julkisen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Säätiön tarkoituksena on ehkäistä ja vähentää päihde- ja muita riippuvuusongelmia ja niihin liittyvää syrjäytymistä Kuopion seudun alueella.</p> <p>Päihdeasiakkailta on voimavaroja muuttaa omaa toimintaansa. Usein muutoksen käynnistämiseen tarvitaan ulkopuolista apua. Palveluohjauksen keinoin työntekijä motivoi asiakasta ja osallistaa asiakkaan oman hoitonsa suunnitteluun. Opinnäytetyönä toteutettu palvelukansio osallistaa ja motivoi asiakkaita oman kuntoutumisensa suunnitteluun palveluihin tutustumalla itsenäisesti tai työntekijän kanssa.</p> <p>Kansion merkitystä palveluohjaukselle tutkittiin käyttöönottohaastattelulla kansion testivaiheessa. Asiakkailta kerättiin lomakehaastattelulla palautetta kansiosta. Saatujen tietojen perusteella kehitettiin opinnäytetyön konkreettinen tuotos, palvelukansio, joka on opinnäytetyön liitteenä.</p> <p>Kansion käyttö jää toimeksiantajan vastuulle. Jatkotutkimusaiheena voitaisiin tutkia, kuinka kansio on otettu käyttöön toimeksiantajan toiminnassa: onko kansio tullut osaksi työntekijöiden palveluohjausta, vai onko se jäänyt vain asiakkaiden käyttöön. Lisäksi voitaisiin selvittää, onko kansio otettu käyttöön muissa Päihdepalvelusäätiön yksiköissä ja millainen sen merkitys niissä on.</p>	
Avainsanat Asiakkaan osallisuus, päihdekuntoutusprosessi, muutos, palveluohjaus	

Field of Study Social Services, Health and Sports			
Degree Programme Degree Programme in Social Services			
Author(s) Kaisa Hyttinen			
Title of Thesis What support on the rehabilitation path? Service folder for the Kuopio Area Substance Abuse Centre			
Date	24.9.2012	Pages/Appendices	50/70
Supervisor(s) Petteri Hartikainen			
Client Organisation/Partners The Kuopio Area Substance Abuse Centre			
<p>Abstract</p> <p>The aim of this study was develop an implement for the department of integrated rehabilitation of the Kuopio Area Substance Abuse Centre, to be used in rehabilitation guidance. The folder presents services in Kuopio-Siilinjärvi area which support the rehabilitation process. The thesis is functional and its aim to provide the rehabilitation clients with information available services, hence motivating the clients to seek them. The folder is intended to be used both by the clients and the staff.</p> <p>The thesis project was assigned by the Kuopio Area Substance Abuse Centre. The consignor operates in cooperation with both public and voluntary sector agents to provide healthcare and rehabilitation services. The purpose of the centre is to prevent and decrease the problems caused by substance abuse and addictions, and related social alienation in the Kuopio are.</p> <p>The rehabilitation clients possess the means to change their actions. In most cases, external aid is needed to initiate the changing process. With service guidance, the staff motivate the client and involve him into planning his own rehabilitation. The folder compiled as a thesis involves and motivates the clients into planning their personal rehabilitation by familiarising them with the available services, independently or with a staff member.</p> <p>The folder's significance to guidance work was studied by interviewing the employees of the centre. During the folders test phase, the clients were asked to give feedback from the folder by questionnaire. On the basis of the feedback the actual thesis work was compiled, the final folder. This can be found as an attachment of the thesis.</p> <p>It is the consignor's decision how to use the folder. As a follow up research it could be looked into how the folder has been utilised by the consignor: has the material been adopted into the staff's case management work, or has it been left only for the clients' use? Also, it could be studied if the folder has been adopted in other departments of the Substance Abuse Centre, and what is its significance in those cases.</p>			
<p>Keywords</p> <p>Client's involvement, substance abuse rehabilitation process, change, case management</p>			

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
2	PÄIHDERIIPPUVUUS JA SEN HOITO	9
2.1	Päihderiippuvuuden kehittyminen.....	10
2.2	Päihderiippuvuuden hoito	11
2.3	Voimavaralähtöisyys päihderiippuvuuden hoidossa	13
3	PÄIHDERIIPPUVUUDESTA PÄIHTEETTÖMYYTEEN.....	15
3.1	Mitä on asiakkaan muutosprosessi?.....	15
3.2	Kuntoutumisvalmius muutosprosessin avaimena.....	18
3.3	Asiakas oman kuntoutumisprosessinsa vaikuttajana.....	19
4	PÄIHDEKUNTOUTUSPROSESSI ASIAKKAAN SILMIN	21
4.1	Palvelusuunnitelma asiakkaan turvana.....	22
4.2	Osastokuntoutumisesta avohoidon palveluihin.....	23
4.3	Jälkihoito onnistuneen päihdekuntoutusprosessin perustana.....	25
4.4	Palveluohjauksen merkitys päihdekuntoutuksessa.....	26
5	KANSION TUOTTEISTAMISPROSESSI	28
5.1	Tuotteistamisprosessin vaiheet.....	28
5.2	Tarve ja ideointi	29
5.3	Kansion luonnosteluvaihe	31
5.4	Kansion kehittäminen ja testaus	32
5.4.1	Työntekijöiden haastattelujen tuloksia.....	35
5.4.2	Asiakaspalautteiden tuloksia.....	37
5.5	Kansion viimeistely	39
5.6	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus.....	40
6	POHDINTA	42
	LÄHTEET	45

LIITTEET

Liite 1 Palvelukansio

Liite 2 Palautelomake kansiosta asiakkaille

Liite 3 Haastattelukysymykset integroidun kuntoutuksen työntekijöille

Liite 4 Tutkimuslupa

1 JOHDANTO

Alkoholin käyttö on lisääntynyt viimeksi kuluneiden vuosikymmenien kuluessa Suomessa huomattavasti. Alkoholin kulutus asukasta kohden on tällä hetkellä noin nelinkertainen 1960-luvun alkuvuosiin verrattuna. Viime vuosina alkoholin kulutus on lisääntynyt merkittävästi, sillä sataprosenttisena alkoholina kokonaiskulutus oli yli kymmenen litraa asukasta kohden. (Aalto 2010a, 11.) Suomessa Alkoholijuomien kulutus onkin saavuttanut tason, joka on suuri jopa Euroopan mittakaavassa (Ministry of Social Affairs and Health 2006, 35).

Suomalaisista aikuisista 90 % käyttää alkoholia, heistä valtaosalle juominen ei aiheuta haittoja tai haittojen riskit ovat suhteellisen vähäiset. Kuitenkin alkoholin ongelmakäyttö on hyvin yleistä, myös alkoholiriippuvuus on tavallista. Alkoholiriippuvuus on yleisyytensä vuoksi kansansairaus, sillä suomalaisista miehistä 8 % ja naisista 2 % on alkoholiriippuvaisia. (Aalto 2010a, 7.)

Päihteiden käyttö ja niihin liittyvät ongelmat ovat koko ajan lisääntyvä tekijä suomalaisessa yhteiskunnassa. Samaan aikaan kun päihdeongelmat ovat lisääntyneet, myös ymmärrys niiden hoitoon on lisääntynyt. Nykyään päihdetyössä asetetaan suurempaa painoa asiakkaan voimavarojen ja kykyjen tunnistamiseen, voimistamiseen ja käyttöön. Työn tavoitteena onkin vahvistaa asiakasta, korostaa vapaata valintaa, tukea ja vahvistaa asiakkaan pystyvyyttä ja luoda uskoa muutokseen. (Miller 2008, 22–23.)

Nykyisin myös päihdeasiakkaiden hoito perustuu asiakkaan yksilöllisiin tarpeisiin, jotka arvioidaan huolellisesti ja laaja-alaisesti hoidon alussa. Asiakkaalla on oikeus valita hänen toivomiensa ja hänelle sopivien hoitovaihtoehtojen väliltä sen sijaan, että hänelle määrättäisiin tietty hoito. Päihdetyössä korostetaan asiakkaan valinnan vapautta ja henkilökohtaista vastuuta muutoksessa samalla nähden asiakas aktiivisena kumppanina omaa hoitoaan suunniteltaessa. (Miller 2008, 23.)

Opinnäytetyöni toimeksiantajani oli Kuopion Seudun Päihdepalvelusäätiö (KSPS), joka toiminnassaan pyrkii toteuttamaan näitä periaatteita. Heidän toiminnassaan asiakas nähdään aktiivisena vaikuttajana niin oman hoitonsa valintaan kuin päihdeongelmansa ratkaisemiseen. Asiakkaalla on suuri valta ja vastuu yhdessä työntekijän kanssa räätälöidä juuri hänelle sopivat tukitoimet monien erilaisten palveluiden ja palveluntarjoajien joukosta.

Toimeksiantajani Kuopion Seudun Päihdepalvelusäitiön tarkoituksena on ehkäistä sekä vähentää päihde- ja muita riippuvuusongelmia ja niihin liittyvää syrjäytymistä Kuopion seudun alueella. Säätio tuottaa hoito- ja kuntoutuspalveluja päihdeklinkan ja -osaston tiloissa (Kuopion seudun päihdepalvelusäitiö 2012b). Omien palveluidensa lisäksi säätio tekee vahvasti yhteistyötä monien eri muiden päihde- ja mielenterveyspalveluita tarjoavien julkisten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Kuopion Seudun Päihdepalvelusäitiö on julkisen sektorin monien toimijoiden (Kuopion kaupunki, Siilinjärven kunta, Suonenjoen kaupunki ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän) sekä eri kolmannen sektorin ja päihdepalvelujärjestöjen perustama säätio (Kuopion seudun päihdepalvelusäitiö 2012d).

Päihdeasiakkaiden kuntoutumisen polulla merkittävä osa kuntoutumista on arjen hallinta ja ihmisen saama tuki toisilta ihmisiltä, mutta kuinka päihdeasiakas osaa hakeutua tarvitsemiinsa palveluihin? Palveluihin ohjaamisessa olennaista on palveluohjaus, jossa päihdekuntoutumista tukevat palvelut yksiin kansiin kokoavalle kansiolle on todellista tarvetta. Tästä syystä tutkimukseni teoreettisena lähtökohtana on transteoreettinen muutosmalli sekä integroitu kuntoutus. Keskeisiä käsitteitä työssäni ovat päihdekuntoutusprosessi, palveluohjaus ja kuntoutujälähtöisyys.

Integroitu kuntoutus on neljän viikon mittaiseksi suunniteltu kuntoutusohjelma, jossa ympärivuorokautinen laituskuntoutusjakso liitetään kiinteäksi osaksi avohoidossa toteutettavaa kokonaiskuntoutumista. Kuntoutusohjelma koostuu kahden viikon perusjaksosta sekä kahdesta viikon mittaisesta intervallijaksosta. Jaksojen välille kuntoutujalle suunnitellaan hänen tarpeitaan vastaavat avohoidon palvelut. Kuntoutus toteutetaan ryhmämuotoisena, jossa suunnittelu-, toteutus- ja seurantavaiheissa tehdään yhteistyötä kuntoutujan, hänen läheistensä ja yhteistyötahojen kanssa. (Kuopion seudun päihdepalvelusäitiö 2012a.)

Integroidun kuntoutuksen tausta-ajatuksena on ollut alusta asti liittää laituskuntoutusjaksot tiiviisti osaksi avohoitoa, jotta kuntoutumisesta tulisi kokonaisvaltainen ja pitkäaikainen prosessi. Asiakkaan hoidon alku- ja suunnitteluvaiheessa otetaan asiakkaan avohoidon työntekijä mukaan työskentelyyn. Ajatuksena on saada verkostopalaveriin koolle sellaiset ihmiset, joilla on paras tietämys ja näkemys asiakkaan lähtötilanteesta. Ryhmämuotoisen kuntoutuksen tarkoituksena on, että asiakkaat veisivät kuntoutuksessa esille tulleita asioita yksilökeskusteluihinsa oman avotyöntekijän kanssa. (Tourunen 20.6.2012.)

Opinnäytetyöni tehtävänä oli tuottaa integroidun kuntoutuksen yksikölle erilaisten julkisten, yksityisten ja kolmannen sektorin toimijoiden päihdekuntoutumista ja raittiutta tukevien toimijoiden palvelut kokoava esittelykansio. Palvelukansio sisältää erilaisia toimijoita Siilinjärven kunnan ja Kuopion kaupungin alueelta, ruoka-avusta virike-toimintaan sekä vertaistukiryhmiin. Kuntoutukseen tulee paljon asiakkaita Kuopion ympäristöstä, muun muassa Siilinjärveltä. Useasti asiakkailla ei ole tietoa oman paikkakuntansa tarjoamista palveluista, mihin tällä kansiossa pyritään vaikuttamaan. Kansio sisältää toimijoiden toiminnan esittelyä ja yhteystietoja, jota päihdepalvelusäätiön asiakkaat voivat kuntoutuksessa ollessaan selailta. Myös työntekijät käyttävät kansiota omassa työssään.

Opinnäytetyön idea syntyi suorittaessani työharjoittelua integroidussa kuntoutuksessa syksyllä 2010. Aluksi tiedustelin toimeksiantajalta, olisiko heillä tarvetta integroidusta kuntoutuksesta kertovasta esittelykansioista asiakkailleen, mutta tällaiselle ei koettu tarvetta. Sen sijaan työryhmän kanssa käydyissä keskusteluista ilmeni tarve päihdekuntoutumista tukevia palveluita esittelevä ja kokoava kansio, johon kuntoutuksen asiakkaat voisivat vapaa-ajallaan tutustua.

Opinnäytetyön tavoitteena on tarjota asiakkaille tietoa siitä, mistä he kuntoutuksesta lähdettyään saavat apua ja tukea arjen hallintaan ja sen sujumiseen. Lisäksi kansiota löytyy tietoa, mistä voi saada ruoka-apua, vapaa-ajalle tekemistä ja virikkeitä sekä mistä hakea taloudellista apua. Opinnäytetyön tarkoituksena on puolestaan tuottaa päihdekuntoutumista tukevat palvelut yksiin kansiin kokoava palvelukansio helpottamaan työntekijöiden palveluohjausta. Lisäksi kansio motivoi asiakkaita tutustumaan tarjolla oleviin palveluihin ja saattamaan kyseiset palvelut heidän tietoisuuteensa.

Päihderiippuvuudesta päihdeettömään elämään tapahtuva muutos on pitkä prosessi, johon voi päihdeongelman lisäksi liittyä muitakin ongelmia elämän eri osa-alueilla. Tällaisia osa-alueita voivat olla taloudellinen tilanne, terveys tai perhe- ja ihmissuhteet. Tämän vuoksi kansioon on pyritty keräämään myös muitakin kuin päihdeettömyyttä tukevia palveluita. Kyseiset palvelut, joita kansioon on kerätty, tukevat ihmisen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Jotta päihderiippuvainen kuntoutuisi ja pystyisi elämään päihdeettömää elämää, pitää hänen kaikkien elämänsä osa-alueiden olla tasapainossa ja kunnossa.

2 PÄIHDERIIPPUUUS JA SEN HOITO

Päihteillä tarkoitetaan kemiallisia aineita tai yhdisteitä, joita yksilö käyttää päihtymis-, piristymis- tai huumaustarkoituksessa (Vuori-Kemilä, Stengård, Saarelainen & Annala 2007, 34). Päihderiippuvuudella tarkoitetaan pakonomaista käyttäytymistä, jossa kemiallisten aineiden käytön hallitseminen ja lopettaminen on yhä vaikeampaa. Päihderiippuvuus on sairaus, jossa päihteiden käytön sietokyky alkaa kasvaa. (Hietaharju & Nuutila 2010, 68; Holmberg 2010, 39.) Suomessa päihdyttävässä tarkoituksessa yleisimmin käytettäviä aineita ovat alkoholi, keskushermostoon vaikuttavat lääkeaineet, kannabis, amfetamiini sekä opiaatit (Poikolainen 1998, 42).

Tässä opinnäytetyössä käsitellään päihderiippuvuutta pääsääntöisesti alkoholin näkökulmasta, koska toimeksiantajani, Kuopion seudun päihdepalvelusäätön asiakkaista suurin osa käyttää pääpäihteensä alkoholia (Blåfield 23.8.2012). Tässä opinnäytetyössä päihderiippuvuus ymmärretään yksilön itsensä aiheuttamana ongelmana, josta yksilön on mahdollista toipua omien voimavarojensa ja ulkopuolisen tuen avulla. Tuella tarkoitetaan ulkopuolelta tulevaa apua ja neuvoa, joilla ohjataan asiakasta kuntoutumisen polulle. Palvelukansio toimii yhtenä tuen muotona tarjoten asiakkaalle tiedon hänen saatavillaan olevasta tuesta ja avusta päihteettömän elämän tavoittelussa.

Alkoholin ongelmakäytöllä tarkoitetaan sitä, kun juomiseen liittyy jokin haitta tai huomattava riski saada alkoholin aiheuttava haitta. Ongelmakäyttö voidaan jakaa kolmeen luokkaan; riskikäyttö, haitallinen käyttö ja alkoholiriippuvuus eli alkoholismi. Alkoholiriippuvuus on vaikein ongelmakäytön muoto, jossa yksilö ei pysty hallitsemaan juomistaan eikä estämään siitä tulevia haittoja. Alkoholiriippuvuus on oireyhtymä, jonka oireet ja piirteet painottuvat eri yksilöillä eri tavalla. Useimmiten riippuvuus ilmenee käyttäytymisen muuttumisena, joka on seurausta alkoholin aiheuttamista muutoksista sekä aivoissa että yksilön tavassa havainnoida, tuntea ja ajatella. (Aalto 2010a, 8–9.)

Alkoholiriippuvuus on sekä fyysinen riippuvuus, jossa yksilö alkoholin sietokyky on lisääntynyt, että psyykinen riippuvuus, joka ilmenee pakonomaisena tarpeena käyttää alkoholia vieroitusoireiden mentyä ohi. Alkoholiriippuvaisen elämässä juomisen merkitys on kohtuuttomasti korostunut ja juominen jatkuu haitoista huolimatta. Alkoholista tulee elämää ohjaava tekijä. Alkoholin käyttöä perustellaan mielenterveydellisillä syillä, kuten stressillä, masennuksella tai ahdistuneisuudella, vaikka todellisuus-

nessa toistuvasti käytettynä alkoholi useimmiten lisää näitä. (Aalto 2010a, 9; Kiianmaa 2010, 22–23.)

Alkoholiriippuvuudelle on olennaista, että se heikentää yksilön terveyttä altistaen aivot ja muut elimet sairauksille sekä sosiaalista hyvinvointia. Hallitsematon alkoholin käyttö vaikeuttaa usein perhe- sekä työelämää ja niiden hoitamista, mikä puolestaan johtaa usein taloudellisiin ja muihin sosiaalisiin ongelmiin. (Kiianmaa 2010, 23.) Raitasalon (2008, 15) mukaan on mahdotonta arvioida, kuinka moni suomalainen kärsii läheisensä liiallisesta alkoholinkäytöstä. Joitain arvioita voidaan esittää erilaisten alkoholin juomistavat ja -tottumukset -tutkimusten tulosten mukaan, mutta yleensä tällaisissa tutkimuksissa ihmiset aliarvioivat arkaluonteisia aiheita, esimerkiksi alkoholin käyttöä.

2.1 Päihderiippuvuuden kehittyminen

Päihderiippuvuudesta on esitetty erilaisia selitysmalleja, esimerkiksi lääketieteellisiä, biologisia, geneettisiä, psykologisia, sosiaalipsykologisia, oppimispsykologisia ja yhteiskunnallisia. Näistä selitysmalleista oppimispsykologia eli kognitiivinen psykologia pyrkii ymmärtämään päihderiippuvuutta yksilön ja hänen ympäristönsä välisen vuorovaikutuksen, opitun elämäntavan ja selviytymisstrategian kautta. Päihderiippuvuuden syntyyn vaikuttavat monet tekijät. Tällaisia tekijöitä ovat muun muassa päihteen fysiologiset ja neurobiologiset vaikutukset ihmisessä sekä päihteen käyttäjän yksilölliset fyysiset ominaisuudet, persoonallisuuden rakenne sekä yhteisölliset ja kulttuurisidonnaiset tekijät. (Havio, Inkinen & Partanen 2008a, 43.)

Päihderiippuvuuden kehittyminen alkaa aina päihteiden satunnaisesta käytöstä, jolloin päihteidenkäyttö on vielä yksilön oma, hallittavissa oleva valinta. Ihminen käyttää päihteitä, koska hän hakee nautintoa kemiallisin keinoin, viettää sosiaalista elämää tai pakenee niiden avulla todellisuutta. Päihderiippuvuus alkaa usein psyykkisenä riippuvuutena, josta se kehittyy vähitellen kemialliseksi riippuvuudeksi päihteiden käytön jatkuessa. (Hietaharju & Nuutila 2010, 68.)

Riippuvuudelle on olennaista, että se kehittyy usein aineisiin, jotka tuottavat mielihyvää ja riippuvuudeksi muodostuva aine tai asia tuottaa alusta alkaen välitöntä nautintoa ja tyydytystä. Päihderiippuvuuteen liittyy toleranssi-ilmiö, joka tarkoittaa sitä, että elimistö tottuu johonkin päihteeseen ja halutessaan saada aiemman kaltaisen vaikutuksen, yksilö joutuu käyttämään kasvavia määriä päihdettä. Ihminen sietokyky eli toleranssi on siis kasvanut. (Havio ym. 2008a, 43.)

Päihderiippuvuuden kehittyminen voi noudattaa myös niin sanottua porttiteoriaa, jossa yksilö aloittaa satunnaisesta käytöstä ja ajautuu väijäämättä kohti päihderiippuvuutta. On ihmisiä, jotka jo muutamien päihdekokeilujen jälkeen ajautuvat riippuvuuteen, kun taas joillakin ihmisillä kokeilukerrat jäävät muutamaisiin yksittäisiin kertoihin. (Holmberg 2010, 39.) Jokaisella on kuitenkin omat syynsä ja motiivinsa käyttää päihteitä. Monenlaiset tekijät vaikuttavat siihen, muuttuuko ihminen kohtuullisesta alkoholinkäyttäjäksi riippuvaiseksi. Olennaista on, mitä merkityksiä hän antaa päihteen käytölleen ja miten keskeinen osa päihteestä muodostuu ihmisen jokapäiväisessä elämässä. (Havio ym. 2008a, 42.) Riippuvuus on kuitenkin aina itse aiheutettu häiriö, johon on olemassa monia syitä (Kooyman 2009, 71).

2.2 Päihderiippuvuuden hoito

Päihdehuoltolaki (41/1986) edellyttää kunnan järjestämään päihdepalveluita kunnassa ilmenevän tarpeen mukaisesti. Kunnat ovatkin järjestäneet päihdepalvelut hyvin eri tavoin. Kunnat voivat tuottaa palvelut itse, yhdessä toisten kuntien kanssa tai ostaa ne ostopalveluina päihdepalveluja tuottavilta säätiöiltä, järjestöiltä tai yksityisiltä palveluntuottajilta. Kunnat voivat esimerkiksi järjestää avohoidon omana toimintanaan ja ostaa laitoshoidon katkaisuhoidon ja kuntoutuspalvelut päihdehuollon kuntayhtymän, järjestöjen tai yksityisten ylläpitämillä kuntoutusyksiköiltä. (Havio, Inkinen & Partanen 2008b, 99–100.)

Päihdehuollon tavoitteena on ehkäistä ja vähentää päihteiden ongelmakäyttöä sekä siihen liittyviä sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. Päihdehuollon palveluilla pyritään edistämään yksilön toimintakykyä ja turvallisuutta. Niitä tulee antaa henkilölle, jolla on päihteiden käyttöön liittyviä ongelmia sekä hänen perheelleen ja läheisilleen. Palvelut tulee järjestää ensisijaisesti avohuollon toimenpitein ja niiden tulee olla helposti tavoitettavia, joustavia ja monipuolisia. Laitoshoidon ajankohtainen vasta siinä vaiheessa, kun avohoidon keinot ovat riittämättömät. Palveluiden piiriin voi hakeutua omaaloitteisesti. Palveluiden ja hoidon on perustuttava luottamuksellisuuteen ja toiminnassa on otettava huomioon päihteen käyttäjän ja hänen läheistensä etu. (Julkunen & Nyberg-Hakala 2010, 18; Lappalainen-Lehto, Romu & Taskinen 2008, 129–131.)

Päihdeongelman hoidossa olennaista on intervention eli ongelmiin puuttumisen oikea ajoitus yhdessä sopivien palveluiden ja oikean hoidon kanssa. Hoitoa suunniteltaessa tulee ottaa huomioon asiakkaan yksilöllisyys ja oma subjektiivinen kokemus omasta

tilastaan. Yksilöllisyyden huomioiminen on tärkeämpää kuin asiakkaan ohjaaminen tietynlaiseen hoitoon. (Julkunen & Nyberg-Hakala 2010, 18.)

Hoidon suunnittelussa on otettava huomioon asiakkaan muutos-/kuntoutumisvalmius, jolla tarkoitetaan asiakkaan kykyä asettaa omaa elämäänsä koskevia kuntoutus- ja muutostavoitteita. Lisäksi on otettava huomioon sekä hoidon tarve että aiempi hoito-historia, jolla varmistetaan päihdehoidon tarkoituksenmukaisuus. Suunniteltaessa kuntoutuspolkuja on muistettava, että kuntoutuspolkuja on olemassa monenlaisia eivätkä kaikki päihteenkäyttäjät tarvitse päihdehoitopalveluita käytön lopettamisen ja elämäntapamuutoksen tekemiseen. (Julkunen & Nyberg-Hakala 2010, 18; Koskisuus 2004, 93.) Päihdehoidon tavoitteena onkin useimmiten alkoholin käytön säätely sekä muun elämänhallinnan oppiminen (Lappalainen-Lehto ym. 2008, 172).

Päihdehoidon ja -kuntoutuksen aikana päihdeasiakkaan terveyteen, elämänlaatuun ja toimintakykyyn pyritään vaikuttamaan yksilöllisesti suunnitellun hoitosuunnitelman mukaisesti (Julkunen & Nyberg-Hakala 2010, 18). Päihderiippuvuuden hoidon tulee olla monimuotoista ja siinä on kyettävä hahmottamaan riippuvuuden eri ulottuvuuksia yhdessä asiakkaan kanssa. Lisäksi on pohdittava asiakkaan pärjäämistään sekä painotettava hoito hänen tarpeidensa mukaan (Holmberg 2010, 41). Hoidon tarkoituksena on virittää ja vahvistaa yksilön omia voimavaroja, etenkin toipumisen suhteen sekä antaa asiakkaalle uudenlaisia näkökulmia päihdeongelmaansa ja toivoa muutoksen mahdollisuuteen (Kuusisto 2009, 36–38).

Päihderiippuvuuden hoitoon on olemassa monenlaisia hoitotoimenpiteitä, joita voivat olla muun muassa vieroitus-, lääke- ja psykososiaalinen hoito sekä vertaistukiryhmät (Aalto 2010a, 14; Babor ym. 2003, 209–210). Esimerkiksi psykososiaalinen hoito koostuu yleensä tiedon antamisesta, keskustelusta, erilaisista tehtävistä tai käytännön harjoituksista. Hoito voi olla yksilöhoitoa, jossa ovat mukana hoitava henkilö ja potilas tai hoito voi tapahtua pienessä, alkoholiriippuvuutta sairastavien ryhmässä. Olennaisena osana hoitoon kuuluu myös asioiden käsittely yhdessä asiakkaan läheisten kanssa. (Aalto 2010b, 57.)

Esimerkiksi kognitiivisen lähestymistavan mukaan yksilön kohdeongelmaan eli päihdeasiakkaan tapauksessa hänen päihdeongelmaansa pyritään vaikuttamaan toiminnallisten ja ajattelutapojen koskevien muutosten avulla. Olennaista on ajattelutottumusten tunnistaminen ja muuttaminen sekä ongelmanratkaisutaitojen ja selviytymiskeinojen kehittäminen (Lappalainen-Lehto ym. 2008, 200.) Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kuntoutuksessa yksilön alkoholiongelmaan pyritään löytämään vaihtoeht-

toisia ratkaisuja sekä erilaisia ongelmanratkaisustrategioita (Julkunen & Nyberg-Hakala 2010, 38).

Yleensä kuntoutusosastolla työskentely on yhteisömuotoista ja hoidon tavoitteet ovat tulevaisuus- ja voimavarasuuntautuneita. Menetelminä voidaan käyttää esimerkiksi teemaryhmiä, kuvataideterapiaa, akupunktiota tai omahoitajakeskusteluja. Tavallisin psykososiaalisen laituskuntoutuksen kesto on neljä viikkoa, jolloin kuntoutujan perheenjäseniä pyritään myös tapaamaan. (Mäkelä & Aalto 2010, 50.) Kuntoutus sisältää usein monenlaista muutakin toimintaa kuin yksilö- ja ryhmäkeskusteluja. Se voi olla muun muassa vertaistukea ja verkostokokouksia, sillä ihmissuhteet luovat usein vaihtoehdon päihteiden käytölle. (Lappalainen-Lehto ym. 2008, 172.)

2.3 Voimavaralähtöisyys päihderiippuvuuden hoidossa

Ammatillisessa päihdetyössä käytetään voimavarasuuntautuneita menetelmiä, joilla etsitään ja aktivoidaan yhteistyössä asiakkaan kanssa hänen omia tai hänen sosiaalisen verkostonsa ja toimintaympäristön voimavaroja. Toiminta on tavoitteeseen suuntautuvaa eikä siinä yleensä pohdita ongelmien historiaa tai syitä. Tarkastelemalla menneisyyttään asiakas voi sieltä tiedostamalla ja oppimalla omaksua uusia, parempia ajatus- ja toimintatapoja. Tärkeä periaate on luottamus asiakkaan omiin voimavaroihin ja eteenpäin suuntaaminen. (Lappalainen-Lehto ym. 2008, 190.)

Päihdepalvelusäätö toteuttaa omassa työssään vahvasti voimaannuttavia työmenetelmiä. Tausta-ajatuksena on usko asiakkaan omiin voimavaroihin ja siihen, että asiakkaalla on kaikki se tieto ja kokemus, jota hän tarvitsee muuttaakseen omaa tilannettaan. Työntekijöiden tehtävänä on osallistaa asiakkaita erilaisten teemojen myötä tarkastelemaan elämäänsä ja etsimään näitä voimavaroja. Toiminnan tavoitteena on, että asiakas löytää kyseiset voimavarat itsestään. (Tourunen 20.6.2012.)

Päihdetyössä asiakaskeskeinen toimintamalli perustuu asiakkaan tai kuntoutujan voimavarojen hyödyntämiseen. Ihmisen ajatellaan kehittyvän henkilökohtaisten kiinnostusten, tavoitteiden ja vahvuuksien pohjalta. (Kettunen, Kähäri-Wiik, Vuori-Kemilä & Ihalainen 2009, 30.) Asiakkaan omien voimavarojen löytäminen ja niiden käyttämisen mahdollistuminen ovat edellytys asiakkaan yksilölliselle selviytymiselle jokapäiväisessä elämässä. Puhutaan asiakkaan omien voimavarojen tunnistamisesta eli voimaantumisen (empowerment) on henkilökohtaista ja ihmisestä itsestään lähtevä eikä sitä voi siirtää toisesta ihmisestä toiseen. Voimaantunut ihminen on löytänyt omat

voimavaransa ja uskoo niihin. Lisäksi hän määrää itsestään ja omasta elämästään. (Hiltunen 2005, 123.)

Voimavaralähtöisellä työotteella asiakkaan elämäntilanne arvioidaan laaja-alaisesti selvittäen asiakkaan ja hänen ympäristönsä voimavaroja ja vahvuuksia. Näiden vahvuuksien pohjalta suunnitellaan kuntoutusta, jota ohjaavat jokaiselle yksilöllisesti muodostuvat kuntoutumisen tavoitteet. Tavoitteena on löytää käytännössä toimivia keinoja ja ajattelumalleja, joita asiakas voi hyödyntää. (Kettunen ym. 2009, 30.) Yhdessä asiakkaan kanssa työntekijä todentaa asiakkaan voimavaroja, jotka hän ammattitaidollaan ja työllään auttaa asiakasta ottamaan tämän käyttöön (Kuhanen ym. 2010, 154). Keskeistä on ajattelun ja toiminnan muuttuminen sekä sellaisten taitojen hankkiminen, joiden avulla asiakas selviää omassa elämässään häntä itseään ja ympäristöään tyydyttävällä tavalla (Salo-Chydenius 2008, 138).

3 PÄIHDERIIPPUVUUDESTA PÄIHTEETTÖMYYTEEN

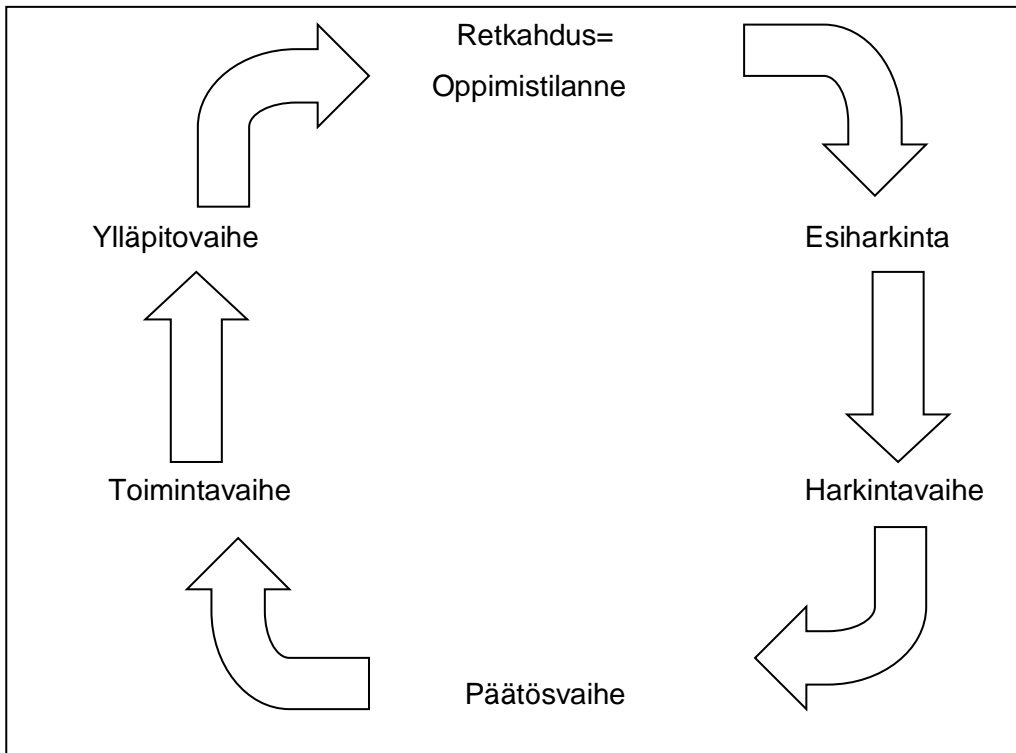
Päihteidenkäytöstä luopuminen ja toipuminen on muutosprosessi, jossa vuorottelevat hoito- ja toipumisvaiheet päihteidenkäytön uudelleen aloittamisen kanssa ennen kuin pidempään kestävä toipuminen ja elämänmuutos alkavat. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että päihteen käyttäjäksi on edelleen, mutta kuntoutusprosessin edetessä ne lyhenevät ja niiden aiheuttamat haitat vähenevät. Samalla raittiit jakson pitenevät, joiden aikana yksilössä tapahtuu sisäistä kasvua ja ulkoisten olosuhteiden muuttamista. Prosessiin kuuluvat retkahdukset, joilla tarkoitetaan tilannetta, kun yksilö raittiin kauden jälkeen palaa päihdyttävän aineen käyttöön. (Suokas & Liias 2008, 154–156.)

Päihderiippuvainen pystyy lopettamaan päihteiden ongelmakäytön, mutta harvoin hän pystyy kohtuukäyttöön. Päihteiden käytön lisääntyessä yleistä on, että katkaisua ja hoitoa haetaan vuosia ongelman ilmaantumisen jälkeen. Mitä vaikeammasta päihderiippuvuudesta on ollut kyse, sitä pitkäkestoisempia, tiiviimpiä ja monimuotoisia jatkohoito-ohjelmien ja tukimuotojen tulisi olla (Koski-Jännes, Ehrling, Sarpavaara, Rakkolainen & Tolonen 2009, 142; Suokas & Liias 2008, 156–157.)

Päihdekuntoutusprosessissa tulee muistaa, että se voi kestää muutamasta viikosta useisiin vuosiin (THL 2012). Jokainen yksilö kokee riippuvuudesta toipumisen omalla tavallaan. Päihderiippuvuudesta voi kuitenkin toipua, mutta yksi tapa ei toimi toiselle, vaan jokaiselle yksilölle pitää rakentaa oma muutospolkunsä. (Ruisniemi 2009, 162.)

3.1 Mitä on asiakkaan muutosprosessi?

Kognitiivinen psykologia tarkastelee käyttäytymisen muutosta ja vakiinnuttamista useampivaiheisena muutoksena vaihemallina (Havio ym. 2008a, 48). Prochaskan ja DiClementen muutosvaihemallissa muutosta kuvataan pitkävaiheisena prosessina, joka sisältää osavaiheet esiharkinta, harkinta-, päätös-, toiminta- ja vakiintumisvaiheet sekä retkahduksia (kuviot 1). Malli kuvataan usein lineaarisena, mutta todellisuudessa jokaisen ihmisen muutospolku on yksilöllinen ja he saattavat prosessin aikana mennä useita kertoja edestakaisin eri vaiheiden välillä ennen kuin muutos vakiintuu. (Koskisuu 2004, 97.) Ihmiset etenevät myös vaiheissa eri tahdissa. Jotkut voivat edetä vaiheesta toiseen nopeasti, kun taas jotkut viipyvät pitkäänkin varhaisvaiheissa (Miller 2008, 31). Kestävää muutosta vakiinnuttaessa on tavallista, että prosessi vaiheineen pyörähtää monta kertaa. Pysyvä, vakaa muutos on kuitenkin mahdollinen asiakkaan tiedostaessa eri vaiheiden vaatiman ajan ja niille tyypilliset piirteet (Havio ym. 2008a, 48; Lappalainen-Lehto ym. 2008, 201.)

KUVIO 1. Muutosvaihemalli (Havio, Inkinen & Partanen 2008a, 48)

Esiharkintavaiheessa asiakas ei itse koe muutostarvetta, mutta hän saattaa muiden painostuksesta muuttaa toimintaansa. Tälle vaiheelle on tyypillistä, ettei ihminen itse tunnista ongelmaansa, vaan päihteidenkäyttäjän lähiympäristö reagoi päihteiden käyttöön antamalla palautetta. Asiakas voi vastustaa myös muutostarpeen tunnistamista. Lähiympäristön palaute voi saada hänet huomaamaan, että päihteiden käytöllä saattaa olla myös negatiivisia vaikutuksia. Silti päihteitä käyttävä ihminen ei ole kuitenkaan vielä tässä vaiheessa valmis muuttamaan käyttäytymistään, vaikka hän saattaa hakea apua lähiympäristön painostuksesta. Esiharkintavaihe voi kestää pitkään, joskus vuosiakin. (Havio ym. 2008a, 48; Koskisuus 2004, 97; Lappalainen-Lehto ym. 2008, 201.)

Harkintavaiheessa asiakas tiedostaa päihteiden aiheuttamia haittoja niihin liittyvien hyötyjen rinnalla ja ryhtyy pohtimaan niitä. Asiakas painiskelee ambivalenssinsa kanssa, sillä toisaalta hän haluaa jatkaa päihteiden käyttöä, mutta toisaalta haitat saavat hänet haluamaan muutosta. Asiakas ei kuitenkaan ole itse vielä valmis muutokseen, eikä hänellä ole vielä muutokseen tarvittavaa sitoutumista, vaan aikaa voi kulua paljonkin ennen kuin ihminen on valmis tekemään päätöstä. Työntekijällä on tässä vaiheessa merkittävä rooli motivoida asiakasta muutokseen. (Havio ym. 2008a, 48; Koskisuus 2004, 98; Lappalainen-Lehto ym. 2008, 201.)

Päätösvaiheessa asiakas tekee päätöksen muutoksesta, jolloin työntekijän on tärkeää luoda uskoa asiakkaan omiin kykyihin. Lähiympäristön tuella on suuri merkitys päätöksen teossa. Muutospäätöksen jälkeen tärkeää on, että asiakas sitoutuu muutokseen, ryhtyy konkreettisiin toimiin ja laatii muutossuunnitelma yhdessä työntekijän kanssa. Suunnitelmassa voi olla tavoitteet, keinot, aikataulu ja palkitsemissuunnitelma tavoitteeseen pääsyn kunniaksi. Täytyy muistaa, että muutosprosessi vie aikaa eikä tuloksia välttämättä synny nopeasti. (Havio ym. 2008a, 48–49; Lappalainen-Lehto ym. 2008, 201.)

Toimintavaiheessa asiakas toimii toisin kuin aiemmin ja muutos on myös ulkopuolisten nähtävissä. Asiakas hakee päihteille vaihtoehtoja sekä keinoja ja tukea päätöksensä toteuttamiseksi. Asiakkaan kannalta on tärkeää, että hän pääsee keskustelemaan kokemuksistaan ja tuntemuksistaan läheistensä tai toisten vastaavassa tilanteessa olevien ihmisten kanssa. Olennaista on, että asiakas löytää vaihtoehtoisia tyydytyksen lähteitä ja välttää erilaisia houkutuksia. Tässä vaiheessa asiakkaalle on muutosprosessin kannalta merkityksellistä saada edistymisestä myönteistä palautetta ja positiivista tukea. Työntekijän tulee kannustaa asiakasta ja kiinnittää huomiota hänen voimavaroihinsa. (Havio ym. 2008a, 49; Lappalainen-Lehto ym. 2008, 201.)

Ylläpitovaiheessa muutos vakiinnutetaan. Vakiintumisesta voidaan puhua, kun muutos on kestänyt vähintään puoli vuotta. Ylläpitovaihe on päihteiden käytön muutosprosessin vaativin ja haasteellisin vaihe, sillä riski palata entiseen käyttäytymismalliin eli päihteiden käyttöön kasvaa, kun toimintavaiheen positiiviset kokemukset, palaute ja ympäristön tuki alkavat muuttua arkipäiväisiksi. Päihteistä saatetaan alkaa etsiä voimakkaita positiivisia kokemuksia harmaan arkipäivän vaihtoehdoksi, mutta myös erilaiset pettymykset voivat altistaa palaamaan vanhaan käyttäytymismalliin. Ylläpitovaiheessa on tärkeää vahvistaa sitoutumista muutokseen pyrkien välttämään houkutuksia. Toisten tuki muutoksen ylläpitämiseksi on tärkeää. (Havio ym. 2008a, 49; Lappalainen-Lehto ym. 2008, 201.)

Retkahdus eli vanhaan käyttäytymismalliin palaaminen kuuluu myös muutosprosessiin ja se voi tapahtua pitkän raittiuden jälkeen. Retkahdus kuvataan yleensä muutosvaihemallin päätepisteenä, mutta todellisuudessa retkahdus voi tapahtua missä vaiheessa tahansa. Tällöin muutoksen jatkumosta poistutaan väliaikaisesti ja palataan aiempiin vaiheisiin. Useimmiten retkahduksen jälkeen ihminen palaa jonkintasoiseen harkintavaiheeseen, joskus jopa esiharkintavaiheeseen. (Havio ym. 2008a, 49; Holmberg 2010, 71; Miller 2008, 33.)

Retkahdusriski on korkeimmillaan ensimmäisen puoli vuotta raitistumisen jälkeen, mutta se pysyy korkealla vuosikausia. Retkahduksia tapahtuu kaikille päihdekuntoutujille – joillekin enemmän kuin toisille. Retkahdusta ei pidä ajatella epäonnistumisena, vaan oppimistilanteena, josta voi havaita syyt, jotka altistavat vanhaan käyttäytymismalliin. Ihmisen on mahdollista oppia tiedostamaan, tunnistamaan ja ennakoimaan tilanteita sekä tunnetiloja, jotka edeltävät retkahdusta. Retkahdusten taustan tunnistamisen myötä asiakkaan on mahdollista välttää tulevat retkahdukset. (Havio ym. 2008a, 49; Julkunen & Nyberg-Hakala 2010, 17.)

3.2 Kuntoutumisvalmius muutosprosessin avaimena

Kuntoutumisvalmius vaikuttaa ihmisen halukkuuteen sitoutua kuntoutusprosessiin. Kuntoutumisvalmiuteen vaikuttaa monia osatekijöitä. Tällaisia ovat muun muassa tarve muutokseen, joka koostuu ihmisen omasta tyytymättömyydestä tilanteeseensa sekä ulkoisesta muospaineesta eli ympäristön tyytymättömyydestä. Lisäksi vaikuttavia tekijöitä ovat sitoutuminen muutokseen, tietoisuus itsestä ja ympäristöstä sekä kumppanuus, joka tukee vuorovaikutuksella muutoksen aikaansaamista. (Koskisuu 2004, 104–108.)

Muutos- eli kuntoutusprosessiin vaikuttavat tekijät voidaan jakaa kuntoutujaan, kuntoutustilanteeseen ja toimintaympäristöön liittyviin tekijöihin. Kuntoutuja tuo prosessiin oman historiansa ja siihen liittyvät tulkinnat sekä hänen elämäntilanteessaan suojaavat ja uhkaavat tekijät. Kuntoutujan hallintakäsityksillä ja coping-taidoilla on vaikutusta siihen, miten ja millaista muutosta kuntoutuja uskaltaa kokemuksiensa varassa toivoa. (Koskisuu 2004, 101–102.)

Kuntoutujan osalta prosessin muodostavat hänen käsityksensä itsestään sekä tilanteestaan ja siitä, kuinka kuntoutuja hahmottaa ympäristöään. Kuntoutustilanteeseen vaikuttavat puolestaan henkilökunnan ammattitaito, asenteet, työkuultuuri, omaksutut työtavat ja yhteisön arvot. Lisäksi kuntoutumisen tavoitteella on merkitystä kuntoutumistilanteeseen. Kuntoutumisen tavoite voi erota ei osapuolten kohdalla. Toimintaympäristöllä on myös vaikutusta monin tavoin kuntoutumisvalmiuden kehittymiseen. Toimintaympäristö määrittelee sen, millaisia palveluita kuntoutujalla on tarjolla ja mitä kuntoutuja voi tavoitella. (Koskisuu 2004, 102–103.)

Kuntoutumisvalmiuden ohella muutoksen tärkeä osatekijä on asiakkaan motivaatio, jonka tulee olla sisäistä motivaatiota. Jotta ihminen vähentäisi tai lopettaisi haitallisen toiminnan, hänen tulee kokea asia itselleen henkilökohtaisesti tärkeänä. Ihminen voi

lopettaa haitallisen toiminnan ulkopuolelta tulevasta ympäristön paineista, mutta muutosta ylläpitävien sanktioiden pettäessä tai poistuessa, paluu entiseen toimintamalliin on hyvin todennäköistä. (Koski-Jännes 2008, 9.) Motivaatio on avain muutokseen, sillä ihmisen kokemus sisäisestä minuudestaan on tärkein henkilökohtaisen muutoksen ja kasvun elementti. Puhutaan itsensä toteuttamisen prosessista, jossa motivaatio on todennäköisyyttä sille, että henkilö aloittaa, jatkaa ja sitoutuu tiettyyn muutostrategiaan. (Miller 2008, 18.)

Motivaation voima voi vaihdella prosessin aikana. Kun ihminen epäilee omaa onnistumistaan, motivaatio horjuu. Sen sijaan motivaatio voimistuu ihmisen voittaessa omat epäilynsä ja tavoitteiden ollessa taas selkeitä. Sosiaalinen verkosto, yleiset asenteet ja yhteisöllisen tuen puute vaikuttavat myös yksilön muutosmotivaatioon. Motivaatiota on mahdollista vahvistaa muutosprosessin eri vaiheissa, sillä motivaatio ilmenee kaikessa toiminnassa. Työntekijällä on merkittävä rooli asiakkaan motivaation kannalta, sillä työntekijän tapa olla vuorovaikutuksessa asiakkaiden kanssa vaikuttaa siihen, kuinka asiakas suhtautuu hoitoon ja kuinka hoito onnistuu. Joskus työntekijän tehtävänä on herättää ja voimistaa asiakkaan sisäistä motivaatiota auttamalla asiakasta tuntemaan, että hän pystyy muutokseen. (Miller 2008, 19–21.)

Työntekijä voi käyttää asiakkaan motivoimiseen kognitiivisen psykologian ihmiskäsitykseen perustuvaa terapeutista haastattelumenetelmää eli motivoivaa haastattelua. Siinä työskennellään käyttäytymiseen, ajatuksiin ja tunteisiin liittyvän ristiriidan kanssa. Motivoiva haastattelu on vuorovaikutustapa, jossa tärkeää on haastateltavaa eli asiakasta arvostava ja kunnioittava asenne työntekijältä. (Havio ym. 2008a, 47).

Motivoivalla haastattelulla työntekijä pyrkii saamaan selville asiakkaan omat tavoitteet, ydinarvot sekä tavoiteltavan muutoksen merkityksen. Motivaatio syntyy työntekijän ja asiakkaan välisestä vuorovaikutuksesta ja sitä voidaan herättää, kasvattaa, rakentaa, vahvistaa tai tuhota. Yhdessä asiakkaan kanssa etsitään ja nimetään lyhyt- ja pitkäaikaiset tavoitteet, jotka määritellään myönteiseksi toiminnaksi mahdollisimman konkreettisesti. (Lappalainen-Lehto ym. 2008, 201.)

3.3 Asiakas oman kuntoutumisprosessinsa vaikuttajana

Nykyisin päihdekuntoutujaa pidetään aktiivisena oman elämänsä asiantuntijana. Tämän asiantuntijuuden kunnioittaminen ja osallistaminen muutokseen ovat keskeistä kuntoutumisprosessissa. Asiakkaan näkökulmasta kuntoutuminen on muutos-, oppimis- ja kasvutapahtuma, jonka kuluessa ihminen oppii ja mukautuu ajattelemaan ja

toimimaan toisin muuttuneessa elämäntilanteessa. (Kettunen ym. 2009, 7; Salo-Chydenius 2008, 136).

Asiakkaan rooli kuntoutusprosessissa on aktiivinen; hän toimii suunnittelijana, valitsijana ja päätöksentekijänä. Työntekijän rooli on olla yhteistyökumppani, joka tarjoaa asiakkaalle riittävästi tietoa ja ohjata asiakasta vaikuttamaan itse omaan elämäänsä ja kuntoutumiseensa. Päihdeongelmasta kärsivä ihminen on aina itse muutoksen toteuttaja. Työntekijä tai saman kokenut vertaistukihenkilö toimii yksilön kannustajana ja tukena, mutta hän ei voi kuntouttaa toista tämän puolesta. (Järvikoski & Härkäpää 2006, 160; Kananoja 2009, 31.) Myös Päihdepalvelusäätiön toiminnassa asiakkaan rooli on aktiivinen. Työntekijän tehtävänä on toimia asiakkaan muutosmotivaation herättäjänä ja antaa asiakkaalle keinoja muutokseen, muttei hän tee mitään puolesta (Tourunen 20.6.2012).

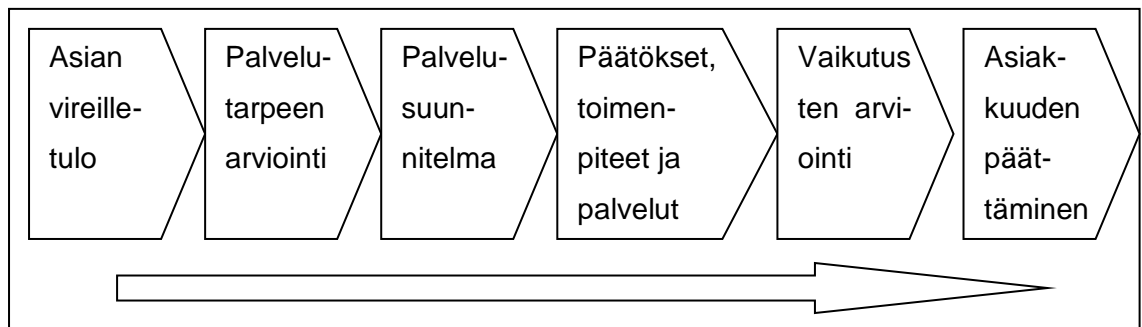
Kuntoutujalähtöinen asiakkaan ja työntekijän kohtaaminen edellyttää sujuvaa vuoropuhelua ja yhteistyötä asiakkaan, hänen verkostonsa ja kuntoutuksen eri toimijoiden välillä sekä sitä, että asiakkaan persoona, elämäntilanne ja ympäristö otetaan huomioon. Tällä tavoilla voidaan tunnistaa ja hyödyntää asiakkaan ulottuvilla olevat mahdollisuudet ja voimavarat. Kuntoutujalähtöisessä työskentelyssä, työntekijä ei tee asiakkaan puolesta asioita, vaan tukee asiakkaan omia voimavaroja sekä itsenäistä päätöksen tekoa. (Kettunen ym. 2009, 7; Sorsa 2002, 47.)

Kuntoutumisprosessissa kumpikin osapuoli tuo omaa asiantuntijuuttaan prosessiin ja molemmilla osapuolilla on vastuunsa. Asiakkaan asiantuntijuutta hyödynnetään, mutta työntekijällä on ammatillinen asiantuntijavastuu tuoda neuvotteluun omat taitonsa ja tietonsa. Asiakkaan tulee esimerkiksi olla tietoinen moninaisista mahdollisuuksista voidakseen tehdä valintoja. Työntekijän suurin haaste on yhdessä asiakkaan kanssa tarkastella, vahvistaa ja tukea asiakkaalle merkityksellistä ja tarkoituksenmukaista toimivuutta. Samalla työntekijän on kunnioitettava asiakkaan itsemääräämisoikeutta ja hänen valintojaan. (Salo-Chydenius 2008, 137.)

Tuotteistettu kansio on merkittävä asiakkaan osallisuuden kannalta. Kansion avulla asiakkaan roolia oman elämänsä asiantuntijana voidaan vahvistaa entisestään työntekijän osallistamalla hänet oman kuntoutuksensa suunnitteluun. Työntekijä voi kansion avulla esitellä asiakkaalle erilaisia vaihtoehtoja, mutta aktiivisena päätöksentekijänä asiakas tekee itse päätöksensä saamansa tiedon perusteella. Kansion myötä asiakkaan päätös ei perustu pelkästään työntekijältä saamaansa tietoon, vaan myös hänen itsensä lukemaan tietoon palveluista.

4 PÄIHDEKUNTOUTUSPROSESSI ASIAKKAAN SILMIN

Päihteidenkäyttäjän asiakkuus ja päihdekuntoutusprosessi alkaa, kun asiakas itse, hänen lähiympäristönsä, viranomaiset tai joku muu taho ilmaisee asiakkaan palvelutarpeen eli päihdekierteen katkaisemisen. Päihdekierteen katkaisu voi tapahtua asiakkaan omin voimin tai päihdepalveluiden kautta. Kuitenkin riippuvuuskäyttäytymisen lopettaminen ja raitistumisprosessi alkaa ihmisen omasta halusta lopettaa käyttö ja tavoitella mielekkäämpää elämäntapaa. (Julkunen & Nyberg-Hakala 2010, 16; STM 2007, 24.) Kuviossa 2 on kuvattu asiakasprosessi kokonaisuudessaan.

Kuvio 2. Asiakasprosessi sosiaalihuollossa ja sosiaalipalveluissa (STM 2007, 24)

Joskus päihdeongelmista kärsivän yksilön voimavarat eivät kuitenkaan riitä kierteen katkaisemiseen, jolloin päihdeongelman hoito alkaa katkaisu- ja vieroitushoidolla. Vieroittautuminen voi tapahtua esimerkiksi avohoitona A-klinikalla tai terveyskeskuk-sessa tai laitoshoidona katkaisuhuoltoasemalla, sairaalassa tai selviämishoitoasemalla. Katkaisu- ja vieroitushoidon tavoitteena on pysäyttää päihdekierte, lievittää vieroit-usoireita ja seurata ja arvioida asiakkaan psyykkistä ja fyysistä vointia. Vieroitusoirei-ta hoidetaan usein lääkinällisin keinoin, mutta hoito sisältää myös psykososiaalisen hoidon elementtejä. (Julkunen & Nyberg-Hakala 2010, 18.)

Kuopion seudun päihdepalvelusäätiön palveluihin asiakas voi tulla monia eri teitä, kuten terveyskeskuksen tai muun hoitolaitoksen katkaisun kautta, sosiaalitoimen lä-hetteellä tai psykiatrisen sairaalan lähettämänä. Asiakas voi myös itse hakeutua pal-veluihin ottamalla yhteyttä Päihdeklinikan päivystykseen. Kuntoutukseen halutessaan asiakas ottaa suoraan yhteyttä kuntoutussuunnittelijaan ollessaan esimerkiksi päih-deosastolla katkaisuhoidossa. Kuntoutussuunnittelijan kanssa asiakas sopii kuntou-tushaastatteluaikaa, jossa hänen kanssa katsotaan yhdessä sopiva ajankohta kuntou-tusjaksolle. Integroituun kuntoutukseen asiakas voi ensimmäisen kerran saapua osastolla tehdyn katkaisuhuotojakson jälkeen tai ilman katkaisuhuotoa sovittuna ajan-kohtana. (Tourunen 20.6.2012).

Katkaisuhoitoa toteutetaan päihdeosastolla. Hoidon tavoitteena on vieroitusoireiden hoito ja komplikaatioiden ehkäisy, päihteiden aiheuttamien kriisitilanteiden selvittäminen sekä jatkohoidon suunnitteleminen että tähän motivoiminen ja ohjaaminen. Osaston hoitomuotoina ovat muun muassa lääkehoito, omahoitaja keskustelut, päihdehistorian kartoittaminen, jatkohoidon tarpeen arviointi sekä ryhmät ja vertaistuki. Osastolla toteutetaan myös huume- ja lääkekatkaisuhoitoa. (Kuopion seudun päihdepalvelusäätiö 2012c.) Jatkohoidon tarpeen arvioinnissa sekä erilaisten ryhmien ja vertaistuen esittelyssä palvelukansio toimii apuna.

4.1 Palvelusuunnitelma asiakkaan turvana

Asiakkaan voinnin kohentuessa hänen hoidon ja palvelujen tarpeensa arvioidaan ja aloitetaan jatkosuunnitelmien tekeminen (Julkunen & Nyberg-Hakala 2010, 18). Asiakkaan palvelutarpeen arvioinnin pohjalta asiakkaalle tehdään palvelusuunnitelma yhteistyössä asiakkaan ja hänen läheistensä kanssa (STM 2007, 24). Sosiaalihuoltoa toteutettaessa asiakkaalle on lain mukaisesti laadittava palvelu-, hoito-, kuntoutus- tai muu vastaava suunnitelma (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000). Palvelukansiota voidaan käyttää asiakkaan ja hänen läheistensä kanssa suunniteltaessa asiakkaalle sopivia kuntoutusta edesauttavia palveluita.

Päihdepalvelusäätiön toiminnassa palvelun tarvetta arvioidaan yhtenäisen MET-menetelmän (muutosta edistävä työskentelytapa) mukaan, joka sisältää erilliset lomakkeet ja haastattelumenetelmät. Lomakkeilla kerätyn tiedon perusteella asiakkaan palveluntarvetta arvioidaan avo- ja katkaisuhoitossa sen mukaan. Integroidussa kuntoutuksessa tehtävä kuntoutushaastattelu toimii myös eräänlaisena palveluntarpeen arviointimenetelmänä. Kuntoutushaastattelun pohjalta tehdään alustava kuntoutussuunnitelma, joka perustuu kerättyyn tietoon sekä siihen arvioon, onko kuntoutus oikea-aikainen kyseisellä hetkellä. Asiakkaan tullessa jokaiselle alkavalle kuntoutusjaksolle hänelle tehdään myös silloin yksilöllinen kuntoutussuunnitelma. (Tourunen 20.6.2012.)

Päihdeasiakkaille tehdään kuntoutussuunnitelma, joka määrittelee, mitä kuntoutuksessa tehdään. Kuntoutussuunnitelma on kuntoutuksen toteutusta ohjaava väline, joka selkeyttää tavoitteita ja keinoja sekä lisää asiakkaan tietoisuutta omasta tilanteestaan, vaihtoehtoista, mahdollisuuksista ja valinnoista. Kuntoutussuunnitelman tulisi vastata kysymykseen, mihin kuntoutuksella pyritään sekä miten ja millä aikatau-

lulla kuntoutuspalvelut tukevat asiakasta pääsemään tavoitteisiinsa. (Koskisuus 2004, 124.)

Suunnitelman teon jälkeen seuraa täytäntöönpano eli toimintavaihe, jossa palvelut ja toimenpiteet toteutetaan. Toimintavaiheessa valitaan ne interventiot, joilla päästään asetettuihin tavoitteisiin. Keskeistä on hyödyntää kaikkien ammattiryhmien osaamista asiakkaan tilanteen kohentamiseksi. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009, 103; STM 2007, 24.)

Päihdekierteen katkaisemisen jälkeen kuntoutus voi toteutua avohoitona esimerkiksi A-klinikalla tai laitoshoidona asiakkaan asuinkunnan osoittamassa päihdehoitoyksikössä (Julkunen & Nyberg-Hakala 2010, 18). Joskus kuitenkin avohoidossa toteutettava kuntoutus voi tarvita tuekseen myös laitoshoitajaksoja. Avo- ja laituskuntoutushoidoille yhteistä on, että ne järjestetään mahdollisen vieroitushoidon jälkeen ja ne kestävät yleensä vähintään neljä viikkoa ja pisimmillään useita vuosia. (Lappalainen-Lehto ym. 2008, 171).

Asiakkaan hoito- ja palveluprosessin edetessä palvelusuunnitelman tavoitteiden toteutumista ja vaikutusta asiakkaan tilanteeseen arvioidaan. Vaikutusten arvioinnilla nähdään muutokset asiakkaan tilanteessa ja asiakkaan aiemmin tunnistamattomat palvelutarpeet. Arvioinnin perusteella tarkennetaan asiakkaan palvelusuunnitelmaa sekä tarpeellisia toimenpiteitä ja palveluita. (STM 2007, 25.)

Integroidussa kuntoutuksessa jokaisen kuntoutusjakson päätteeksi asiakkaan omatyöntekijä laatii kirjallisen kuntoutussuunnitelman, niin sanotun loppulausunnon kulu-neesta kuntoutusjaksosta. Loppulausunnonsta käy ilmi mikä on ollut asiakkaan tilanne kuntoutukseen tullessa, miten kuntoutuminen on edennyt ja mitkä ovat jatkohoito-suunnitelmat. Tämä loppulausunto menee Kelalle, yhteistyötahoille ja asiakkaalle itselleen sekä niille tahoille, joille asiakas haluaa. (Tourunen 20.6.2012.)

4.2 Osastokuntoutumisesta avohoidon palveluihin

Ennen siirtymistä päihdekuntoutukseen asiakkaan fyysisen ja psyykkisen voinnin tulee olla tasaantunut. Tällä tavalla varmistetaan asiakkaan keskittyminen omaan hoitoonsa. Päihdekuntoutuksen tavoitteena on etsiä myönteisiä voimavaroja asiakkaan toimintakyvyn hyväksi, parantaa asiakkaan elämänhallintaa tukemalla hänen aktiivista osallistumistaan hoidon ja kuntoutuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Tavoitteena on käynnistää ja mahdollistaa muutoksia asiakkaan ajattelun ja

toiminnan tavoissa tarkastelemalla yhdessä yhteistyössä asiakkaan ja hänen lähiympäristönsä kanssa elämäntilanteen esteitä ja edellytyksiä selvittäen asiakkaan toimintakyky eli ne fyysiset, sosiaaliset ja psyykkiset voimavarat ja tarpeet, joita asiakkaalla itsellään on. Kokonaisuutena kuntoutumisprosessin tavoite on tukea ja ylläpitää asiakkaan toimintakykyä niin, että hän löytää ja hallitsee keinoja, joiden avulla huolehtia itsestään. (Kettunen ym. 2009, 22; Lappalainen-Lehto ym. 2008, 169; 171; Salo-Chydenius 2008, 137.)

Integroituun kuntoutukseen tullessaan asiakas ryhtyy pohtimaan omia tavoitteita kuntoutumiselleen ja päihitteettömyydelle. Lisäksi hän pohtii omia keinoja, joita hänellä on ollut käytössä ja mitä näistä keinoista hän ottaisi käyttöön jatkossa. Seuraavalle jaksolle tullessa asiakas arvioi aiemmin tekemäänsä kuntoutussuunnitelmaa, miten tavoitteet ovat toteutuneet. Kuntoutuksessa työskentely perustuu siis asiakkaiden omiin tavoitteisiin. (Tourunen 20.6.2012.) Integroidussa kuntoutuksessa käytetään työmuotoina erilaisia yksilö- ja ryhmätehtäviä, luentoja ja keskusteluja erilaisista teemoista, toiminnallisia ryhmiä, läheisiltoja, liikuntaa sekä vertaistukiryhmiä (Kuopion seudun päihdepalvelusäitiö 2012a).

Asiakkuuden päättyessä prosessiin kuuluu auttaa asiakasta luomaan strategioita, jotka ylläpitävät muutosta ja kasvua yhteisen työskentelyn jälkeen. Asiakassuhteen päättyminen sovitaan yhdessä asiakkaan kanssa ja sen tulee perustua asiakkaan kokonaistilanteen arviointiin yhdessä asiakkaan kanssa. (Mäkinen ym. 2009, 104; STM 2007, 25.) Eräänlainen asiakkuuden päättyminen on laitoshoidon jälkeen hoidon tai kuntoutuksen jatkuminen esimerkiksi A-klinikalla tai vertaistukiryhmissä. Olennaista on, että avohoidon sisältö suunnitellaan yksilöllisesti ja se voi sisältää yksilö-, pari-, perhe- tai ryhmäkäyntejä sekä yhteisöllistä osallistumista esimerkiksi päivätoimintakeskuksen toimintaan. (Julkunen & Nyberg-Hakala 2010, 18–19.)

Myös retkahduksia voi tapahtua asiakasprosessin aikana tai sen päätyttyä. Usein retkahdusten tapahtuessa ja päihiteidenkäytön uudelleen alkaessa asiakas hakeutuu katkaisu- ja vieroitushoitoon tai kunnan mahdollisuuksista riippuen ennaltaehkäisevään hoitoon retkahduksen ehkäisemiseksi. (Julkunen & Nyberg-Hakala 2010, 18–19.) Päihdepalvelusäitiö tarjoaa päihdeosaston tiloissa ennaltaehkäisevää hoitoa, jolla pyritään tukemaan raittiutta akuutissa retkahdustilanteessa (Kuopion seudun päihdepalvelusäitiö 2012c).

4.3 Jälkihoito onnistuneen päihdekuntoutusprosessin perustana

Kaikkein vaativin vaihe vaikeasti päihderiippuvaisen toipumisprosessissa on onnistuneen laitostarkkaisuhoidon jälkeinen siirtyminen omaan asuinympäristöön. Onnistuneen kuntoutus- ja toipumisprosessin perusta on toimiva jälkihoito, johon voi kuulua muun muassa päihdeettömyyteen tukeva sosiaalinen turvaverkko, pitkäaikainen tuki ja mielekästä vapaa-ajan tekemistä. Sosiaalisella tukiverkostolla on myös erityisen suuri merkitys päihderiippuvuuden toipumisprosessissa jatkohoidon tukena. (Suokas & Liias 2008, 157.) Asiakkaan jatkohoitoa suunniteltaessa ja vaihtoehtoja mietittäessä palvelukansio toimii apuna tarjoten laaja-alaisesti vaihtoehtoja erilaisiin elämäntilanteisiin.

Päihdepalvelusäätiön toiminnassa toimiva jälkihoito toteutuu suunnitteluna ja verkostoitumisena asiakkaan kuntoutumisen puolesta. Asiakkaan ollessa lähdössä osastohoidosta hänen kanssaan suunnitellaan kuntoutumisen jatkopolkuja, pidetään yhteistyö- ja verkostopalavereita asiakkaan kanssa toimivien tahojen kanssa sekä tehdään työtä asiakkaan oman avohoidon lähityöntekijän kanssa. Asiakkaalle pyritään käynnistämään omalla paikkakunnallaan kuntoutumista tukeva avohoito, ellei hänellä sitä jo ole. (Tourunen 20.6.2012.)

Kuntoutuksen tavoitteena on, ettei ketään asiakasta lähetetä kuntoutuksen jälkeen kotiin ilman kuntoutumista tukevaa avohoitoa, vaan asiakas viedään palvelujen piiriin ja kerrotaan erilaisista vaihtoehtoista. Työntekijät tarjoavat vaihtoehtoja ja mahdollisuuksia, joista asiakas itse tekee päätöksen, mitä hän ottaa käyttöön. Lisäksi kannustetaan etsimään päihdeidenkäytön tilalle mielekkyttä elämään ja erilaista tekemistä liikunnan tai muunlaisten harrastusten myötä. (Tourunen 20.6.2012.)

Verkostopalaverin tavoitteena on ratkaista palveluiden ja toimenpiteiden hajanaisuuden, arjen voimavarojen käyttöön saannin ja kohtaamisen pulmat. Verkostopalavereissa pyritään integroimaan erilaiset toiminnat asiakkaan arjen kannalta mielekkäällä tavalla. Verkostopalaverin tavoitteena on saada läheisverkoston auttamismahdollisuudet ja ammattilaisten tukitoimet palvelemaan yhdessä asiakkaan tarpeita, sillä usein asiakkaan merkittävin tuki tulee hänen läheisverkostoltaan. Verkostopalavereita tarvitaan etenkin silloin, kun asiakkaalle halutaan luoda yhteistä hoito-, kuntoutus- tai toimintasuunnitelmaa monen eri toimijan kanssa tai asiakas on siirtymävaiheessa. (Pyhäjoki 2012, 226.) Palvelukansiolle vastataan juuri tähän palveluiden hajanaisuuden pulmaan kokoamalla ne yhteen. Palvelukansiota onkin mahdollista käyttää asiakkaan verkostopalavereissa. Verkostopalaverissa kansion kautta asiakkaan kanssa

työskentelevät ihmiset saavat laajemman käsityksen asiakkaalle räätälöidyistä palveluista.

4.4 Palveluohjauksen merkitys päihdekuntoutuksessa

Pitkäaikaista hoitoa tai kuntoutusta tarvitseville päihdeasiakkaille suositellaan palveluohjausta, jossa etsitään ja tuetaan ratkaisuja elämänhallinnan ongelmiin. Palveluohjauksella pyritään myös kuntoutusjatkumon tai hoitopolkujen rakentamiseen eri yhteistyökumppanien kesken, niin että tuki on riittävän pitkäkestoista. (Lappalainen-Lehto ym. 2008, 172). Palveluohjauksessa olennaista on asiakkaan palvelutarpeen selvittäminen, hoitosuunnitelmien tekeminen ja toteutuksen seuranta, yhteydenpito palvelutuottajiin ja viranomaisiin sekä palveluiden yhteensovittaminen ja linkittäminen (Suominen & Tuominen 2007, 32).

Palveluohjaus voidaan määritellä toimintatapana, jossa asiakkaalle räätälöidään tuki hyödyntäen laajasti koko hänen verkostoaan, ja jossa palveluohjaaja toimii asiakkaan palveluverkoston yhteen sovittajana. Verkostoilla käsitetään viranomaisverkostot sekä asiakkaasta lähtöisin olevat, hänen käytettävissään olevat verkostot. Myös palvelut, toimenpiteet ja etuudet tulee ymmärtää asiakkaan näkökulmasta tukikaiteiksi, joista hän voi hetkellisesti ottaa kiinni, jotta pääsisi jatkamaan eteenpäin. Palveluohjauksen tavoitteena on edistää asiakkaan inhimillistä elämää sekä vahvistaa hänen kuulluksi tulemistaan auttamisjärjestelmässä. (Suominen & Tuominen 2007, 5.)

Palveluohjaus on myös työtapa, jossa asiakas saa kulloisenkin elämäntilanteensa tarpeita vastaavat tuet ja palvelut ja jossa huomioidaan asiakkaan elämäntilanne kokonaisvaltaisesti. Perustana ovat asiakkaan ja hänen verkostojensa voimavarat. Palveluohjaus on asiakaslähtöinen työtapa, jonka tavoitteena on sekä asiakkaan että hänen perheensä elämänhallinta. Palveluohjauksen perustana on asiakkaan ja työntekijän yhteistyö, kumppanuus, sekä asiakkaan oma osallistuminen ja itsemääräämisen kunnioittaminen. (Pietiläinen & Seppälä 2005, 10–11.)

Palveluohjauksen tulisikin ensisijaisesti perustua asiakkaan ja työntekijän kohtaamiseen ja luottamuksellisen suhteen rakentamiseen. Asiakassuhteella pyritään asiakkaan mahdollisimman itsenäisen elämän tukemiseen. Asiakkaan omaa toimintakykyä vahvistetaan samalla vahvistaen asiakkaan roolia omaa elämäänsä koskevassa päätöksenteossa ja hänen siirtymistään oman elämänsä keskeiseksi toimijaksi. (Suominen & Tuominen 2007, 13.)

Voimavaraorientoituneesta palveluohjausmallissa painopiste on asiakkaan toiminta-voiman eli valtaistumisen (empowerment) tukemisessa. Toimintamallin lähtökohtana on olettaimus, että ihminen kehittyy henkilökohtaisten kiinnostusten, tavoitteidensa ja vahvuuksiensa pohjalta. Jokaisella asiakkaalla, oli kyseessä sitten mielenterveys- tai päihdeasiakas, on oikeus ja kyky olla päättämässä saamastaan ohjauksesta, kuntoutuksesta ja niiden muodosta, suunnasta ja sisällöstä. (Järvikoski & Härkäpää 2006, 213.) Voimavarakeskeinen palveluohjausmalli korostaa asiakkaan itsemääräämisoikeutta sekä asiakkaan omien tavoitteiden toteutumisen tärkeyttä. Asiakkaan omat voimavarat ovat palveluohjauksen lähtökohta. (Suominen & Tuominen 2007, 31–32.)

Mallin mukaan asiakkaan osallistumismotivaatio ja hänen voimavaransa kasvavat jos ohjaustapahtuman lähtökohtana ovat asiakkaan voimavarat. Sen sijaan jos ohjauksen lähtökohtana ovat asiakkaan vajavuudet ja ongelmat, asiakas useimmiten välttää toimintaa, eli omaa kuntoutumistaan, kuin keskittyy siihen. Kuntoutumisprosessin kannalta onkin olennaista, että asiakas osallistuu kaikkiin prosessin vaiheisiin, myös ratkaisujen tekemiseen. Olennaista on, ettei työntekijä tee mitään kuntoutusprosessia koskevia ratkaisuja tai yhteydenottoja ilman asiakkaan hyväksymistä. (Järvikoski & Härkäpää 2006, 213.)

Myös integroidussa kuntoutuksessa osana palveluohjausta pyritään ottamaan asiakkaat sekä läheiset mukaan toimintaan sekä tarjoamaan heille samaa tietoa. Kuntoutuksessa pyritään löytämään työntekijöiden avustuksella niitä voimavaroja, joita asiakkailla on. Palveluohjauksen rooli kuntoutuksessa on suuri, sillä asiakkaat tarvitsevat paljon tukea ja ohjausta, mutta pyrkimys on, että asiakas itse löytää ratkaisun avaimet omaan tilanteeseensa itsestään. (Tourunen 20.6.2012.)

5 KANSION TUOTTEISTAMISPROSESSI

Opinnäytetyössä kehitettiin työvälinettä päihdekuntoutujien palveluohjaukseen. Työvälineeksi valmistettiin palvelukansio Siilinjärven kunnan ja Kuopion kaupungin alueen erilaisista päihdekuntoutumista tukevista palveluista ja sen toimijoista, jota testattiin toimeksiantajan toimesta keräten palautetta kansion käyttäjiltä, eli työntekijöiltä sekä asiakkailta. Työn tavoitteena oli tarjota asiakkaille tietoa päihteettömyyttä tukevista palveluista motivoiden tutustumaan tarjolla oleviin palveluihin sekä helpottaa työntekijöiden palveluohjausta kuntoutujien kanssa.

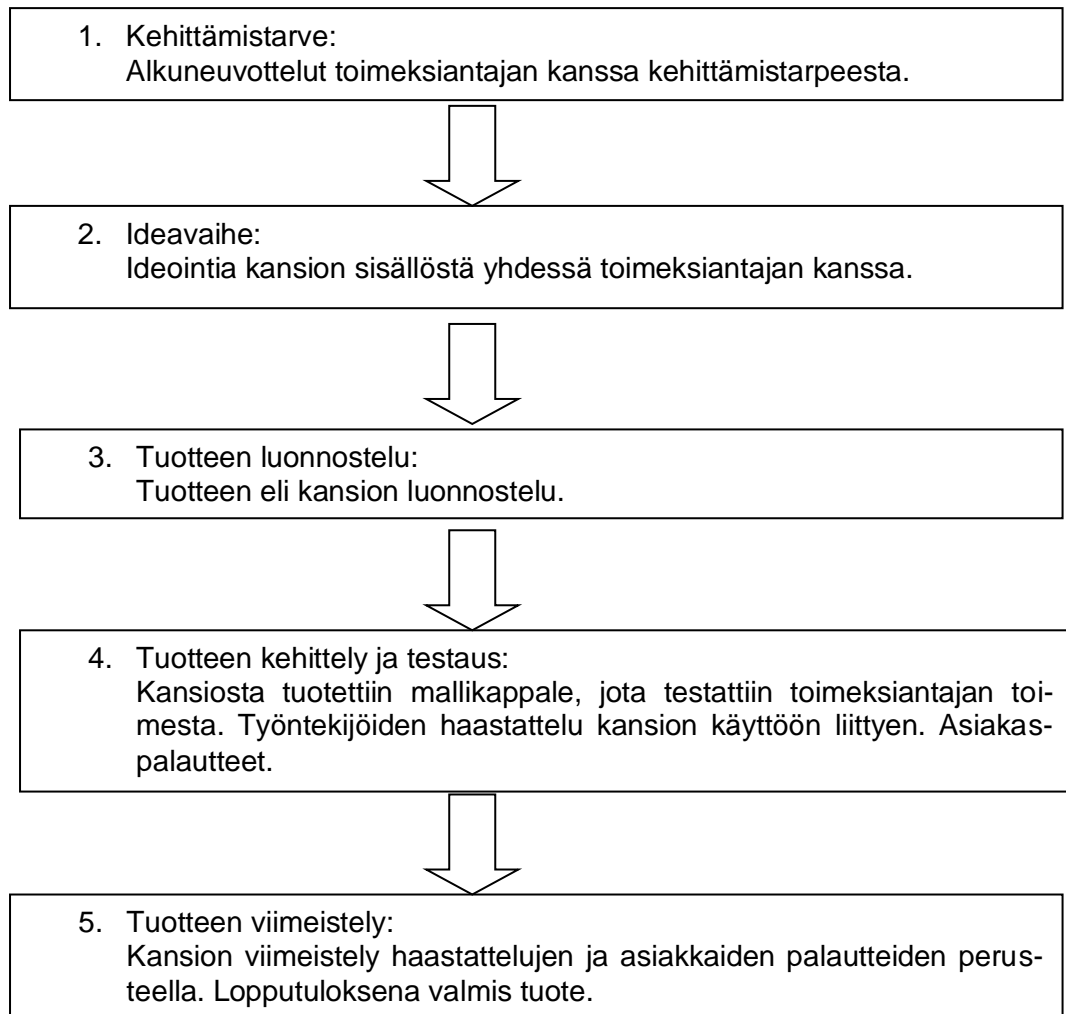
Tehty opinnäytetyö oli toiminnallinen, joka tarkoittaa sitä, että se voi olla muodoltaan erilainen kansio, perehdyttämispöytäkirja, ohjeistus tai ohje. Toiminnallinen opinnäytetyö voi olla myös jonkin tapahtuman tai toiminnan järjestäminen ja sen tavoitteena on auttaa ohjeistamaan käytännön toimia, opastaa, järjestää tai järjestelee toimintaa. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9.) Tässä opinnäytetyössä tuotettiin palvelukansio Siilinjärven kunnan ja Kuopion kaupungin alueen erilaisista päihdekuntoutumista tukevista palveluista ja sen toimijoista.

Jämsän ja Mannisen (2000, 13–16) mukaan tuotteen muodosta riippumatta sen täytyy olla selkeästi rajattavissa ja sisällöltään täsmennettävissä. Lisäksi hyvin suunnitellun tuotekehitysprosessin kautta syntyy laadukas ja elinkaareltaan pitkäaikainen aineeton ja aineellinen tuote. Työstetty palvelukansio on toteutettu niin, että sitä voivat käyttää kuntoutuksen työntekijät omassa työssään sekä asiakkaat omalla vapaaajallaan kuntoutuksessa ollessaan. Tuotteistettu palvelukansio on kuvattu tapahtuneen toiminnan mukaisesti.

5.1 Tuotteistamisprosessin vaiheet

Palvelukansio on työstetty aiemmin tehdyn palveluoppaan, toimeksiantajan toiveiden, työntekijöiden haastattelujen ja asiakkaiden palautteiden perusteella. Kansiota on kehitetty Jämsän ja Mannisen (2000, 28) tuotteistamisprosessin vaiheittaisen etene-
misen avulla. Tuotteistamisprosessissa on erotettavissa seuraavat 5 vaihetta: ongelman tai kehittämistarpeen tunnistaminen, ideointi tarpeen vastaamiseksi, tuotteen luonnostelu, sen kehittäminen ja lopuksi viimeistely. Vaiheita ei tarvitse noudattaa järjestyksessä, vaan vaiheissa voi edetä samanaikaisesti. Siirryttäessä vaiheesta toiseen edellisen vaiheen ei tarvitse olla päättynyt, vaan esimerkiksi tuotteen luonnosteluvaiheessa voidaan saada asiakkaalta täsmennettäviä kehittämistarpeita. Kansion tuotteistamisen lisäksi osana prosessia kuuluu tuotteen käyttäjien eli työntekijöiden ja

asiakkaiden haastattelu sekä palautteen kerääminen. Kuviossa 3 on kuvattu opinnäytetyön tuotteistamisprosessin vaiheet.

KUVIO 3. Opinnäytetyön tuotteistamisprosessin vaiheet

Haastattelut toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena, jonka aineiston keruumenetelmät vievät lähelle tutkittavaa kohdetta. Kvalitatiivisen tutkimuksen pyrkimyksenä on tavoittaa tutkittavien näkökulma, joka tässä opinnäytetyössä on hyvin olennainen. Aineiston analysointi on aineistolähtöistä, jolloin aineistosta nousevat ne teemat, jotka ovat tulkittavissa ilmiön kannalta merkityksellisiksi. (Kiviniemi 2001, 68.)

5.2 Tarve ja ideointi

Tuotteistamisprosessi käynnistyy kehittämistarpeiden tunnistamisesta. Tässä vaiheessa tavoitteena on varmistaa, että on olemassa ongelma tai tarve, johon tuotekehitys auttaa. Kehittämistavoitteena voi olla olemassa olevan palvelumuodon parantaminen tai olemassa olevan tuotteen kehittäminen uuteen muotoon, kun sen laatu ei enää vastaa tuotteen alkuperäistä tarkoitusta. Kehittämistarvetta tarkastellessa tulee

selvittää, keitä ongelma koskee ja kuinka laaja se on. Kehittämistarpeita muodostuu uuden tiedon ja ymmärryksen syntymisestä sekä yhteiskunnan muutoksien vaikutuksesta. (Jämsä & Manninen 2000, 29–32, 85.)

Palvelukansion tekeminen edistää ja monipuolistaa integroidun kuntoutuksen työntekijöiden palveluohjausta omassa työssään, sillä päihderiippuvuudessa toipumisessa työntekijällä on suuri vastuu ohjata asiakasta tämän tarvitsemiin palveluihin. Asiakas tekee kuitenkin itse lopulliset päätökset siitä, mitä apua ja millaisia palveluita hän vastaanottaa. Muutoksen täytyy lähteä asiakkaasta itsestään. Kansio helpottaa työntekijöiden palveluohjausta, mutta toimii myös asiakkaiden motivaatiota lisäävänä työvälineenä. Kansion tavoitteena on osoittaa asiakkaille, että monenlaista apua on tarjolla.

Kansion tarkoituksena on motivoida asiakkaita etsimään itselleen sopivia palveluita ollessaan kuntoutuksessa. Kansio tarjoaa asiakkaille tietoa siitä, mistä he kuntoutuksesta lähdettyään saavat apua ja tukea arjen hallintaan ja sen sujumiseen, mistä he voivat saada erilaista ruoka-apua, vapaa-ajalle tekemistä ja virikkeitä sekä mistä hakea taloudellista apua. Kansion tavoitteena on madaltaa asiakkaiden kynnystä hakea apua ottamalla yhteyttä kansiossa esillä oleviin palveluihin ja toimijoihin.

Kehittämistarpeen tunnistamisen jälkeen alkaa ideavaihe, jossa pyritään löytämään ratkaisuja, joilla vastata määriteltyyn kehittämistarpeeseen. Ideavaiheessa voidaan käyttää erilaisia työskentelytapoja, joissa hyödynnetään luovia toimintoja tai ongelmanratkaisun menetelmiä. Näiden toimintojen ja menetelmien avulla erilaisiin ideoihin etsitään vastausta kysymykseen siitä, millainen tuote auttaa ongelmanratkaisua ja vastaa tarpeisiin. Ideoimalla ja keräämällä palautteita tuotetaan erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja ja lopuksi pyritään löytämään yhteinen ratkaisumalli. Ideoinnilla pyritään löytämään ratkaisu tai tuote, joka vastaa tarvetta. (Jämsä & Manninen 2000, 35, 40, 85.)

Kansion sisällöstä kävin toimeksiantajan kanssa keskusteluja siitä, mitä ja millaisia toimijoita toimeksiantaja haluaa kansiossa olevan. Kansion toimijoille toimeksiantaja asetti muutamia vaatimuksia. Toimijoista ja heidän palveluistaan tuli kertoa lyhyesti. Yhteystietojen ja palveluihin hakeutumisen piti käydä selkeästi esille. Kansiossa olevien palveluiden tuli olla sellaisia, joihin asiakas voi itse hakeutua tai ottaa yhteyttä tarvittaessa. Palvelut tuli koota viriketoiminnasta ruokapalveluihin erilaiset elämäntilanteet huomioiden. Keskusteluissa tarkensimme myös kansion tavoitteet toimeksiantajalle sekä asiakkaille.

5.3 Kansion luonnosteluvaihe

Luonnosteluvaihe käynnistyy, kun on selvillä, millainen tuote on aikomus suunnitella ja valmistaa. Luonnosteluvaiheella turvataan tuotteen laatu. Tässä vaiheessa tulee tehdä analyysi siitä, mitkä eri tekijät ja näkökohdat ohjaavat tuotteen suunnittelua ja valmistamista. Tarkoituksena on saada nämä eri osa-alueet tasapainoiseksi kokonaisuudeksi, jossa ne tukevat toisiaan tuotteen laadun varmistamiseksi. (Jämsä & Manninen 2000, 43.)

Keskeisten osa-alueiden syvälinen pohtiminen johtaa laadukkaaseen lopputulokseen ja tuotteeseen. Näitä osa-alueita ovat asiakasprofiili, palvelujen tuottaja, tuotteen asiasisältö, asiantuntijatieto, arvot ja periaatteet, säädökset ja ohjeet, sidosryhmät, toimintaympäristö ja rahoitusvaihtoehdot. Vaiheen tavoitteena on luoda tuotteen tekemiselle periaatteet ja tuotekuvaus siitä, mitä ollaan tekemässä. (Jämsä & Manninen 2000, 43, 85.)

Palvelun tai tuotteen luonnostelu perustuu asiakasprofiilin laadintaan, jolla täsmennetään, ketkä ovat suunniteltavan tuotteen ensisijaiset hyödynsaajat ja millaisia he ovat palvelun tai tuotteen käyttäjinä. Palvelujen tuottajien ja tarjoajien tarpeet ja näkemykset on selvitettävä, mutta tärkeää on myös selvittää asiakkaiden, lopullisten hyödynsaajien tarpeet tuotteelle. Molempien osapuolten näkökulmat otettaessa huomioon suunnittelussa, varmistetaan laadukas tuote. (Jämsä & Manninen 2000, 44–45.)

Tuotteen asiakasprofiiliin kuuluvat integroidun kuntoutuksen työntekijät sekä asiakkaat. KSPS:n asiakaskunta koostuu monenikäisistä ja erilaiset taustat omaavista päihdeongelmaisista, jotka käyttävät joko alkoholia, huumeita tai lääkkeitä, ja heidän läheisistään. Asiakkaat tulevat Kuopiosta tai sen ympäristökunnista Pohjois-Savon alueelta. He hakeutuvat palveluiden pariin erilaisista syistä, joko vapaaehtoisesti tai jonkun ulkopuolisen tahon pakottamana. Motivaatio ja halu päihdeettömään elämään vaihtelevat paljon asiakkaiden kesken.

Ensisijaisena hyödynsaajana ovat palvelukansion käyttäjät eli integroidun kuntoutuksen asiakkaat, jotka ovat hoidossa erilaisilla päihdetaustoilla. Osalla asiakkaista saattaa olla pitkäänkin jatkunut päihdeongelma ja takanaan useampia hoitajaksoja, kun taas osalle integroitu kuntoutus voi olla ensimmäinen. Yhteistä asiakkaille on se, että heillä on motivaatiota ja halua muutokseen, muttei tietoa. Kansio on suunnattu asiakkaiden itsenäiseen, kuntoutuksen vapaa-ajan käyttöön. Kansio on asiakkaiden saatavilla, jolloin heidän on luontevaa tutustua kansioon ja sen sisältämiin palveluihin.

Palvelun tuottajana ja toissijaisena hyödynsaajina ovat integroidun kuntoutuksen työntekijät. Kuntoutuksessa työskentelee moniammatillinen työryhmä, johon kuuluu kuntoutussuunnittelija, sosiaalityöntekijä, sairaanhoitaja sekä kaksi kuntoutusohjaajaa. Työntekijät voivat käyttää kansiota omassa työssään, kuten palveluohjauksessa ja kuntoutussuunnitelmien tekemisessä yhdessä asiakkaan kanssa.

Tuotteen asiasisällön selvittämiseen kuuluu muun muassa aikaisemman tutkimustiedon selvittäminen (Jämsä & Manninen 2000, 47). Kansion asiasisältöön vaikutti toimeksiantajan eli integroidun kuntoutuksen työntekijöiden tarve ja toiveet, jotka selvitin suullisesti keskustelemalla toimeksiantajan kanssa. Toimeksiantajan tarpeesta välittyi myös heidän näkemyksensä siitä, millaisia palveluita asiakkaat saattaisivat tarvita päihdekuntoutumisprosessin eri vaiheissa. Tärkeä näkökulma kansiolle on alusta alkaen ollut se, että kansio on asiakaslähtöinen ja selkeä palvelut yksien kansien väliin kokoava tuote.

Suunnittelu- ja valmisteluvaiheessa on tärkeää hyödyntää moniammatillisen asiantuntijan tietoa. Tuotteesta keskustellaan ammattilaisten kanssa sekä tutustua kirjallisuuteen etukäteen. (Jämsä & Manninen 2000, 50.) Kansiota työstäessäni sain paljon asiantuntijatieta toimeksiantajaltani muun muassa erilaisista päihdepalveluista. Lisäksi perehdyin asiantuntijakirjallisuuteen, joka osaltaan vahvisti työni ammatillista näkemystä tuotteen laadun näkökulmasta.

Tuotetta suunniteltaessa on otettava huomioon mahdolliset organisaatiokohtaiset linjaukset. Yksiköllä voi olla arvoja tai periaatteita, jotka huomioidaan tuotteen sisällössä. Tuotteen laadun varmistamiseksi tuotteesta hyötyvän organisaation toimintaa ohjaavat säädökset, ohjeet, suunnitelmat tai toimintaohjelmat tulee tuntea. (Jämsä & Manninen 2000, 49.) Sain vapauden työstää kansiota mieleisekseni. Ajatuksena oli, että kansiossa esitellään palvelutarjontaa viriketoiminnasta aina ruokapalveluihin selkeästi, ymmärrettävästi ja asiakaslähtöisesti.

5.4 Kansion kehittäminen ja testaus

Tuotteen kehittäminen jatkuu luonnosvaiheessa valittujen ratkaisuvaihtoehtojen, periaatteiden, rajausten ja asiantuntijayhteistyön mukaisesti. Tuotteen tosiasiat ovat keskeisin sisältö, jotka on tarkoitus ilmaista ymmärrettävästi, täsmällisesti ja huomioiden vastaanottajan tarve tietoon. Asiasisältöä valittaessa tai laadittaessa on eläydyttävä

vastaanottajan tiedon tarpeeseen. Tuotteen kehittelyvaiheessa tuotteessa saadaan aikaiseksi mallikappale. (Jämsä & Manninen 2000, 54–55, 85.)

Tuotteen kehittelyvaiheessa työstin palvelukansioista mallikappaleen, jonka tiedot keräsin pääasiassa kansioon tulleiden palvelun tuottajien ja toimijoiden internet-sivuilta sekä ottamalla yhteyttä muutamiin toimijoihin sähköpostin kautta. Tein mallikappaleesta tarkoituksella hyvin yksinkertaisen version käyttämättä kuvia tai värejä, sillä tarkoituksena oli saada selville, onko kansiossa toimeksiantajan ja asiakkaiden kannalta olennaiset palvelut. Lisäksi halusin selvittää, onko kansion sisältö tekstinsä puolesta selkeää ja ymmärrettävää.

Ennen mallikappaleen testausta pyysin opponentilta palautetta kansioista. Häneltä sain paljon palautetta koskien sisällön loogista ja yhtenäistä asettelua, kuten esimerkiksi puhelinnumerot ja otsikot. Palautteen pohjalta muokkasin mallikappaletta ennen toimeksiantajalle testaukseen viemistä. Ensimmäisenä korjausehdotuksena toimeksiantajalta tuli liittyen palvelujen tarjoajien järjestykseen, jonka muokkasin vielä ennen testausta.

Konkreettista mallikappaletta testattiin kahden kuukauden ajan kuntoutuksen työyksikössä. Testiaikana työntekijät ohjasivat asiakkaita tutustumaan kansioon kertomalla, että heillä on tällainen kansio, johon he toivovat asiakkaiden tutustuvan ja antavan palautetta. Testiaikana asiakkaille tarjottiin mahdollisuutta antaa palautetta kansion sisällöstä ja ulkoasusta palautelomakkeella (liite 2). Palaute kerättiin anonyyminä. Palautelomakkeiden perusteella saadaan asiakkaiden ääni kuuluviin heitä koskevassa asiassa. Lisäksi palautteiden avulla muokataan lopullista kansiota. Asiakaspalaute on keino lisätä asiakkaan vaikuttamismahdollisuuksia sekä väline, jolla voidaan arvioida toimintatapaa (Sorsa 2002, 52).

Asiakkaiden osallistuminen ja mielipiteen selvittäminen kansion kehittämiseen oli merkittävää asiakkaiden osallisuuden kannalta. Asiakkaan osallisuus on keskeinen tavoite sosiaali- ja terveydenhuollossa, ja sitä voidaan pitää sekä keinona tavoitteen saavuttamiseksi että päämääränä itsessään. Osallisuudessa korostuu palvelunkäyttäjien rooli asiakkaina, kuluttajina tai yhteistyötahoina, joiden mielipiteet tulee palveluissa ottaa huomioon. Aito asiakaslähtöisyys työskentelyssä voi toteutua vain, jos asiakas kokee osallisuutta. (Laitila 2010, 7–9.)

Aineiston eli nimettömien palautelomakkeiden keruumenetelmänä käytin strukturoitua ja avoimia kysymyksiä sisältävää palautelomaketta (liite 2). Strukturoidut kysymyk-

set ovat kysymyksiä, joihin on valmiiksi annettu vastausvaihtoehtoja. Näin ollen vastausten käsittely on helppoa. Avoimet kysymykset voivat puolestaan olla kokonaan avoimia tai rajattuja/suunnattuja kysymyksiä. Avoin kysymys täytyy miettiä harkiten ja rajata hyvin, jotta saadaan tutkimuksen kannalta hyödyllinen vastaus. Lomaketta suunniteltaessa ja tehtäessä ulkoasuun ja rakenteeseen kannattaa kiinnittää huomiota, koska pelkästään itse lomake houkuttelee vastaamaan. (Kananen 2008, 25–26, 36.)

Palautelomakkeilla on tarkoituksena selvittää asiakkaiden mielipiteitä kansion ulkoasusta ja sisällöstä, toimivuudesta ja kehitettävistä asioista. Samalla pyrin selvittämään lomakkeella, ovatko asiakkaat saaneet kansioista uutta tietoa palveluista ja ottavatko he tämän tiedon perusteella osaa kyseiseen palveluun. Käytin palautteen keräämiseen kyselylomaketta, koska se on tehokas ja helppo tapa kysyä monia asioita. Lomakkeilla voidaan vastaajilta pyytää muun muassa arviointeja tai perusteluja toiminnoille tai mielipiteille avoimilla kysymyksillä tai monivalintakysymyksien avulla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 184–186).

Lisäksi aineiston keruu on opinnäytetyön tekijän kannalta vaivatonta asiakkaiden itse vastatessa palautekyselyyn kansion ollessa testattava kuntoutuksen tiloissa. Lomaketutkimuksen etuna on myös se, ettei tutkija olemuksellaan tai läsnäolollaan vaikuta suoritettavaan tutkimukseen. Vastaajan on myös mahdollista valita itselleen sopivin ajankohta vastaamiseen sekä pohtia ja tarkistaa vastauksiaan rauhassa. (Valli 2001, 101.)

Tutkin kansion käyttöönottoa ja sen merkitystä palveluohjaukselle käyttäen tiedonkeruumenetelmänä puolistrukturoitua haastattelua eli teemahaastattelua (ks. Hirsjärvi & Hurme 2001, 47). Valitsin aineiston keruumuodoksi haastattelun, koska se on joustava menetelmä, joka sopii moniin erilaisiin tutkimuksiin. Menetelmällä on mahdollista selventää ja syventää saatavia vastauksia. Lisäksi menetelmä mahdollistaa lisäkysymysten esittämisen esimerkiksi mielipidettä perusteltaessa. Tutkijan on vaikea tietää etukäteen millaisia vastauksia työntekijät tulevat antamaan tutkimuskysymyksiin. (ks. Hirsjärvi & Hurme 2001, 34–35.)

Haastattelukysymykset (liite 3) olivat kaikille työntekijöille samat. Yhteisten kysymysten lisäksi kuntoutussuunnittelijalle tein omat kysymykset koskien integroitua kuntoutusta. Teemahaastattelun kysymykset ovat ennalta mietittyjä ja kohdennettuja tiettyihin teemoihin. Teemahaastattelulle olennaista on yksityiskohtaisten kysymysten sijaan keskeisten teemojen varassa eteneminen ja se, että se tuo tutkittavien äänen

kuuluviin. Vastauksia ei ole sidottu vastausvaihtoehtoihin, mikä mahdollistaa haastattavien omin sanoin vastaamisen. Lisäksi teemahaastattelun etuna on, ettei se määritä haastattelua kvalitatiiviseen tai kvantitatiiviseen eikä se näin ollen rajaa millään tavalla haastattelukertojen määrää. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47–48.)

Testiajan jälkeen haastattelin kuntoutuksen 3 työntekijää ja kuntoutussuunnittelijan yksittäin. Haastatteluilla selvitin, miten he olivat käyttäneet kansiota testiaikana, miten he olivat kokeneet kansion käytön suhteessa palveluohjaukseen ja millaisia kehittämissideoita heillä on kansion suhteen. Työntekijöiden haastattelut kestivät noin 15 minuuttia ja kuntoutussuunnittelijan haastattelu puolestaan noin 30 minuuttia. Purin nauhoitetut haastattelut ja litteroin ne myöhempää palauteanalyysia varten. Litteroitua aineistoa tuli yhteensä 14 sivua.

5.4.1 Työntekijöiden haastattelujen tuloksia

Haastatteluun vastasi 3 kuntoutuksen työryhmän työntekijää sekä kuntoutussuunnittelija. Testiaikana työntekijät olivat pääsääntöisesti ohjanneet asiakkaita tutustumaan itsenäisesti kansioon kertomalla, että heillä on tällainen kansio kuntoutuksessa. Kuntoutussuunnittelija oli käyttänyt kansiota eniten omassa työssään muutamissa kuntoutushaastatteluissa asiakkaiden kanssa. Kuntoutussuunnittelija oli käyttänyt kansiota tilanteissa, jossa kuntoutushaastattelussa oleva asiakas ei ollut vielä valmis tulemaan kuntoutukseen, joten hänelle katsottiin kansion avulla muita mahdollisia tukitoimia.

Olen ohjannut kuntoutujia katsomaan siitä näitä palveluita. En juurikaan muuten ole käyttänyt, ohjannut omatoimiseen tarkasteluun.

Olen käyttänyt ja käytän paljon sillai kun mulla on tässä kuntoutushaastattelussa asiakas, joka ei olekaan vielä valmis tulemaan meille kuntoutukseen, niin hänelle pyrin aina kertomaan, että mitä voisi olla niitä vaihtoehtoja.

Kansion käyttö koettiin vähäisestä käytöstään huolimatta työntekijöiden keskuudessa helpoksi. Kansiota pidettiin hyödyllisenä ja hyvänä apuvälineenä, joka kokoaa pirstaleiset palvelut yksiin kansiin ja asiakkaiden saataville. Erityisen hyödylliseksi kansio koettiin tilanteissa, joissa asiakas on itseohjautuvasti ja omatoimisesti kansioon tutustuttuaan löytänyt sieltä itseään kiinnostavan palvelun, ja tullut juttelemaan siitä työntekijän kanssa. Erityisesti asiakkaiden kannalta kansion nähtiin olevan hyödyllinen, sillä he voivat löytää sieltä palveluita, joista eivät ole tietoisia. Kansio osoittaa heille, miten laajasti erilaisia palveluita ja tukitoimia on tarjolla.

On paljolti, että ihmiset eivät tiedä olemassa olevista palveluista. Mä ajattelen, että tuo sun tekemä kansio on nyt koonnut sitä pirstaleista tietoa.

Jos joku kokee, ettei oo mitään, ettei mistään mitään tukea saa, niin voi näyttää tota kansiota ja sanoo, ettei pidä paikkaansa.

Kyllä tästä kuntoutujille saattaa olla hyötyä. Tästä nousee sellaisia palveluita, joista he eivät olleet tietoisia ja tulee se kuva, että miten laajalti on tarjolla erilaista, vertaisryhmiä ja muunkinlaista tukea kaupungissa.

Työntekijöiden oman työn kannalta kansion merkitys nähtiin kaksinaisena. Yhden työntekijän mielestä tällaista palvelut kokoavaa kansiota oli kuntoutukseen kaivattu. Toinen työntekijöistä puolestaan koki kansion helpottavan asiakkaiden kanssa toimimista ja palveluista kertomista ohjauksellisissa tilanteissa. Kolmas työntekijä sanoi kansion olevan omalle työlleen hyvä lisä, muttei kokenut siitä olevan työntekijän näkökulmasta erityistä hyötyä palveluiden tuntemuksen vuoksi. Kaksi työntekijää koki puolestaan, ettei kansiolla ole suurta merkitystä heidän työlleen.

Ehkä just näin että työntekijän näkökulmasta siitä ei erityisesti ole hyötyä koska nämä ovat tuttuja palveluita, suurin osa.

Voi yhdessä asiakkaan kanssa tutkia ja katella vähän, että mitä täällä on.

Palveluohjaukseen tai sen laatuun kansiolla työntekijät eivät nähneet olevan suurta merkitystä, mutta kansion koettiin kuitenkin helpottavan palveluohjausta asiakkaiden kannalta. Työntekijät kokivat, että kansion avulla asiakkaita on helpompi motivoida omatoimiseen tiedon etsimiseen, sillä kansiosta asiakkaat löytävät helposti tietoja ja palveluita. Kiinnostuksen herättyä jotain palvelua kohtaan, asiakkaat voivat tulla juttelemaan siitä työntekijän kanssa. Yksi työntekijä koki helpommaksi ohjata asiakkaan konkreettisen kansion ääreen kuin kehottaa katsomaan Internetistä tai esitteistä. Toinen työntekijä puolestaan koki, että kansio auttaa tilanteissa, joissa asiakas tai työntekijä on epävarma siitä, millainen palvelu auttaisi asiakasta eniten hänen elämäntilanteessaan.

En mä oikein tiedä onko se mitenkään oleellisesti vaikuttanut (palveluohjauksen laatuun). Ei siitä nyt mitään haittaa ainakaan ole ollut.

Siinä tilanteessa (asiakas tulee kysymään palveluista) tuntuu helpommalta ohjata tämän kansion ääreen kuin sanoa, että mene kirjastolla käymään.

Et sillón jos se (kansion tiedot) on ajan tasalla, niin kyllähän se sillón varmasti helpottaa. Et se ois helppo tarttua siihen. Välillä tulee niitä ti-

lanteita, ettei oikein tiedä mihin tätä nyt lähtisi ohjaamaan, se (kansio) on hyvä.

Työntekijöiden mielestä kansion testiversion rakenne oli selkeä ja erilaiset palvelut oli jaksotettu hyvin omiksi kappaleiksi. Kansion sisältämä teksti oli heistä pääsääntöisesti selkeää, johdonmukaista ja tiivistä. Työntekijöistä tekstistä löytää sen mitä sieltä etsii, ja että siellä on olennainen asia kyseisistä palveluista.

Asiat löytyvät selkeästi, että mikä on paikka ja mikä sen paikan tarkoitus on.

Kansion ulkoasun toivottiin olevan huomiota herättävämpi ja pirteämpi. Yleisesti kansioon kaivattiin väriä ja kuvia. Kansion nopean käytettävyyden kannalta välilehtien toivottiin olevan värillisiä tai muuten selkeämmin erottuvia muista sivuista. Eräs työntekijä ehdotti välilehtien numerointia selkeämmän hahmottumisen kannalta.

Houkuttelevuutta vois olla kyllä jollakin tavalla. Voisko täällä olla jotain kuvia, tai erivärisiä välilehtiä tai jotakin. Mutta jotakin pirtsakkuutta.

Väriä, vaatii niitten, näitten systeemien logoja tai omaa, koska se tois tähän rytmiä juttuun. – – Osittain toivon jopa vähän isompaa fonttia, koska just ne ihmiset tarvitsee sitä selkeää tietoa, joka ei ole pirstaleina.

Kokonaisuutena kansion koettiin olevan siisti, mutta houkuttelevuutta toivottiin lisää. Sisältöön oltiin pääsääntöisesti tyytyväisiä, muutamia palveluntarjoajia, kuten talous- ja velkaneuvonta sekä potilas- ja sosiaaliasiamiehen yhteystietoja, jäätin kaipaamaan testiversiossa. Työntekijät toivoivat myös, että otsikot olisivat korostetumpia, esimerkiksi värein.

5.4.2 Asiakaspalautteiden tuloksia

Asiakaspalautteita sain 14 kappaletta, joista 13 oli vastannut kansion ulkoasua ja rakennetta koskevaan arviointiin. Palautetta oli annettu vaihtelevasti. Osa vastaajista oli vastannut kansion arvioinnin lisäksi vain muutamaaan avoimeen kysymykseen. Osa vastaajista puolestaan oli vastannut lähes kaikkiin kysymyksiin. Vastaukset olivat pääsääntöisesti lyhyitä, yhden sanan tai lauseen vastauksia.

Kansion ulkoasua ja rakennetta koskeva palaute vaihteli paljon. Suuressa osassa vastauksista kansion yleinen rakenne, käytettävyys, ulkoasu ja teksti olivat vastanneiden mielestä ”hyviä” tai ”melko hyviä”. Muutamissa palautteissa joitain näistä asioista tai kaikkia pidettiin ”huonoina”. Kuviossa 4 koottuna asiakkaiden arvioinnit kansiossa (liite 2, kysymys 1).

	Erittäin hyvä	Hyvä	Melko hyvä	Ei lainkaan
Yleinen rakenne (johdonmukaisuus)	3	7	1	2
Käytettävyys (nopea, helppo, selkeä)	4	4	3	2
Ulkoasu (houkuttelevuus, selkeys)	2	5	3	3
Teksti (helppo lukuisuus, ymmärrettävyys)	5	5	3	

KUVIO 4. Asiakaspalautteiden yhteenveto kansion arvioinnista

Suuri osa vastanneista oli löytänyt kansioista omaa elämäntilannettaan koskevia tukitoimia/palveluita (liite 2, kysymys 2). Vastauksista ei käynyt ilmi, mitä kyseiset tukitoimet/palvelut olivat. Osa puolestaan ei ollut saanut kansioista ideoita tai tietoja palveluista, joihin voisi lähteä tutustumaan tai ottaa osaa kyseiseen toimintaan, kun taas muutama palautteenantaja ei ottaisi osaa toimintaan saamastaan tiedosta huolimatta (liite 2, kysymys 3). Muutama vastannut oli saanut kansioista tietoa A-killasta ja sen toiminnasta. Muuten vastauksista ei käynyt ilmi muita palveluita/ tukitoimia, joista vastanneet olisivat saaneet tietoa tai ideoita.

Kyllä löysin (omaa elämäntilannetta koskevia tukitoimia/ palveluita).

Hyvin monenlaisia.

En, ei houkuttele edes etsimään.

Hyvä paketti tietoa – selkeä – helppolukuinen.

Sain tietoa, en lähtisi (tutustumaan toimintaan).

Kansion kehittämistä koskevia ideoita palautteissa oli vain muutama. Näissä palautteissa toivottiin kansion lisää värikkyyttä, houkuttelevuutta ja kuvia. Myös sisällysluettelon toivottiin olevan jaotellumpi ongelman tai avainsanan mukaan, kuten alkoholi, huumeet. Eräässä kehittämisideassa A-killan toivottiin olevan alkoholi-väliotsikon alla. Toisessa kehittämisideassa kansioon toivottiin myös syvempiä analyyseja ja haastatteluja. Erään palautteen kehittämisideana kansioon oli lisätä kansion loppulehdelle jokin kannustava sanoma.

Enemmän väriä, houkuttelevuutta, myyvä yleisilme.

Jotain syvempää analyysia. Haastatteluja, henkilökunnan tuntoja. Sisällysluettelo selkeämpi, johdonmukaisempi ”avainsanan”, ongelman mukaisesti.

Kansio voisi olla jaoteltu ongelmien mukaan. Esim. alkoholi, huumeriippuvuus, tupakka jne. Alkoholin alla sitten esim. A-kilta. Nyt sisällysluetteloä lukiessa pitää jo tietää, että A-kilta on alkoholi-ongelmaisten ryhmä.

Loppulehdelle jotain kannustavaa.

5.5 Kansion viimeistely

Tuotteen kehittäelyprosessin eri vaiheissa tarvitaan tuotteesta palautetta ja arviointia. Tuotetta voi koekäyttää tai esitellä sen valmisteluvaiheessa. Tuotteiden valmistelu tapahtuu esimerkiksi palautteiden perusteella. Näin saadaan tietää esimerkiksi tuotteeseen liittyviä muutos- ja parannusehdotuksia. Kun tuote mahdollisten eri vaiheissa tehtyjen versioiden jälkeen valmistuu, korjataan ja viimeistellään se saatujen palautteiden tai koekäytöstä saatujen kokemusten pohjalta. Viimeistely voi sisältää yksityiskohtien hiomista, käyttö- tai toteutusohjeiden laadintaa tai päivittämisen suunnittelua. Lopputuotoksena on käyttövalmis tuote. (Jämsä & Manninen 2000, 80–81.)

Työntekijöiden haastatteluissa ja asiakkaiden palautteissa tulleiden kehittämisideoiden perusteella työstin kansiota eteenpäin. Sekä työntekijöiden että asiakkaiden palautteissa ilmeni muutamia kansiota puuttuvia toimijoita sekä kansion yleiseen ulkoasuun ja rakenteeseen liittyviä parannusehdotuksia. Lisäsin suurimman osan toimijoiden logot, kuvia ja värejä elävöittämään ja tuomaan ryhdikkyyttä ulkoasuun. Osalla toimijoilla ei ollut logoja, joten näille sivuille lisäsin Clipart -kuvia. Jaottelin kansion värillisin ja numeroiduin välilehdin, jotka selkeyttävät sen rakennetta ja helpottavat käytettävyyttä. Kansion kielen pyrin tekemään mahdollisimman ymmärrettäväksi ja luettavaksi. Lisäksi suurensin tekstin fonttia, jotta teksti olisi entistä selkeämpää ja luettavaa.

Kansion muodoksi tuli tavallinen kovakantinen, vaaleansininen kansio sekä muovitaskut, jotka tekevät kansiota kulutusta kestäväksi. Sivut laitettiin sekä kulutuksen että mahdollisten tietojen päivityksen takia omiin muovitaskuihinsa. Jokaisen sivun ollessa irrallaan yksittäisen sivun tietojen päivittäminen onnistuu helposti ilman, että koko kansiota tarvitsee uusia.

Viimeistelyvaiheeseen kuuluu tuotteen viimeistelyn lisäksi suunnitelma siitä, minne tuotetta jaetaan (Jämsä & Manninen 2000, 81). Valmis palvelukansio toimitettiin toimeksiantajalle sekä paperiversiona että sähköisenä versiona. Toimeksiantajan päätettäväksi jää toimitetaanko kansiota omat kappaleensa katkaisuosastolle ja päihdeklinalle. Lisäksi toimeksiantajan päätettäväksi jää, tuleeko kansiota internet-versiota heidän kotisivuilleen. Kansion tietojen päivittäminen jää toimeksiantajan vastuulle. Kansion lopullinen käyttötarkoitus jää toimeksiantajalle.

5.6 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiltä edellytetään rehellisyyttä ja niiden on noudatettava tutkimuksen yleisiä eettisiä periaatteita, joita ovat esimerkiksi vastuullisuus, asiantuntemus, luotettavuus, menetelmävalinnat, rehellinen tulosten kertominen ja kriittinen ajattelu. Nämä periaatteet soveltuvat opinnäytetyön prosessin jokaiseen vaiheeseen. Opinnäytetyön eettisyyttä tarkasteltaessa tulee oheisten asioiden lisäksi pohtia myös aiheen valintaa ja sen rajausta, aineiston kokoamista ja sen käsittelyä. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2012.)

Opinnäytetyön tekijän on hankittava myös tutkimusluvut aineiston tiedonkeruuta varten. Tekijän tulee olla tutkimuksen osallistujia kohtaan avoin ja muistaa näiden vapaaehtoisuus. Tekijän tulee kantaa vastuu työstään. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2012.) Opinnäytetyön teon eettiset periaatteet ja niiden mukainen toiminta on huomioitu koko opinnäytetyön prosessin ajan. Opinnäytetyö tehtiin ideointivaiheesta saakka vastuullisesti ja luottamuksellisesti huomioiden toimeksiantaja, kuntoutuksen asiakkaat sekä palautekyselyyn vastanneet asiakkaat.

Opinnäytetyön aiheen eettisyys pohjautuu työntekijöiden ja palautelomakkeen vastaajien omien kokemusten ja mielipiteiden esille tuomiseen palvelukansiosta. Palautelomakkeeseen vastaamalla asiakkaat ja haastatteluihin osallistumalla työntekijät toivat esille omia mielipiteitään ja kehittämisideoita kenenkään niihin vaikuttamatta. Yksilöllisillä haastatteluilla ja kyselylomakkeilla varmistettiin jokaisen yksilöllinen ja arvokas mielipide yhteisessä asiassa.

Opinnäytetyön prosessin aikana olen pyrkinyt avoimeen ja kunnioittavaan kommunikointiin toimeksiantajan kanssa. Opinnäytetyön tekemiseen vaadittavat sopimukset ja tutkimuslupa laadittiin asianmukaisesti. Kuntoutuksen työntekijöiden haastattelua varten tutkimuslupa anottiin päihdepalvelusäätiön toimitusjohtajalta. Tutkimuslupa on liitteenä 4. Opinnäytetyöhön liittyvät luvat ja sopimukset, kuntoutuksen asiakkaiden

palautteet sekä työntekijöiden haastatteluaineisto on säilytetty luottamuksellisesti koko opinnäytetyön prosessin ajan niin, ettei ulkopuoliset nähneet aineistoja. Kerätty palaute ja haastatteluaineisto on hävitetty asianmukaisesti opinnäytetyön valmistuttua.

Opinnäytetyöhön liittyvän kansion palautelomakkeen täyttäminen perustui täysin vapaaehtoisuuteen ja vastaajien henkilöllisyys on suojattu koko prosessin ajan. Lomakkeissa ei ollut vastaajien tunnustietoja. Työntekijöiden haastatteluissa jokaiselta työntekijältä on pyydetty lupa nauhoittamiseen. Opinnäytetyössä esitettävät palautteet tuotiin julki niin, ettei ketään ole identifiotavissa niiden perusteella. Myös päihdepalvelusäätiön työntekijöiden haastattelut tuotiin julki niin, ettei niistä voida identifioida ketään.

Opinnäytetyö ja siihen liittyvä toiminnallinen tuotos raportoitiin annettujen ohjeiden mukaisesti ja realistisesti ideointivaiheesta työn valmistumiseen asti. Opinnäytetyön lähdekirjallisuutta käytettiin asianmukaisesti ja lähdemerkinnät on tehty toisten tekijöiden töitä kunnioittaen. Opinnäytetyö toteutettiin rehellisesti tutkimusvilppiä ja piittaamattomuutta välttäen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 132–133).

6 POHDINTA

Päihdetyössä, kuten monessa muussakin sosiaali- ja terveysalan työssä, palveluohjauksella on merkittävä rooli asiakkaiden ohjaamisessa erilaisiin palveluihin. Palveluohjausta tekevän työntekijän vastuulla ja tehtävänä on ohjata asiakasta häntä palveleviin ja hänen tarpeisiinsa vastaaviin palveluihin. Palveluohjauksen tehtävänä on auttaa asiakasta löytämään hänelle sopivat palvelut moninaisesta palveluvidakosta. Palveluohjausta tekevän työntekijän oletetaan tietävän kaikki oman toimialueensa palvelut, mutta kuinka välittä asiakkaalle tiedon erilaisista palveluista samalla osallistaen asiakasta vaikuttamaan oman hoitonsa suunnitteluun?

Opinnäytetyöni tavoitteena on antaa Päihdepalvelusäätiön integroidun kuntoutuksen työryhmälle uusi työkalu, jolla he voivat parantaa palveluohjausta asiakkaiden kanssa. Tuottamani palvelukansio kokoaa yksien kansien väliin paljon erilaista tietoa erilaisista palveluista, joilla voidaan tukea päihderiippuvaisen kuntoutumista. Kansion avulla työntekijä osallistaa asiakkaan konkreettisesti suunnittelemaan ja miettimään yhdessä jatkopolkuja, koska asiakkaalla on kaikki sama tieto edessään mitä työntekijällä on. Kansio mahdollistaa monipuolisen palvelun tarjonnan koottuna yhteen.

Asiakkaan osallisuus oman hoitonsa suunnitteluun lisää hänen voimaantumisensa tunnetta sekä tunnetta itsemääräämisestä. Sosiaalialan ammattilaisena työskennellessä tulee muistaa, että jokainen kohdattu asiakas on yksilöllinen, erilainen kuin toinen, ja häntä tulee kohdella niin, yksilönä. Olipa kohdattu asiakas sitten päihteidenkäyttäjä tai vanhempi lapsineen, työntekijän tulee aina kunnioittaa asiakkaan omaa mielipidettä. Työntekijällä on valta päättää asioista, mutta kuulematta asiakasta, työntekijä ei saisi tehdä mitään päätöksiä. Työntekijöiden tulee ottaa asiakas mukaan työhömmee, osallistaa häntä. Sosiaalialan työtä tulee tehdä yhdessä asiakkaan kanssa, ei vain asiakkaan puolesta.

Asiakkaiden äänen esille nostaminen oli myös tässä opinnäytetyössä tärkeää. Opinnäytetyöprosessin alusta lähtien minulle oli selvää, että myös asiakkaiden mielipide kuullaan palvelukansion kehittämisessä. Mielestäni oli tärkeää, että asiakkaat saavat sanoa oman mielipiteensä ja vaikuttavat heitä koskevaan asiaan. Tällä tavalla kansio saatiin vastaamaan myös asiakkaiden, ei vain työntekijöiden tarvetta. On kuitenkin vaikea sanoa pienen vastausmäärän perusteella, kuinka hyvin todellisuudessa kansio vastaa asiakkaiden tarvetta.

Palveluiden ja tiedon hajanaisuus olivat syyt, miksi ryhdyin tätä kansiota alun alkaen kehittämään. Yhteiskunnassamme moni taho tuottaa laadukkaita ja monipuolisia päihdepalveluita. Palveluiden laatu tai saatavuus ei ole ongelma, vaan se, että tieto palveluista on hajallaan ja irrallisena. Tieto palveluiden olemassa olosta ei tavoita niitä tarvitsevia asiakkaita. Kuinka asiakas voi hakeutua palvelun piiriin tai saada siitä mitään hyötyä, jos hän ei tiedä edes sellaisen olemassa olosta?

Opinnäytetyöprosessiin kuului raportin kirjoittamisen lisäksi palvelukansion suunnittelu haastatteluineen ja palautekyselyineen. Kansion suunnittelu ja valmistus raportin kirjoittamisen rinnalla oli prosessin vaativin vaihe. Haastavaa oli kirjoittaa kansion tuotteistamisprosessia kuvaten mahdollisimman tarkasti jokainen vaihe. Koin kuitenkin, että Jämsän ja Mannisen tuotteistamisprosessi palveli hyvin tätä työtä ja tuki raportin kirjoittamista. Haastavinta raportin kirjoittamisessa oli yhdistää teoria ja tuotteistettu kansio yhdeksi kokonaisuudeksi, jotka valmiina täydentävät toisiaan. Päihderiippuvuuteen ja sen hoitamiseen liittyvää kirjallisuutta löysin paljon. Haastavinta teoreettisen viitekehyksen rakentamisessa ja sen kirjoittamisessa oli rajaaminen.

Toimeksiantajan tarvetta vastaavan kansion kehittäminen ja toteuttaminen oli haastavaa, mutta samalla hyvin mielenkiintoinen ja antoisa tehtävä. Etsiessäni kansion palveluntarjoajia ja toimijoita löysin monia itsellenikin täysin tuntemattomia palveluita, joiden olemassa olosta en tiennyt. Kansion teon myötä oma tietämykseni Kuopion ja Siilinjärven alueiden palveluista lisääntyi merkittävästi samalla hahmottaessani suurempia palvelukokonaisuuksia.

Toimivan ja tarvettaan vastaavan tuotteen tekeminen oli minulle tärkeää, koska kansio tulee integroidun kuntoutuksen työntekijöiden ja asiakkaiden käyttöön. Aika näyttää, kuinka kuntoutuksen työntekijät ottavat kansion käyttöön omassa työssään, sekä kuinka asiakkaat löytävät sen. Opinnäytetyön tekijän kannalta ihanteellisinta on, että toimeksiantaja tulee käyttämään kansiota mahdollisimman laaja-alaisesti toiminnassaan ja kenties tulee työstämään sitä eteenpäin, esimerkiksi internet-versioksi omille kotisivuilleen. Testauksen perustella voidaan todeta, että kansio täyttää sille asetetut tavoitteet niin toimeksiantajan kuin asiakkaiden näkökulmasta.

Olen tyytyväinen tuotettuun kansion ja sen visuaaliseen ilmeeseen. Väreiksi valitsin vaaleita sävyjä, jotka ovat katsojan silmälle miellyttäviä. Kansio voisi olla vieläkin värikkäämpi ja visuaalisempi kuvituksensa puolesta, mutta silloin kansio ei palvelisi sen tärkeintä tehtävää; tiedon välittämistä. Kansion tehtävänä ei ole olla näyttävä tuotos, vaan välittää tietoa sitä tarvitseville.

Opinnäytetyöprosessi on vaatinut paljon aikaa. Tästä huolimatta olen tyytyväinen prosessiin, mutta joitain asioita tekisin silti toisin. Suurin haaste koko opinnäytetyön tekemisessä oli löytää itsestään voimia tehdä työ yksin, mikä vaikutti paljon siihen, että opinnäytetyöprosessi venyi. Aikataulutus olisi voinut mennä paremmin. Toisaalta koen, että juuri pitkä prosessi on mahdollistanut sen, että lopputulos on opinnäytetyön tekijälle mieleinen tuotos.

Yhteistyö eri tahojen ja erityisesti toimeksiantajan kanssa sujui hyvin. Toimeksiantajalta sain apua tarvittaessa, minkä avoin vuorovaikutus mahdollisti. Opponentilta sain myös paljon hyviä neuvoja ja palautetta työstäni. Ohjaava opettaja on myös neuvonut ja opastanut opinnäytetyön teossa.

Jatkotutkimuksen aiheena voisi olla esimerkiksi se, kuinka kansiota on ryhdytty kuntoutuksessa käyttämään. Onko kansio tullut osaksi työntekijöiden palveluohjausta tai asiakkaiden jatkopolkujen suunnittelua, vai onko kansio jäänyt vain asiakkaiden käytettäväksi? Tutkimuksessa voisi myös selvittää, onko kansiota otettu käyttöön muissa päihdepalvelusäätiön yksiköissä ja millaisen merkityksen työntekijät ja asiakkaat näkevät kansiolla olevan heidän toiminnalleen.

Kiitän kaikkia niitä henkilöitä, jotka ovat mahdollistaneet opinnäytetyön tekemisen. Erityisesti haluan kiittää toimeksiantajani puolelta Päivi Tourusta, joka on toiminut koko opinnäytetyöprosessin ajan yhteyshenkilönäni. Hän on oman työnsä ohella jaksanut auttaa ja olla osana edesauttamassa prosessia. Kiitos kuuluu myös koko integroidun kuntoutuksen työntekijöille, jotka osallistuivat haastatteluun ja auttoivat mielipiteillään kansion tuottamista. Haluan myös kiittää ohjaavaa opettajaani, joka on jakanut tietoaan ja kokemustaan päihdetyöstä prosessin aikana. Erityisesti kiitos perheeleni, ystävilleni ja läheisille, jotka kannustivat minua koko opinnäytetyöprosessin ajan. Opinnäytetyön tekeminen on ollut pitkä ja raskas prosessi, mutta nyt se on valmis. Olen siihen erittäin tyytyväinen.

LÄHTEET

Aalto, M. 2010a. Alkoholien ongelmakäyttö. Teoksessa Seppä, K., Alho, H. & Kiianmaa, K. (toim.). *Alkoholiriippuvuus*. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 7–16.

Aalto, M. 2010b. Alkoholiriippuvuuden lääke- ja psykososiaaliset hoidot. Teoksessa Seppä, K., Alho, H. & Kiianmaa, K. (toim.). *Alkoholiriippuvuus*. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 55–64.

Babor, T., Caetano, R., Casswell, S., Edwards, G., Giesbrecht, N., Graham, K., Grube, J., Gruenewald, P., Hill, L., Holder, H., Homel, R., Österberg, E., Rehm, J., Room, R. & Rossow, I. 2003. *Alcohol: No Ordinary Commodity. Research and public policy*. Norfolk: Biddles Ltd.

Blåfield, E. Kuopion Seudun Päihdepalvelusäätiö. Tilastotietoa asiakkaiden määrästä vuodelta 2011 [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja Kaisa Hyttinen. Lähetetty 23.8.2012. [viitattu 28.8.2012].

Havio, M., Inkinen, M. & Partanen, A. 2008a. Ihmisen riippuvuuskäyttäytyminen. Teoksessa Havio, M., Inkinen, M. & Partanen, A. (toim.). *Päihdehoitotyö*. 5., uudistettu painos. Helsinki: Tammi, 40–49.

Havio, M., Inkinen, M. & Partanen, A. 2008b. Päihteet ja palvelujärjestelmä Suomessa. Teoksessa Havio, M., Inkinen, M. & Partanen, A. (toim.) *Päihdehoitotyö*. 5., uudistettu painos. Helsinki: Tammi, 93–103.

Hietaharju, P. & Nuutila, M. 2010. *Käytännön mielenterveystyö*. Helsinki: Tammi.

Hiltunen, T. 2005. Päihderiippuvaisen naisen voimaantuminen. Teoksessa Hiltunen, T., Kujala, V. & Mattila, K-P. (toim.) *Näkyvä piilo. Päihdeongelmaisen naisen matka haavoittuneesta lapsuudesta eheyteen*. Helsinki: Sininauhaliitto, 120–124.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. *Tutki ja kirjoita*. 10., osin uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Holmberg, J. 2010. *Päihderiippuvuudesta elämänhallintaan*. Helsinki: Edita Prima Oy.

Julkunen, J. & Nyberg-Hakala, A. 2010. *Toimiva päihdekuntoutus*. Toimintaterapeutin opas. Helsinki: Jenny Julkunen ja Anniina Nyberg-Hakala.

Jämsä, K. & Manninen, E. 2000. *Osaamisen tuotteistaminen sosiaali- ja terveysalalla*. Helsinki: Tammi.

Järvikoski, A. & Härkäpää, K. 2006. *Kuntoutuksen perusteet*. 1.–3. painos. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Kajaanin ammattikorkeakoulu. 2012. *Eettisyys* [verkkójulkaisu]. Kajaanin ammattikorkeakoulu [viitattu 1.7..2012]. Saatavissa:
<http://www.kajak.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinenmateriaali/Tukimateriaali/Eettisyys>

Kananen, J. 2008. *Kvantti. kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Kananoja, A. 2009. Perustana toiminnan tarkoitus. Teoksessa Kaipio, K. & Ruisniemi, A. (toim.) *Ihan oikea ihme. Kirjoituksia päihdetyöstä*. Hyvinkää: Vapaan alkoholihuollon kannatusyhdistys, 22–41.

Kettunen, R., Kähäri-Wiik, K., Vuori-Kemilä, A. & Ihalainen, J. 2009. *Kuntoutumisen mahdollisuudet*. 4., uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Kiianmaa, K. 2010. Alkoholien vaikutusmekanismien, riippuvuuden syntyminen ja perinnöllisyys. Teoksessa Seppä, K., Alho, H. & Kiianmaa, K. (toim.). *Alkoholiriippuvuus*. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 17–30.

Kiviniemi, K. 2001. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aalto, J. & Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Jyväskylä: PS-kustannus, 68–84.

Kooyman, M. 2009. Vastuuta omasta itsestä. Teoksessa Kaipio, K. & Ruisniemi, A. (toim.) *Ihan oikea ihme. Kirjoituksia päihdetyöstä*. Hyvinkää: Vapaan alkoholihuollon kannatusyhdistys, 68–83.

Koski-Jännes, A. 2008. Johdanto. Itsemääräämisteoria ja muutosmotivaatio. Teoksessa Koski-Jännes, A., Riittinen, L. & Saarnio, P. (toim.). *Kohti muutosta. Motivointimenetelmiä päihde- ja käyttäytymisongelmiin*. Helsinki: Tammi, 7–15.

Koski-Jännes, A., Ehrling, L., Sarpavaara, H., Rakkolainen, M. & Tolonen, K. 2009. Ratkaiseva kohtaaminen. Teoksessa Kaipio, K. & Ruisniemi, A. (toim.) *Ihan oikea ihme. Kirjoituksia päihdetyöstä*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 140–159.

Koskisuus, J. 2004. *Eri teitä perille. Mitä mielenterveyskuntoutus on?* Helsinki: Edita Prima Oy.

Kuhanen, C., Oittinen, P., Kanerva, A., Seuri, T. & Schubert, C. 2010. *Mielenterveyshoitotyö*. Helsinki: WSOYpro Oy.

Kuopion seudun päihdepalvelusäätiö. 2012a. *Integroitu kuntoutus*. [viitattu 18.7.2012]. Saatavissa: <http://www.ksps.fi/9>

Kuopion seudun päihdepalvelusäätiö. 2012b. *Kuopion seudun päihdepalvelusäätiö* [viitattu 18.7.2012]. Saatavissa: <http://www.ksps.fi/>

Kuopion seudun päihdepalvelusäätiö. 2012c. *Päihdeosasto*. [viitattu 17.7.2012]. Saatavissa: <http://www.ksps.fi/4>

Kuopion seudun päihdepalvelusäätiö. 2012d. *Säätiön perustajayhteisöt*. [viitattu 17.7.2012]. Saatavissa: <http://www.ksps.fi/5>

Kuusisto, K. 2009. Päihderiippuvuudesta toipumisen eri reitit. Teoksessa Tammi, T., Aalto, M. & Koski-Jännes, A. (toim.). *Irti päihdeongelmista*. Porvoo: WS Bookwell Oy, 36–38.

Laitila, M. 2010. *Asiakkaan osallisuus mielenterveys- ja päihdetyössä. Fenomenografinen lähestymistapa*. Kuopio: Itä-Suomen yliopisto, hoitotieteen laitos. Väitöskirja.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812 [verkkodokumentti]. Finlex. Lainsäädäntö [viitattu 13.6.2012]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>

Lappalainen-Lehto, R., Romu, M.-L. & Taskinen, M. 2008. *Haasteena päihteet. Ammatillisen päihdetyön perusteita*. Helsinki: WSOY Oppimateriaali Oy.

Miller, W. 2008. Motivaation ja muutoksen käsitteellistäminen. Teoksessa Koski-Jännes, A., Riittinen, L. & Saarnio, P. (toim.) *Kohti muutosta. Motivointimenetelmiä päihde- ja käyttäytymisongelmiin*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 16–40.

Ministry of Social Affairs and Health. 2006. Alcohol Issues in Finland after Accession to the Eu. Consumption, Harm and Policy Framework 1990–2005. Reports of the Ministry of Social Affairs and Health 2006: 21. Helsinki: Helsinki University Printing House.

Mäkelä, R. & Aalto, M. 2010. Alkoholiongelmiin hoito- ja kuntoutuspalvelut. Teoksessa Seppä, K., Alho, H. & Kiianmaa, K. (toim.). *Alkoholiriippuvuus*. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 43–54.

Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A. & Saarnio, T. 2009. *Ammattina sosionomi*. Helsinki: WSOYpro Oy.

Pietiläinen, E. & Seppälä, H. 2005. *Palveluohjaus asiakastyössä ja organisaatiossa*. 3. painos. Helsinki: Kehitysvammaliitto.

Poikolainen, K. 1998. Päihteet ja kansanterveys. Teoksessa Salaspuro, M., Kiianmaa, K. & Seppä, K. (toim.) *Päihdelääketiede*. Helsinki: Duodecim, 42–47.

Pyhäjoki, J. 2012. Verkstopalaverit päihdeongelmaisten kuntoutuksessa. Teoksessa Heinonen, J. (toim.). *Kuin kala verkossa. Ihminen ja alkoholi*. Espoo: Prometheus, 224–239.

Päihdehuoltolaki 17.1.1986/41 [verkkodokumentti]. Finlex. Lainsäädäntö [viitattu 29.3.2011]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860041>

Raitasalo, K. 2008. *Informal Social Control of Drinking. Finland in the Light of International Comparison*. Vaajakoski: Gummerus Printing.

Ruisniemi, A. 2009. Se alkaa turvallisuudesta. Teoksessa Kaipio, K. & Ruisniemi, A. (toim.). *Ihan oikea ihme. Kirjoituksia päihdetyöstä*. J Hyvinkää: Vapaan alkoholisti-huollon kannatusyhdistys, 160–175.

Salo-Chydenius, S. 2008. Päihdehoitotyön menetelmiä. Toiminnalla toipuminen – ihminen oman kuntoutumisensa tekijänä. Teoksessa Havio, M., Inkinen, M. & Partanen, A. (toim.). *Päihdehoitotyö*. 5., uudistettu laitos. J Helsinki: Tammi, 136–139.

Sorsa, M. 2002. *Asiakaslähtöisyys sosiaali- ja terveystalveissa*. Tampere: Tampereen yliopisto, hoitotieteen laitos. Pro gradu -tutkielma.

STM. 2007. *Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön tehtävärakennesuositus*. [viitattu 13.6.2012]. Saatavissa: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3685.pdf&title=Sosiaalihuollon_ammattillisen_henkiloston_tehtavarakennesuositus_fi.pdf

Suokas, M. & Liias, T-P. 2008. Päihdehoitotyön menetelmiä. Teoksessa Havio, M., Inkinen, M. & Partanen, A. (toim.) *Päihdehoitotyö*. 5., uudistettu laitos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 126–157.

Suominen, S. & Tuominen, M. 2007. *Palveluohjaus. Portti itsenäiseen elämään*. Helsinki: Profarmi Oy.

THL. 2012. *Päihdekuntoutus* [viitattu 20.7.2012]. Saatavissa: http://www.thl.fi/fi_FI/web/neuvoa-antavat-fi/paihdekuntoutus

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. 6. uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Tourunen, P. 2012. Kuntoutussuunnittelija. Kuopio 20.6.2012. Haastattelu.

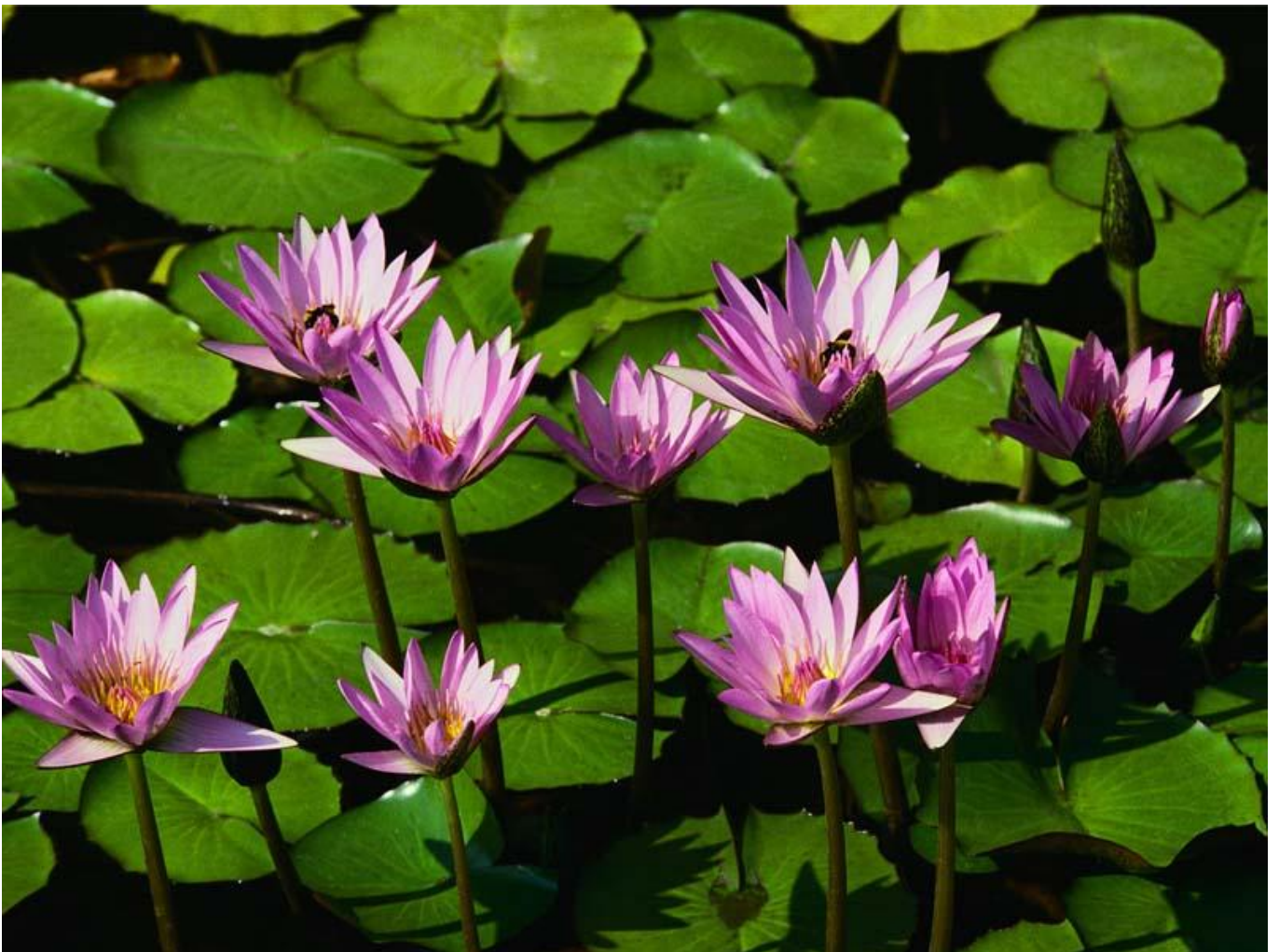
Valli, R. 2001. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Aalto, J. & Raine, V. (toim.). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. Jyväskylä: PS-kustannus, 100–112.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. *Toiminnallinen opinnäytetyö*. Helsinki : Tammi.

Vuori-Kemilä, A., Stengård, E., Saarelainen, R. & Annala, T. 2007. *Mielenterveys- ja päihdetyö. Yhteistyötä ja kumppanuutta*. 4. uudistettu painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.

MISTÄ APUA PÄIHDEONGELMAAN?

KUOPION SEUDUN PÄIHDEPALVELUJA

SISÄLTÖ

PÄIHDEPALVELUITA JA – KUNTOUTUSTA	6
Kuopion Seudun Päihdepalvelusäätiö	7
Päihdekliniikka.....	7
Päihdeosasto	8
Integroitu kuntoutus	10
Terveysneuvontapiste Portti	11
Irti Huumeista ry – Kuopion alueosasto.....	12
Päihdepalvelu Hemma	13
ASUMISPALVELUITA	14
Sirkkulanpuiston toimintayhdistys ry	15
Siilinjärven A-kilta	17
Kuopion Kriisikeskus/ Kriisiasuminen	18
TURVALINKKI RY	19
Työterapinen yhdistys ry.....	21
PÄIVÄKESKUSTOIMINTAA JA VERTAISTUKIRYHMIÄ	22
Sateenkaaritalo/	
Sirkkulanpuiston toimintayhdistys ry	23
Tupa-tukitoiminta päihdeongelmaisten läheisille/	
Sirkkulanpuiston toimintayhdistys ry	24
Irti Huumeista ry – Kuopion alueosasto.....	25
Kuopion A-kilta	26

Siilinjärven A-kilta	28
Työterapinen yhdistys ry/	
Patakukkulan palvelukeskuksen päivätoiminta	30
Kuopion Setlementti Puijola ry/	31
Asukastuvat	31
AA (Alcoholics Anonymous)	33
AI-Anon.....	36
AAL (Alkoholistien aikuiset lapset)	37
KRIISIN KOHDATESSA	38
Kuopion Kriisikeskus.....	39
Lähisuhdeväkivaltatyö /Kuopion kriisikeskus.....	40
Rikosuhripäivystys.....	42
Apua peliongelmaan/ Kuopion kriisikeskus	43
MELENTERVEYSPALVELUITA.....	44
Kuopion psykiatrian keskus.....	45
Kuopion Propelli.....	46
KUNTOUTTTAVA TYÖTOIMINTA	47
Kevama Oy	48
PERHEPALVELUITA.....	50
Perheasiain neuvottelukeskus	51
Kuopion perhekriisiyksikkö.....	52
Kuopion sosiaalipäivystysyksikkö	53

RUOKAPALVELUITA	55
ViaDia Pohjois-Savo ry	56
Siilinjärven vapaaseurakunta	57
Työterapinen yhdistys ry/ Ateriapalvelu	58
DIAKONIAKESKUS	59
TALOUS- JA VELKANEUVONTA	60
POTILASASIAMIES	61
SOSIAALIASIAMIES	62
KUOPION SEUDUN TYÖVOIMAN PALVEUKESKUS ..	64

LUKIJALLE

Tämä päihdekuntoutujien palveluita koskeva palveluopas on syntynyt Savonia-ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijan opinnäytetyönä Kuopion Seudun Päihdepalvelusäätiölle. Kuopion Seudun Päihdepalvelusäätiön tarkoituksena on ehkäistä ja vähentää päihde- ja muita riippuvuusongelmia ja niihin liittyvää syrjäytymistä Kuopion seudun alueella.

Kansio on tarkoitettu sekä työntekijöiden että päihdekuntoutujien käytettäväksi. Kansioon on koottu tietoa julkisen, yksityisen ja järjestöjen tuottamista päihdekuntoutumista tukevista palveluista. Kansiota löytyy päihdepalvelujen lisäksi myös perheitä koskevia palveluita sekä ruoka-apua tarjoavia toimijoita. Oppaaseen on koottu ne Kuopion ja Siilinjärven alueen palvelut, joiden on katsottu tukevan päihdekuntoutumisen jatkumista laitospalveluiden ohella.

Kansion lähtökohtana on tarjota tietoa Kuopion ja Siilinjärven erilaisista palvelumahdollisuuksista mahdollisimman kattavasti päihdekuntoutuksessa oleville asiakkaille. Toivon tämän palvelukansion omalta osaltaan helpottavan tarpeellisten yhteystietojen ja palveluiden löytymistä.

Siilinjärvellä syksyllä 2012

Kaisa Hyttinen

SAVONIA

PÄIHDEPALVELUITA JA – KUNTOUTUSTA

Kuopion Seudun Päihdepalvelusäätiö

Päihdepalvelusäätiön tarkoituksena on ehkäistä ja vähentää päihde- ja muita riippuvuusongelmia ja niihin liittyvää syrjäytymistä Kuopion seudun alueella.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi säätiö tuottaa hoito- ja kuntoutuspalveluja, asiantuntijapalveluja sekä tarkoituseriään palvelevaa kehittämis-, koulutus-, tiedotus-, tutkimus- ja valistustoimintaa sekä lisäksi varmistaa päihdepalveluissa tarvittavan erityisosaamisen.

Kotisivut: www.ksp.fi

Päihdekliniikka

Kuopion Seudun Päihdepalvelusäätiön päihdekliniikka tuottaa avohoitopalveluja päihdeongelmallisille ja heidän läheisilleen. Toiminta perustuu psykososiaalisen kuntoutuksen ja päihdelääketieteen menetelmiin. Avohoitopalvelut ovat asiakkaille maksuttomia.

Päihdekliniikka avoinna mato klo 8–15.30

pe klo 8–13

Ajanvarausasiakkaat erikseen sovittavina aikoina.

Puhelinaika klo 11.30–12 hoitotyöntekijöillä.

Päivystysvastaanotto

arkisin klo 8.30–11 ajanvarauksella. Ajanvaraus samana päivänä **klo 8 alkaen puh. 017 183 672.**

Alle 21-vuotiaat ajanvaraus **arkisin klo 11.30–12, puh. 044 718 3310 tai 044 718 3314**

- Katkaisuhoidon tarpeen arviointi
- Valvottu Antabus-hoito
- Tutkimusjaksot

Hoitosuhdetyö

Hoitoon voi hakeutua **päivystyksen kautta arkisin klo 8- 11, läheteellä tai soittamalla työntekijöille puhelinaikana klo 11.30 – 12**

- Alle 21-vuotiaiden arviointijaksot ja hoitosuhdetyö
- Aikuisten hoitosuhdetyö
- Yksilö-, pari-, perhe ja verkostotyö
- Työpaikoilta hoitoonohjaukset
- Yhdyskuntapalvelujaksot

Yhteystiedot

Päivystys, palveluohjaus
puh. 017 183 672

Puistokatu 14–16, 2.krs.
70110 Kuopio

Alle 21-vuotiaat ajanvaraus
klo 11.30–12
puh. 044 718 3310 tai
puh. 044 718 3314

Päihdeosasto

Kuopion Seudun Päihdepalvelusäätiön Päihdeosasto tuottaa laitospalveluita päihdeongelmallisille. Osastohoidon tavoitteena on vieroitusoireiden hoito ja komplikaatioiden ehkäisy, päihteiden aiheuttamien kriisitilanteiden selvittäminen, jatkohoidon suunnitteleminen sekä jatkohoitoon motivoiminen ja ohjaaminen. Osastolla toteutetaan myös integroitua kuntoutusta. Hoidosta ja kuntoutuksesta vastaa moniammatillinen hoitotiimi.

Alkoholikatkaisun hoito on tarkoitettu alkoholin käytöstä aiheutuneiden vieroitusoireiden hoitamiseen laitolosuhteissa. Katkaisuhuolto kestää 5–7 vuorokautta.

Palveluihin hakeutuminen ja yhteystiedot

Päihdeklinikan päivystyksen kautta **arkisin klo 8.30–11 puh. 017 183 672.**

Lääkärin läheteellä klo 8–18. Ennen potilaan lähettämistä tulee varmistaa puhelimitse osaston paikkatilanne (**puh. 017 183 684**).

Mäkikatu 11, 2.krs,
70110 Kuopio
puh. 017 183 684

Huume- ja lääkekatkaisuun potilas tulee osastolle ennalta sovitusti, läheteellä jonon kautta. Potilas varmistaa hoitoon tulonsa edellisellä viikolla ennen sovittua hoidon alkua.

Ennaltaehkäisevä jakso on tarkoitettu raittiuden tukemiseen akuutissa retkahdustilanteessa. Hoitoon voi hakeutua **ottamalla yhteyttä suoraan osastolle puh. 017 183 684**. Hoitoon pääsyn edellytyksenä on vähintään viikon mittainen päihteetön kausi. Lastensuojelullinen tutkimusjakso on tarkoitettu lastensuojelun tueksi arvioitaessa vanhemman päihteidenkäytön vaikutusta kykyyn huolehtia lapsen tarpeista ja kasvatuksesta.

Lastensuojelullinen tutkimusjakso on viiden vuorokauden mittainen jakso (ma–pe) ja se toteutetaan laitosolosuhteissa päihdeosastolla. Jakson aikana moniammatillinen työryhmä, johon kuuluvat lääkäri, sosiaalityöntekijä, sairaanhoitaja ja ohjaajat, arvioi asiakkaan päihdeiden käyttöä, sen laajuutta ja päihderiippuvuuden astetta sekä asiakkaan muutosvalmiutta päihdeiden käytössään. Tarvittaessa tutkimusjaksoa edeltää katkaisuhoidonjakso päihdeosastolla.

Tutkimusjaksolle hakeutuminen ja tiedustelut **osastonhoitaja puh. 044 718 6087.**

Integroitu kuntoutus

Integroidulla kuntoutuksella tarkoitetaan kuntoutusohjelmaa, jossa ympärivuorokautinen laituskuntoutusjakso liitetään kiinteäksi osaksi avohoidossa toteutettavaa kokonaiskuntoutumista. Kuntoutus on ryhmämuotoista. Kuntoutuksen suunnittelu-, toteutus- ja seuranta-vaiheessa tehdään yhteistyötä kuntoutujan, hänen läheistensä sekä yhteistyötahojen kanssa.

Kuntoutus suunnitellaan neljän viikon pituiseksi, joka jakautuu kahden viikon perusjaksoon ja kahteen viikon mittaiseen intervallijaksoon. Jaksojen välille suunnitellaan yksilöllisesti kuntoutujan tarpeita vastaava avohoito. Laitosjakson aikana ei ole lomia. Kuntoutukseen tullaan ilman katkaisuhoidon tarvetta, tarvittaessa katkaisuhoido ennen kuntoutuksen alkamista.

Kuntoutukseen hakeudutaan lähetteellä tai ottamalla suoraan yhteyttä **kuntoutussuunnittelijaan puh. 044 718 3674.**

Terveysneuvontapiste Portti

Portti on suonensisäisesti huumeita käyttävien asiakkaiden terveysneuvontapiste. Palvelun lähtökohtana on haittojen minimointi. Portin palvelut ovat matalakynnyksistä ja asiakaslähtöistä, jossa asioidaan nimimerkillä ilman ajanvarausta. Terveysneuvonnan lisäksi asiakkaille annetaan A- ja B-hepatiittirokotuksia sekä vaihdetaan käytetyt välineet sovitusti uusiin ja huolehditaan käytettyjen välineiden jatkokäsittelystä. Lisäksi asiakkaille voidaan kirjoittaa tarpeen mukaan lähetteet hepatiitti B ja C sekä HIV- ja klamydia-testeihin.

Yhteystiedot

Avoinna ma klo 14–16

ti klo 16–18

to klo 14–16

Vuorikatu 31–33

70100 KUOPIO

Marjo Kemiläinen, sairaanhoitaja **puh. 044 718 3696**

Pirkko Paakeli-Kurronen, päihdetyön johtaja **puh. 044 718 3679**

Irti Huumeista ry – Kuopion alueosasto

Kuopion alueosasto toimii Irti Huumeista ry:n periaatteiden mukaan poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumattomana. Toimialueena on Kuopio ympäristökuntineen. Irti Huumeista ry tekee ehkäisevää ja korjaavaa yksilö- ja perhekeskeistä päihdetyötä kansalais- ja vapaaehtoisjärjestö. Irti Huumeista ry tarjoaa sekä yksilölähtöistä että perhekeskeistä tukea ja apua huumeiden käyttäjille ja heidän läheisilleen.

Tarkoituksena on ennaltaehkäistä huumeiden käyttöä välittämällä tietoa huumeista, riippuvuussairaudesta sekä erityisesti huumeriippuvuudesta, tukea huumeiden käyttäjien läheisiä, tukea huumeiden käyttäjiä käytön lopettamiseksi, vaikuttaa ehkäisevän ja korjaavan huumeiden käyttäjien kehittämiseksi ja työskennellä rajoittavan huumeidenkäytön säilyttämiseksi.

Palveluihin hakeutuminen ja yhteystiedot

Palveluihin voi hakeutua ottamalla yhteyttä aluevastaavaan tai yhdistyksen kotisivujen kautta.

Vuorikatu 31–33

70100 Kuopio

kuopio@irtihuumeista.fi

Aluevastaava puh. 040 845 9052

Yhteyshenkilö arkisin myös: **Vapaaehtoistyön vastaava puh. 050 320 894**

Kotisivut:

http://www.irtihuumeista.fi/aluetoiminta/alueosastot/kuopio_ja_iisalmen_vertaistukiryhma/

Irti Huumeista ry:n valtakunnallinen **päivystävä puhelin** antaa apua, tietoa ja tukea huumeiden käytön aiheuttamissa kriiseissä. Puhelimeen vastaavat sekä yhdistyksen työntekijät että koulutetut vapaaehtoiset.

Arkisin klo 9–15 ja 18–21

Puh. 010 80 4550

Päihdepalvelu Hemma

Päihdepalvelu Hemma tarjoaa laadukkaita ja ammatillisia päihdepalveluja eri-ikäisille päihdeongelmallisille ja heidän läheisilleen. Palvelut ovat tarkoitettu alkoholia, huumeita sekä lääkkeitä väärin käyttäville asiakkaille. Palvelut toteutetaan kotikäynnein ja vastaanottopalveluin. Toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, luottamuksellisuuteen ja asiakkaan sekä mahdollisen yhteistyötahon kanssa laadittuun kuntoutussuunnitelmaan.

Palveluihin hakeutuminen ja yhteystiedot

Palveluihin voi hakeutua oma-aloitteisesti tai yhteistyötahon ohjaamana **arkisin klo 8-19** joko suoraan soittamalla työntekijöille tai ottamalla yhteyttä sähköpostitse.

Yrittäjä Jarkko Ahokas

Puh. 044 752 2100

jarkko.ahokas@paihdepalveluhemma.fi

Seija Iso-Ilomäki

Puh. 044 752 2101

seija.iso-

ilomaki@paihdepalveluhemma.fi

Kotisivut: <http://www.paihdepalveluhemma.fi/>

Vastaanottopalvelut

Myllykatu 8, 2.krs sekä

Lääkärikeskus Mehiläinen, Kuopio

Ajanvaraus Päihdepalvelu Hemma:sta

ASUMISPALVELUITA

Sirkkulanpuiston toimintayhdistys ry

Sirkkulanpuiston toimintayhdistys ry on raittius- ja kansanterveysjärjestö, joka mahdollistaa arkipäivän tuen ja osallisuuden huono-osaisimmille seutukunnan asukkaille, jotka kärsivät päihderiippuvuudesta, asunnottomuudesta ja muista vakavista sosiaalisista ongelmista.

Sirkkulanpuisto järjestää tukiasumista sekä tuettua asumista erityisryhmille.

Tukiasuminen

- Tukiasuminen on tarkoitettu henkilöille, jotka päihde ja/tai mielenterveysongelman tai psykososiaalisista syistä johtuen tarvitsevat tukea ja ohjausta asumisessa, oman elämänsä hallinnassa ja yhteiskuntaan kiinnittymisessä.
- Tavoitteena on edistää ja ylläpitää psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä sekä tarjota asiakkaalle mahdollisuus itsenäiseen asumiseen tukemalla omatoimisuutta ja itsenäisen asumisenharjoittelua.
- Tukiasunnoissa asiakas selviytyy kohtalaisen omatoimisesti päivittäisistä toiminnoista. Tuen määrä voi vaihdella päivittäisistä viikoittaisiin kotikäynteihin.
- Asumismuodot vaihtelevat, asiakas voi asua omistamassaan asunnossa, vuokra-asunnossa tai muussa asumismuodossa.
- Tukiasumiseen kuuluu ensisijaisesti kotikuntoutus (tuki- ja ohjauspalvelut) ja yhteisön järjestämät asunnot. Asuminen perustuu mahdolliseen vuokrasopimukseen sekä kuntouttavaan asumissuunnitelmaan.

Tuettu asuminen:

Henkilöille, jotka päihde ja/tai mielenterveysongelman tai psykososiaalisista syistä johtuen tarvitsevat tukea ja ohjausta asumisessa, oman elämänsä hallinnassa ja yhteiskuntaan kiinnittymisessä.

- Tavoitteena on edistää ja ylläpitää psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä sekä tarjota asiakkaalle mahdollisuus itsenäiseen asumiseen tukemalla omatoimisuutta ja itsenäisen asumisen harjoittelua.
- Tukiasunnoissa asiakas selviytyy kohtalaisen omatoimisesti päivittäisistä toiminnoista. Tuen määrä voi vaihdella päivittäisistä viikoittaisiin kotikäynteihin.

Palveluihin hakeutuminen ja yhteystiedot

Sirkkulanpuiston toimintayhdistyksen palveluihin hakeudutaan ottamalla yhteyttä suoraan kaupungin tuetun asumisen yksikköön tai suoraan asumispalveluyksikköön.

Likolahden asumispalvelut

Kiveläntie 4 B

70460 Kuopio

Puh. 044 714 8002

Kotisivut: <http://sirkkulanpuisto.nettisivut.fi/>

Siilinjärven A-kilta

Siilinjärven A-kilta tarjoaa asiakkailleen kriisiasumista sekä tukiasumista.

Kriisiasuminen on tarkoitettu kriisitilanteessa ja akuuttiasunnon tarpeessa olevalle.

Lisätietoja ja palveluun hakeutuminen **toiminnanohjaaja, puh. 040 593 6193.**

Tukiasuminen on tarkoitettu asiakkaille, joiden elämää hallitsee liiallinen päihteiden käyttö.

Killalla on seitsemän tukiasuntoa. Ne on tarkoitettu raittiiseen elämään pyrkiville päihdeongelmallisille. Tukiasuminen on luonteeltaan väliaikaista asumista.

Tiedustelut tukiasumisesta ja palveluun hakeutuminen **tuetun asumisen ohjaaja, puh.**

040 760 8156.

Siilinjärven A-kilta ry

Sulkavantie 4

71800 Siilinjärvi

Puh. 017 462 1275

Kotisivut: <http://www.siilinjarven-a-kilta.fi/>

Kuopion Kriisikeskus/ Kriiasuminen

Kuopion Kriisikeskus tarjoaa kriiasumista erilaisissa elämäntilannekriiseissä. Kriiasumisen syitä voivat olla esimerkiksi perheväkivalta, erokriisi, nuoren itsenäistymiseen liittyvät kriisit, asunnottomuus tai sen uhka kriisiytyneen elämäntilanteen vuoksi.

Kriiasumisen tavoitteena on löytää ratkaisuja ja voimavaroja kriisitilanteesta selviytymiseen. Asumisjakson alussa asukas ja kriisityöntekijä tekevät yhdessä kriisitilanteen kartoituksen, jossa käydään läpi kriisin aiheuttanut tilanne tai tapahtumat ja otetaan asukkaan historia, nykytilanne ja siihen vaikuttavat seikat kokonaisvaltaisesti huomioon. Kartoituksen avulla laaditaan yksilöllinen suunnitelma kriisistä selviytymiseen ja asetetaan konkreettiset tavoitteet asumisjaksolle.

Palveluihin hakeutuminen ja yhteystiedot

Mikäli tarvitset kriiasumista, ota yhteyttä **päivystyspuhelinnumeroon 017 262 7733**.

Kriisipäivystys

joka päivä klo 14–21

Puh. 017 262 7733

Kuopion Kriisikeskus

Saastamoisenkatu 12

70100 Kuopio

Kotisivut: <http://www.kuopionkriisikeskus.fi/>

TURVALINKKI RY on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton yhdistys, joka tarjoaa erityisryhmille asumispalveluita ja päivätoimintaa. Tavoitteena on tukea psykiatrisista sairaaloista ja päihdeyksiköistä palaavia sekä avohoidossa lisätukea tarvitsevia henkilöitä. Toiminta tapahtuu yhdessä mielenterveys- ja päihdekuntoutujan kanssa hänen psyykkisten, fyysisten ja sosiaalisten sekä toiminnallisten ja ammatillisten mahdollisuuksiensa lisäämiseksi.

Tavoitteena on kuntoutujan mahdollisimman omatoimisen ja itsenäisen elämän saavuttaminen tukemalla ja aktivoimalla heitä löytämään omat voimavaransa ja vahvuutensa.

TURVALINKKI RY tarjoaa mielenterveys- ja päihdekuntoutujille

- Tukiasumista: Tuettua itsenäistä asumista. Tavoitteena on kuntoutujan elämänhallinnan taitojen ylläpitäminen ja edistäminen. Jokaiselle kuntoutujalle laaditaan yksilöllisten tarpeiden mukainen tukipalvelupaketti. Kotikäynnit ja kuntoutus- ja palvelusuunnitelmapalaverit ovat keskeisiä työtapoja.
- Palveluasumista: Kuntoutujille, jotka tarvitsevat päivittäistä tukea, ohjausta ja apua omatoimisen ja itsenäisen elämän saavuttamiseksi. Asumisjakso voi kestää muutamasta kuukaudesta useampaan vuoteen. Tavoitteena asumistaitojen ja -valmiuksien lisääminen, sosiaalisten taitojen kartuttaminen sekä elämän mielekkyyden lisääminen asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti
- Tehostettua palveluasumista: Kuntoutujille, jotka tarvitsevat ympärivuorokautisesti tuetun kuntoutusjakson vieroitus-, katkaisu- tai psykiatrisen hoitojakson jälkeen tai kun kuntoutuja muuten tarvitsee tehostettua tukea. Tavoitteena on kriisiytyneen elämäntilanteen selvittely, päihteiden käytön ehkäiseminen ja päihteettömän elämäntavan vakiinnuttaminen, arkielämän ja sosiaalisten taitojen kartuttaminen sekä elämän mielekkyyden lisääminen sekä opiskelu- tai työpolun löytäminen tai kesken-eräisten opintojen loppuunsaattaminen
- Lyhytkestoista asumista: tilapäiseen tai äkilliseen asumistarpeeseen siirryttäessä sairaalasta omaan tai tukiasuntoon sekä kotona asumisen tueksi.

Turvalinkki RY:llä on kaksi toimipistettä, Mahdollisuuksien Piste Kuopion Haapaniemellä sekä Kaksoispisteellä Kortejoella noin 30 km Kuopiosta. Asumisyhteisöissä noudatetaan säännöllistä viikko-ohjelmaa. Päivittäisten toimintojen ja vastuutehtävien sekä erilaisten ryhmätoimintojen ja harrastusten avulla luodaan pohjaa kuntoutumiselle, oman elämän haltuun ottamiselle ja itsenäisemmälle asumiselle. Jokaisen kuntoutujan kanssa laaditaan kuntoutus- ja palvelusuunnitelma, jota arvioidaan kuukausittain. Kaksoispisteessä on mahdollisuus toteuttaa korvaushoitoja.

Palveluihin hakeutuminen ja yhteystiedot

Palveluihin hakeudutaan ottamalla yhteys TURVALINKKI RY:n toimistoon.

TURVALINKKI RY:n toimisto

Kaartokatu 9, rakennus B 2

70620 Kuopio

puh. 017 265 4650

toimisto@turvalinkki.fi

toiminnanjohtaja Else Tuomanen,

puh. 044 551 7318

Kaksoispiste

Vehmersalmentie 735

71130 Kortejoki

puh. 017 265 4670, 044 386 5544

kaksoispiste@turvalinkki.fi

vastaava ohjaaja Jarkko Liukkonen,

puh. 044 054 5547

Mahdollisuuksien Piste

Tasavallankatu 18

70620 Kuopio

puh. 017 265 4660, 044 551 7320

mahdollisuuksienpiste@turvalinkki.fi

vastaava ohjaaja Taina Voutilainen

Kotisivut: www.turvalinkki.fi

Työterapinen yhdistys ry

Työterapinen yhdistys on erityisryhmien tukiasumispalveluja tuottava yhdistys, joka tukee asumisessaan hankaluuksiin joutuneita mielenterveys - ja päihdekuntoutujia sekä vankilasta vapautuvia henkilöitä. Kaikissa yhdistyksen tarjoamissa asumisyksiköissä asuminen edellyttää päihteettömyyttä.

Työterapinen yhdistys tarjoaa erityisryhmien asumispalvelua Kuopion alueella neljässä asumisyksikössä. Keskeisenä periaatteena on päihteettömyyden tukeminen sekä mielenterveyden edistäminen ammatillisesti ja yhteisöllisin keinoin. Asukasvalinnat tehdään säännöllisesti kokoontuvissa asumistyöryhmissä, joihin osallistuu asumisen ja hoidon jatkuvuuden kannalta keskeiset hakijan verkostot.

Asiakaslähtöisyys on keskeinen periaate Työterapinen yhdistys ry:n asumispalveluissa. Tukipalvelut ja tavoitteet määritellään aina asukkaan todellisten tarpeiden mukaan ja asukkaat saavat samanlaista kohtelua ja palvelua samanlaisissa tilanteissa. Asukkailla on henkilökohtaiset asumis- ja kuntoutussuunnitelmat viikko-ohjelmineen. Asukas osallistuu oman kuntoutuksensa suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin mikäli se on toimintakykyyn nähden mahdollista. Asumispalvelut räätälöidään jokaiselle asukkaalle henkilökohtaisesti omat voimavarat huomioiden.

Palveluihin hakeutuminen ja yhteystiedot

Palveluihin voi hakeutua ottamalla yhteyttä **asumisyksikön ohjaajiin tai omaan sosiaalityöntekijään** ja sopimalla tutustumiskäynti sekä haastattelu. Hakija täyttää tukiasuntohakemuksen ja liittää tarvittaessa mukaan hoitotahon lausunnon psyykkisestä sekä tarvittaessa fyysisestä voinnista ja tuen tarpeesta. Sijoituspäätöksen tekee Kuopion kaupungin erityisryhmien asumisesta vastaavat toimihenkilöt. **Asumisyksikköjen ohjaajien yhteystiedot löytyvät yhdistyksen kotisivuilta.**

NEUVONTA

Puh. 040 840 1784

info@tyoterapinen.net

Yhdistyksen toimisto:

Inkiläntie 2 C H

70340 KUOPIO

Kotisivut: www.tyoterapinen.net

PÄIVÄKESKUSTOIMINTAA JA VERTAISTUKIRYHMIÄ

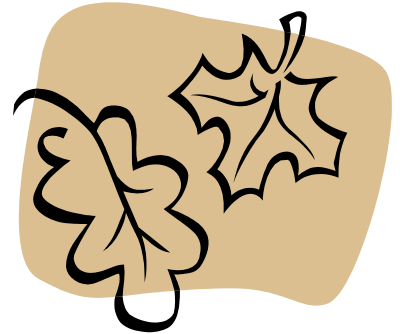
Sateenkaaritalo/ Sirkkulanpuiston toimintayhdistys ry

Sirkkulanpuiston toimintayhdistys ry:llä on avoin päiväkeskus
Sateenkaaritalo

Talolla voi nauttia aamu- ja päiväkahvia edulliseen hintaan.

Päiväkeskuksella voit:

- käyttää internettiä
- lukea päivän lehdet
- keskustella asioista ohjaajien, talon asukkaiden tai muiden päiväkeskuskävijöiden kanssa
- mahdollisuus vertaistukitoimintaan.

Palveluihin hakeutuminen ja yhteystiedot

Päiväkeskus avoinna

ma-to klo 8–16

pe klo 8–14

Sateenkaaritalo
Gottlundinkatu 8
70300 Kuopio

Kotisivut: www.sirkkulanpuisto.nettisivut.fi

Lisätietoja saa soittamalla Sateenkaaritalon numeroon **044 714 8003**.

Tupa-tukitoiminta päihdeongelmaisten läheisille/ Sirkkulanpuiston toimintayhdistys ry

Vertaisryhmä jokaisen kuukauden **ensimmäisenä keskiviikkona klo 18.30 Sateenkaaritalolla.**

Tukipuhelin **maanantaisin klo 18–20 numerossa 044 714 8008** ja tukiposti osoitteessa tupaposti@sirkkulanpuisto.com

Sateenkaaritalo
Gottlundinkatu 8
70300 Kuopio

Kotisivut:

www.sirkkulanpuisto.nettisivut.fi

Irti Huumeista ry – Kuopion alueosasto

Toimintaa

Kuopion vertaistukiryhmä

Vuorikatu 31–33

Kuopio

Lisätietoja **puh. 040 845 9052**.

Soita, ja varmista kokoontumisaika ja -paikka.

Kotisivut: www.irtihuumeista.fi

Kuopion A-kilta

A-kilta tarjoaa vertaistukea ja toimintaa päihdekuntoutujille sekä heidän läheisilleen. Tavoitteena on vertaistuen avulla, niin ryhmä- kuin yksilötasolla edistää ja tukea päihdeongelmaisten ja heidän läheistensä omaehtoisia pyrkimyksiä parempaan elämänlaatuun, elämänhallintaan ja sosiaalisten kontaktien solmimiseen sekä syrjäytymisen ehkäisemiseen.

A-kiltatoimintaa ohjaavat arvot ja käsitykset ovat päihteettömyys, vapaaehtoisuus, kokemuksellisuus, yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja yhteistoiminta. Vertaistuki on arkielämän tasolla tapahtuvaa kokemusten vaihtoa, ymmärrystä ja rohkaisua.

A-killassa muodostuu arkielämän sosiaalinen yksikkö, jonka tarkoituksena on tuoda myös toimintaa päihteettömään elämään. A-killat ovat itsenäisiä, rekisteröityjä, poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumattomia yhdistyksiä ja tekevät yhteistyötä muiden päihdetyötä tekevien tahojen kanssa.

Toimintaa

Toiminta perustuu vertaistukeen, jossa keskeistä on tukeminen, kannustaminen ja kokemusten vaihto. A-killassa on mahdollisuus kohdata ihmisiä, joilla on samansuuntaisia, omakohtaisia kokemuksia sekä hallitsemattomasta päihteiden käytöstä että siitä toipumisesta. Toiminnan avulla on pyrkimys toipumiseen sekä vaitiolo toisten asioista sekä käydyistä keskusteluista.

Kaikki A-killan toiminta on päihteetöntä toimintaa. Toimintaan ovat tervetulleita niin päihde-toipujat kuin perheenjäsenet ja ystävät. Toimintamuotoja ovat keskusteluryhmät, harrastus- ja vapaa-ajan ryhmät, päihteettömät juhlat, leiri- ja vapaa-ajantoiminta sekä henkilökohtainen tukitoiminta.

Avoimet keskusteluryhmät kokoontuvat **klo 18 Mäkikatu 11, Kuopio**

Ma, ti ja to Kaikille avoin ryhmä

ke Tulokasryhmä

pe Suljettu ryhmä päihdepalvelusäätiön katkaisuhuito-osastolla osaston asiakkaille.

Muuta toimintaa

To Vesijuoksu Niiralan uimahallissa **klo 16.30**

Pe (parittoman viikon) Keilailu **klo 13**

La klo 10 Suokadunpalvelutalolla. Varmista tulosi perjantaina Tapanille, **puh. 040 853 3098**

Su Tanssi-liikuntaryhmä klo 12–14 Suokadunpalvelutalolla Suokatu 6. Varmista kokoontuminen Anja Miettiseltä, **puh.045 113 4245**

Yhteystiedot

Kuopion A-kilta ry.

Mäkikatu 11

70110 KUOPIO

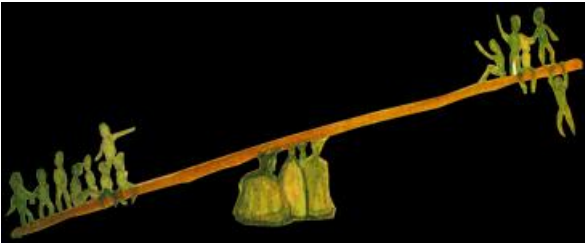
Puheenjohtaja Paavo Lappalainen,

puh. 040 869 8719

pj.lappalainen@gmail.com

Puh. 045 113 4245 ryhmäiltoina.

Kotisivut: <http://www.kuopionakilta.fi/>

Siilinjärven A-kilta

Siilinjärven A-killan Päivätoimintakeskuksella voi tavata tuttuja, kahvitella, sauna, pestä pyykkiä, pelata pelejä, lukea lehtiä ja saada keskusteluapua. Puuaskartelutilat ovat myös asiakkaiden käytössä.

Päivätoimintakeskus tarjoaa tukea päihdeongelmalliselle ja hänen omaisilleen, tietoa päihdeongelmasta, vertaistukea raittiina pysymiseen sekä harrastus- ja viriketoimintaa. Tarkempia tietoja A-killan ilmoitustaululta sekä nettisivuilta.

Toimintaa

Ma	klo 10 Verkkaisen tahdin kävelyryhmä
Ti	klo 12 Katkokisa
Ke	klo 12 Biljarditurnaus
To	klo 12 Tietovisa
Pe	klo 13 Verkkaisen tahdin kävelyryhmä

Päiväkeskus auki ma–pe klo 8–16

Viikonloppuisin ja iltaisin auki työntekijätilanteen mukaan

Yhteystiedot

Siilinjärven A-kilta ry

Sulkavantie 4

71800 Siilinjärvi

Puh. 017 462 1275

Kotisivut:

<http://www.siilinjärven-a-kilta.fi/>

Toiminnanohjaaja Anni Taskinen

Puh. 040 593 6193

anni.a-kilta@hotmail.com

Tuetun asumisen ohjaaja Hanna Björn

Puh. 040 760 8156

hanna.a-kilta@hotmail.com

Turvalinkki RY/ Päivätoiminta

Mahdollisuuksien Pistein Päiväpysäkki on matalan kynnyksen päivätoimintapaikka, jossa kuntoutujilla on mahdollisuus viettää aikaa, osallistua arkiaskareisiin, erilaisiin ryhmiin ja virkistystoimintaan.

Päiväpysäkki on avoinna arkisin klo 8–16.

Yhteystiedot

Mahdollisuuksien Piste

Tasavallankatu 18

70620 Kuopio

Puh. 017 265 4660, 044 551 7320

mahdollisuuksienpiste@turvalinkki.fi

Kotisivut: www.turvalinkki.fi

Työterapinen yhdistys ry/

Patakukkulan palvelukeskuksen päivätoiminta

Päivätoiminnan tavoite on saada sisältöä päihteettömään elämään ja luoda päivärytmiin kehykset jotka auttavat elämänhallinnan saavuttamisessa. Päämääränä on auttaa ja tukea päihde- ja/tai mielenterveyskuntoutujia sosiaalisella, psyykkisellä ja fyysisellä tasolla.

Patakukkulan palvelukeskuksen järjestämän päivätoiminnan kohderyhmänä ovat Työterapisen yhdistyksen asumisyksiköiden asukkaat sekä ulkopuoliset kävijät, jotka ovat sitoutuneet päihteettömyyteen sekä sopineet osallistumisestaan ohjaajien kanssa.

Patakukkulalle voi tulla päivätoimintaan **joka päivä klo 8–21** väliseksi ajaksi ja se on jokaiselle kävijälle maksutonta.

Päivätoiminta on yhdessäoloa, vertaistukea, keskusteluja ja vuorovaikutussuhteita. Jokainen päivätoiminta-asiakas saa henkilökunnalta asiantuntija-apua mieltä askarruttaviin kysymyksiin. Henkisen tuen lisäksi päivätoiminnassa keskitytään fyysiseen hyvinvointiin (liikunnalliset aktiviteetit kuten kuntosali, jalkapallo, sähly). Päivätoimintaan kuuluvat myös erilaiset retket ja tapahtumat, joita järjestetään yhdessä yhteisön kanssa.

Yhteystiedot

Patakukkulan palvelukeskus

Pyynpolku 10

70340 KUOPIO

Puh. 040 822 8633

Kotisivut: www.tyoterapinen.net

Kuopion Setlementti Puijola ry/ Asukastuvat

Kuopion Setlementti Puijola ry on monikulttuurisen työn, elämänhallintaa ja työllistymistä edistävä toiminnan osaaja Kuopiossa. Puijola toimii Suomen Setlementtiliiton ja Setlementtinuorten Itä-Suomen piirin jäsenyhdistyksenä. Puijolan toiminnan lähtökohtana ovat yksilön omien voimavarojen vahvistaminen, yhteisöllisyyteen kasvaminen sekä tasa-arvoisuus ihonväristä, kulttuurista ja sukupuolesta riippumatta.

Puijola järjestää elämänhallintaa edistävää lähiötyötä Asukastupien muodossa. Asukastuvat ovat kaikille ja kaiken ikäisille avoimia, maksuttomia lähiöiden oleskelu-, kokoontumis- ja harrastetiloja, jotka sijaitsevat kävelymatkan päässä kodeista. Arkipäivisin ne ovat auki lehtien lukua, kahvittelua, ruokailua, yhteistä oleskelua, harrastustoimintoja ja tietokoneiden käyttöä varten. Jokaisella tuvalla on saatavana ATK-ohjausta. Asukastupien toiminta lisää yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Toiminta tarjoaa läsnäoloa, yhdessäoloa ja tukea arjessa selviytymiseen.

Palveluihin hakeutuminen ja yhteystiedot

Toimisto

Hapelähteenkatu 33

70110 Kuopio

Puh. 050 554 8877

toimisto@puijola.net

Kotisivut: www.puijola.net

Toiminnanjohtaja Eija Teerineva

Puh. 044 787 2880

eija.teerineva@puijola.net

Kohtaamispaikka Kotikulma

Jalkasenkatu 7

70820 Kuopio

Puh. 050 372 7900

Asukastupa Koillistuuli

Saarijärvellä

Saarijärventie 9

70460 Kuopio

Puh. 017 263 4988

Asukastupa Katiska Särkiniemessä

Rimpitie 2 (Salen kiinteistö)

70700 Kuopio

Puh. 017 282 2239**Avoimna ma, ke ja pe klo 9–13
ti ja to klo 12–16**

32

Asukastupa LinnanTupa Linnanpellolla**Avoimna klo 9–16**

LinnanTupa

Linnanpellonkatu 32

70300 Kuopio

Puh. 044 718 1798eira.pietilainen@puijola.net**Länsi-Puijon asukastupa Rysysuolla****Avoimna ma–pe klo 9–16**

Rypysuontie 68

70280 Kuopio

Puh. 017 185 866, 044 718 5866.**Kotisivut:** <http://lansipuijonasukastupa.toimikunnat.net/>**Petosen asukastupa****Avoimna ma–pe klo 9–17**

Pyörönkaari 19, 2.krs

70820 KUOPIO

Puh. 017 364 4597, 044 718 1099petosen.asukastupa.ast@kuopio.fi**Puijonlaakson asukastupa****Avoimna ma–pe klo 9–15**

Sammakkolammentie 12

70200 Kuopio

Puh. 017 183 668puijonlaakso.asukastupa.ast@kuopio.fi

AA (Alcoholics Anonymous)

AA on kaikilta elämän aloilta tulevien miehistä ja naisista koostuva vapaaehtoinen maailmanlaajuinen yhteisö tarkoituksenaan saavuttaa ja säilyttää raittius. AA:ssa ryhmäläiset jakavat keskenään kokemuksensa, voimansa ja toivonsa voidakseen ratkaista yhteisen ongelman sekä auttaakseen toisia tervehtymään alkoholismista. Ainoa jäseneksi pääsyn vaatimus on halu lopettaa juominen.

AA:ssa ei ole mitään velvoitteita tai liittymis- eikä jäsenmaksuja. AA:n jäsenet pitävät tapanaan kertoa henkilökohtaisesti omasta toipumisestaan AA:ssa, mutta eivät milloinkaan paljasta muiden jäsenyyttä.

Kotisivut: www.aa.fi

Voit etsiä omalla paikkakunnallasi toimivia aa-ryhmiä noin 700 AA-ryhmän joukosta osoitteesta www.aa.fi. Sieltä voit tarkistaa ryhmien kokoontumisajat.

AA:n auttavat puhelimet

KUOPIO Puh. 017 262 2621

ma-la klo 11–13

su myös klo 9–11

joka ilta klo 19–21

SIILINJÄRVI Puh. 017 462 4450

to ja su klo 19–21

la klo 9–11

Lisää paikkakuntakohtaisia auttavia puhelimia osoitteesta: <http://www.aa.fi/puhelimet.html>

KUOPIOSSA TOIMIVAT AA-RYHMÄT SYKSY 2012

Kallavesi AA-ryhmä, Minna Canthin katu 52 - 54 Kuopion raittiustalo	Ma, ke, pe ja la klo 19
Kuopion AA-ryhmä Hatsalankatu 37 palaverit myös juhla- ja arkipyhinä	Ma, ti, ke, to, pe ja la klo 11 ja 19 Su klo 9 ja 19
KYS –ryhmä Puijonlaaksontie 2, Kuopio Pääatalo, 0.krs, s-käytävä, pieni luentosali	Ke klo 19
Kuopion vankilan AA-ryhmä Kuopion Lääninvankila	Ti klo 17.10
Linkki-ryhmä Nurmitie 11 G-talo, kerhohuone, Särkiniemi	To klo 19
Pankko-ryhmä Taivaanpankontie 3 Puijonlaakson srk-keskus takkahuone	Ma klo 19
Petosen ryhmä Pyörökaari 21 Petosen seurakuntatalo	Ti klo 19 La klo 16

SIILINJÄRVELLÄ TOIMIVAT AA-RYHMÄT SYKSY 2012**Siilinjärven AA-ryhmä**

Kotipolku 7

Ma ja to klo 19**La klo 9****Su klo 18****Siilinjärven Mantun ryhmä**   **Ti, to ja la klo 18.30**

Risulantie 4 C

Siilinjärven Venttiili-ryhmä   **Ti klo 19**

Rissalantie 2

Vuorelan kirkon kahvio Seurakuntatalo, alakerta

Al-Anon

Al-Anon-ryhmät tarjoavat alkoholiongelmaisten läheisille vertaistukea. Ryhmätapaamisissa läheiset jakavat kokemuksensa, toivonsa ja voimansa. Jäsenyyden ainoa edellytys on perheenjäsenen tai ystävän alkoholiongelma, joten ryhmissä käy puolisoita, vanhempia, lapsia, sisaruksia ja muita läheisiä. Al-Anon:n ei liity rekisteröitymis- tai jäsenmaksuja. Toiminnan periaatteita ovat vapaaehtoisuus, nimettömyys ja luottamuksellisuus.

Al-Anon-ryhmään on helppo mennä. Sinun ei tarvitse ilmoittautua etukäteen, vaan voit mennä ryhmään, kun siltä tuntuu. Ryhmiä voit etsiä Al-Anonin kotisivuilta.

Kotisivut: <http://www.al-anon.fi/>

KUOPIO

Al-Anon Hatsalankatu 37 (AA-ryhmän tila)

sunnuntaisin klo 19

SIILINJÄRVI

Al-Anon Kotipolku 7

keskiviikkoisin klo 19

Auttavat puhelimet

Valtakunnallinen AA:n auttava puhelin myös läheisille, Helsinki.

Voit soittaa nimettömänä.

Joka päivä klo 9–21 puh. 09 750 200

Savo-Karjala 044 015 1492

joka päivä klo 19–21

AAL (Alkoholistien aikuiset lapset)

AAL – Alkoholistien aikuiset lapset on miesten ja naisten nimetön toveriseura, jonka jäsenet haluavat tervehtyä ja tiedostaa itselleen tuhoisat käyttäytymismallinsa jakamalla keskenään kokemuksensa, voimansa ja toivonsa. Vaikka alkoholistien aikuiset lapset olivat ryhmätoiminnan aloittajia, ryhmät ovat myös muilla tavoin häiriintyneiden perheiden lapsille avoimia. AAL:ssä emme halua syyttää ketään vaan ymmärtää alkoholismin luonteen perheen sairautena jotta voisimme vapautua kasvamaan ja ottamaan vastuun omasta elämästämme. Ainoa jäsenyysvaatimus on halu toipua alkoholistisessa tai muulla tavoin häiriintyneessä perheessä kasvamisen vaikutuksista.

AAL ryhmiä kokoontuu yli kahdella kymmenellä paikkakunnalla Suomessa. AAL:n internet-sivuilta löytyy ajantasainen ryhmäluettelo ja yhteystietoja sekä yhteystiedot keskustelupalstalle. AAL järjestää myös valtakunnallisia tapahtumia, joihin osallistuu ihmisiä ympäri Suomen.

Kotisivut: <http://www.aal.fi/>

KUOPIO

Propelli,

Minna Canthin katu 4 C, 3 krs (käynti Satamakadun puolelta)

torstaisin klo 18

aalkuopio@gmail.com

KRIISIN KOHDATESSA

Kuopion Kriisikeskus

Kuopion seudun mielenterveysseura Hyvä Mieli ry toimii Kuopion Kriisikeskuksen tausta-organisaationa. Kuopion Kriisikeskuksen toiminta-alue on Kuopion seutu.

Kuopion Kriisikeskuksen toiminnan tarkoitus on edistää kriiseistä selviytymistä yksilö-, perhe- ja yhteisötasolla tekemällä asiakkaan kanssa yhteistyötä, josta hän hyötyy. Kriisikeskuksessa tehtävän työn lähtökohtana on asiakkaan kokema kriisi.

Kuopion Kriisikeskuksessa tehtävä kriisityö on kriisejä ennaltaehkäisevää, akuuteissa kriiseissä selviytymistä tukevaa sekä selviytymiskeinoja lisäävää pitkittyneiden kriisien osalta. Lisäksi Kuopion Kriisikeskus tarjoaa erillispalveluina yhteisöille ja yrityksille koulutuksia, konsultaatioita ja työnohjauksia sekä työyhteisöjen kehittämisprosesseja

Kuopion Kriisikeskukseen voi ottaa yhteyttä kriisin kohdatessa omassa elämässä. Apua on mahdollista saada puhelinpäivystyksestä keskustelemalla puhelimesta kriisitilanteesta tai tarvittaessa varaamalla keskusteluaikaa Kriisikeskukselle.

Kriisikeskusteluiden tavoitteena on löytää ratkaisuja ja voimavaroja kriisitilanteesta selviytymiseen. Kriisikeskusteluaikoja voi varata itselleen, pariskunnille tai pienille ryhmille. Keskusteluaikoja on käytettävissä 1–5 kertaa. Ajan voi varata ajanvarausnumerosta arkisin klo 8–21.

Yhteystiedot

Kriisipäivystys

joka päivä klo 14–21

Puh. 017 262 7733

Puh. 017 262 7738

Ajanvaraus

ma–pe klo 8–21

la–su klo 14–21

Puh. 017 262 7733

Puh. 017 262 7738

Kuopion Kriisikeskus

Saastamoisenkatu 12

70100 Kuopio

Kotisivut:

<http://www.kuopionkriisikeskus.fi/>

Lähisuhdeväkivaltatyö /Kuopion kriisikeskus

Väkivalta on käyttäytymistä, jonka avulla saavutetaan valtaa toisen ihmisen elämässä herättämällä pelkoa ja uhan tunnetta. Väkivaltaisella käyttäytymisellä on monenlaisia seurauksia väkivallan uhrin, väkivaltaa sivusta seuranneen sekä väkivallan käyttäjän elämään.

Läheisessä ihmissuhteessa tapahtuva väkivalta voi olla

- fyysistä (lyöminen, potkiminen, repiminen, kiinnipitäminen, töniminen, kuristaminen, aseiden käyttö)
- henkistä (nimittely, halventaminen, toisen mitätöinti, uhkailu, pelottelu, alistaminen)
- sosiaalista (esimerkiksi eristämistä muista ihmissuhteista)
- taloudellista (rahankäytön kontrollointi, kiristäminen)
- seksuaalista (vastentahtoinen seksuaalinen koskettelu, seksiobjektina pitäminen, seksiin pakottaminen).

Kuopion Kriisikeskuksen perheväkivallan hoito-ohjelma tarjoaa apua ja ohjausta pari- tai lähisuhteessa [väkivaltaa kohdanneille](#) ja [väkivaltaa käyttäneille](#).

Palvelut lähisuhdeväkivaltaa kohdanneille:

Puhelinneuvonta ja ajanvaraus

ma-pe klo 8–21

la-su klo 14–21

Puh. 017 262 7738, 017 262 7733

Kriisikeskus tarjoaa yksilötyöskentelyä, lähisuhdeväkivaltaa kohdanneiden naisten ryhmän yksilötyöskentelyn jatkoksi sekä lasten kanssa työskentelyä.

Lisätietoa: <http://kriisikeskus.auttaa.fi/17>

Palvelut lähisuhdeväkivaltaa käyttäneille:**Puhelinneuvonta ja ajanvaraus**

ma–pe klo 8–21

la–su klo 14–21

Puh. 017 262 7738, 017 262 7733

Kriisikeskus tarjoaa yksilötyöskentelyä sekä lähisuhdeväkivaltaa käyttäneiden miesten ryhmän yksilötyöskentelyn jatkoksi.

Lisätietoa: <http://kriisikeskus.auttaa.fi/18>

Kuopion kriisikeskus

Saastamoisenkatu 12

70100 KUOPIO

Kotisivut: <http://kriisikeskus.auttaa.fi/7>

Rikosuhripäivystys

Rikosuhripäivystyksen (RIKU) perustehtävä on parantaa rikoksen uhrin, hänen läheisensä ja rikosasian todistajan asemaa vaikuttamalla ja tuottamalla tukipalveluita.

Kuopion palvelupiste

Toiminnanohjaajat

Eila Kersalo ja Minna Piippo

Puh. 017 262 7738

Kuopion kriisikeskus

Saastamoisenkatu 12

70100 KUOPIO

Kotisivut: <http://www.riku.fi>

Apua peliongelmaan/ Kuopion kriisikeskus

Kuopion Kriisikeskus tarjoaa luottamuksellista ammattiapua ja vertaistukea pelaajille ja heidän läheisilleen. Palveluihin kuuluvat puhelinauttaminen sekä maksuttomat kriisikeskustelut Kriisikeskuksella (1–5 kertaa).

Palvelu on maksuton sopimuskuntalaisille (Kuopio, Kaavi, Siilinjärvi, Vesanto, Tervo, Rautalampi, Suonenjoki ja Tuusniemi).

Palveluihin hakeutuminen ja yhteystiedot

Palvelun piiriin tullaan **ajanvarauksen kautta, ilman lähetettä.**

Ajan voi varata yksin ja/tai yhdessä kumppanin tai muun perheenjäsenen kanssa.

Ajanvaraus

ma–pe klo 8–21

la–su klo 14–21

Puh. 017 262 7733

Puh. 017 262 7738

Kuopion kriisikeskus

Saastamoisenkatu 12

70100 KUOPIO

Kotisivut:

<http://www.kuopionkriisikeskus.fi/30>

Pelaajien vertaistukiryhmä

Kuopion Kriisikeskuksen tiloissa

Lisätietoja:

Pelissä-hankkeen työntekijältä

Petri Miettinen, **puh. 050 557 6708**

petri.miettinen@kuopionkriisikeskus.fi

MIELENTERVEYSPALVELUITA

Kuopion psykiatrian keskus

Kuopion psykiatrian keskus on Kuopion kaupungin ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin yhteinen psykiatrasta avohoitoa tarjoava palvelukeskus. Tutkimus-, hoito- ja kuntoutuspalvelut on tarkoitettu 20–64-vuotiaille kuopiolaisille sekä muille sairaanhoitopiirin potilaille ja kuntoutujille. Hoito ja kuntoutus käynnistyvät tutkimusjaksolla, jonka aikana avun hakijan kanssa tehdään yhdessä hoito- ja kuntoutussuunnitelma. Hoitoon ja kuntoutukseen voi sisältyä yksilö-, perhe-, pari- ja ryhmäterapiaa sekä kuntoutusohjausta, toimintaterapiaa ja lääkehoitoa.

Psykiatrian keskus toimintaan kuuluvat vastaanottopalveluiden lisäksi kuntoutusyksikkö Tukiporras, kuntoutustyöryhmä Kipinä ja ryhmäkodit.

Palveluihin hakeutuminen ja yhteystiedot

Mielenterveysongelmissa ensisijainen hoitopaikka on terveyskeskuksen omalääkäri. Tarvittaessa terveyskeskuksen omalääkäri, työterveyshuollon tai yksityissektorin lääkäri tekee lähetteen Kuopion psykiatrian keskuksen.

Kuopion psykiatrian keskus

Kotkankallionkatu 14

70600 Kuopio

Puh. 017 175 190

KYS, vaihde: 017 173 311

017 175 340

Kotisivut: <http://www.psshp.fi/index.asp?link=5209&language=1>

Kuntoutusyksikkö Tukiporras

Kullervonkatu 18 A

70500 Kuopio

Puh. 017 175 964

Kuntoutustyöryhmä KIPINÄ

Kotkankallionkatu 14

Teletien siipi, 3.krs, C-rappu

70600 Kuopio

Toimisto puh. 017 175 190

Kuopion Propelli

Kuopion tietopalvelu Propellin tavoitteena on valtakunnallisen puhelinpalvelun lisäksi auttaa Kuopiossa ja lähialueilla asuvia mielenterveyskuntoutujia, heidän läheisiään ja heidän kanssaan työskenteleviä löytämään kuntoutumista koskevaa tietoa ja kuntoutumisen polkuja.

Käyntipisteisiin voi tulla aukioloaikoina etsimään kuntoutumista koskevaa tietoa ilman ajanvarausta. Käyntipisteessä työskentelee työparina kuntoutusneuvoja ja vertaisneuvoja. Palvelut ovat maksuttomia.

Paikan päällä tapahtuvaa neuvontaa tai ohjausta varten voi tietopalvelusta varata ajan myös ryhmälle. Kuntoutusneuvojiamme kanssa voi sopia ryhmämuotoisesta kuntoutusneuvonnasta myös muussa, ryhmälle paremmin sopivassa paikassa.

Palveluihin hakeutuminen ja yhteystiedot

Käyntipiste

Avoinna ti ja to klo 10–15

Mielenterveyden keskusliitto

Minna Canthin katu 4 C, 3.krs (käynti Satamakadulta)

70100 Kuopio

Kotisivut: http://www.mtkl.fi/yhteystiedot/propelli_kuopio/

Neuvontapuhelin 020 391 920

Kuntoutusneuvojat **ma, ti ja to klo 9–14, ke klo 9–16**

Vertaisneuvojat **pe klo 10–15** (puheluun vastaa henkilö, jolla itsellään on kokemusta mielenterveysongelmista.)

Kuntoutusneuvoja

Mirva Laine

mirva.laine@mtkl.fi

Puh. 017 369 5081,

040 557 9505

Kuntoutusneuvoja

Saara Kaarna

saara.kaarna@mtkl.fi

Puh. 017 369 5081,

040 450 8527

KUNTOUTTAVA TYÖTOIMINTA

Kevama Oy

Kevama Oy tarjoaa työkuntoutuspalveluita ja turvallisia työtilaisuuksia. Kevama Oy:n tehtävänä on tukea yksilön toimintakyvyn ja elämänhallinnan parantumista mielekkään työkuntoutuksen avulla. Kuntoutuminen tapahtuu pääsääntöisesti ohjattuun, tuottavaan työhön osallistumalla.

Kevaman eri osastot, puuosasto, kalusteiden kunnostus, vaatetus, seripaino, kirjapaino, laitoshuolto, työpalvelut, ruokalapalvelu, kädentaidot ja hallinto pystyvät tarjoamaan monipuolisesti erilaisia ja eritasoisia työtehtäviä.

Kevamalle voivat hakeutua heikossa työmarkkina-asemassa olevat henkilöt, joilla on vaikeuksia työllistyä ilman tukea avoimille työmarkkinoille.

Kevaman työkuntoutuspalveluita ovat:

- työhönvalmennus
- työvoimahallinnon jaksot ja työssäoppimisjaksot
- työsuhteinen työllistäminen
- tuetun työllistymisen työhönvalmentajan palvelut

Palveluihin hakeutuminen ja yhteystiedot

Hakeutuessasi Kevamalle Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveystoimen kautta sinä täytät erillinen hakemuskaavake. Kuopion työ- ja elinkeinotoimiston ja Työvoiman palvelukeskuksen kautta hakeutuessasi oma työvoimaohjaajasi voi ohjata sinut Kevamalle.

Kotisivut:

<http://www.kevama.fi/Tyokuntoutus/tyokuntoutus.html>

Työkuntoutuspalveluiden johtaminen**Työsuhteinen työllistäminen**

Sari Räsänen

Kuntoutuspalvelujohtaja

Puh. 017 218 440

044 791 8440

Työhönvalmennus

(kuntoutustuella olevat)

Työkuntoutujan toimintakyvyn ja vahvuuksien arviointia, työssä tarvittavien valmiuksien hankkimista ja ylläpitämistä Kevaman eri työvalmennusyksiköissä.

Outi Hallia

Palveluohjaaja

Puh. 017 218 439,

044 791 8439

outi.hallia@kevama.fi

Työ- ja elinkeinohallinnon kautta järjestettävät työkokeilu-, työharjoittelu- ja työelämä- valmennusjaksot Kevamalla (ei työsuhteiset).

Saara Silvennoinen

Palveluohjaaja

Puh. 017 218 438,

044 791 8438

saara.silvennoinen@kevama.fi

PERHEPALVELUITA

Perheasiain neuvottelukeskus

Kuopion seurakuntien perheasiain neuvottelukeskus on Kuopion seurakuntayhtymän yhteinen työmuoto. Perheneuvontakeskus tarjoaa keskusteluapua erilaisissa parisuhteen kysymyksissä. Keskusteluissa selvitetään puolisoiden yhteisiä kysymyksiä perheneuvojan kanssa ja etsitään uusia ratkaisutapoja parisuhteen pulmiin. Palvelu on luottamuksellista ja maksutonta. Perheasiankeskukseen asiakkaaksi voivat hakeutua kuopiolaiset ja lähiympäristön asukkaat.

Palveluihin hakeutuminen ja yhteystiedot

Asiakkaaksi hakeutuminen

Tiedustelut **ma–pe klo 9–11 numerosta 040 484 8480**

Kuopion keskuseurakuntatalo

Suokatu 22 A 5, 5.krs

70100 Kuopio

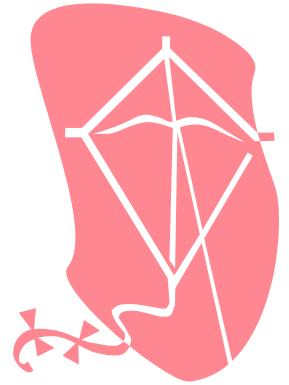
Kotisivut:

http://www.kuopionseurakunnat.fi/perheneuvonta_10

Kuopion perhekriisiyksikkö

Kuopion perhekriisiyksikkö on lapsiperheiden matalan kynnyksen paikka, johon voi ottaa yhteyttä, kun lapsesta on huolta, perheenjäsenten suhteet ovat solmussa tai perhe kaipaa neuvoja tilanteessaan tai tukea mielenterveys- tai päihdeasioissa.

Yksikkö antaa apua ja tukea fyysisen tai henkisen väkivallan kohteiksi joutuneille tai väkivallan uhan alla oleville lapsiperheille. Lapsi tai nuori voi tulla yksikköön myös yksin.

Palveluihin hakeutuminen ja yhteystiedot

Kuopion perhekriisiyksikkö

Lastentie 1 A, B-ovi

70620 Kuopio

Ympäri vuorokautisesti puh. 017 183 393

Kotisivut:

<http://www.kuopio.fi/web/sosiaalipalvelut/perhekriisiyksikko>

Virka-ajan ulkopuolinen [sosiaalipäivystys](#)

- välittömiä toimenpiteitä vaativissa tilanteissa
- **arkisin klo 15–08**
- viikonloppuisin ja arkipyhinä ja
- **ympäri vuorokauden puh. 112**

Kuopion sosiaalipäivystysyksikkö

Kuopion sosiaalipäivystysyksikön toiminta kattaa Kuopion lisäksi myös yhdeksän muuta kuntaa, joita ovat Kuopio, Leppävirta, Maaninka, Nilsia, Rautalampi, Siilinjärvi, Suonenjoki, Tervo, Varkaus ja Vesanto. Sosiaalipäivystysyksikön toimipaikka sijaitsee Kuopiossa.

Sosiaalipäivystys on kiireellistä sosiaalialan ammattilaisen antamaa apua sosiaalisessa **hätätilanteessa päivittäisen virastotyöajan (klo 8–16) ulkopuolella ja viikonloppuisin**. Sosiaalinen hätätilanne on luonteeltaan nopeita toimenpiteitä vaativaa eikä asiassa voida ilman vakavia seurauksia odottaa seuraavaan päivään tai viikonlopun yli. Tilanteessa olevat henkilöt (henkilö) eivät pysty selviytymään tilanteesta yksinomaan läheistensä tai muiden toimijoiden avulla.

Sosiaalipäivystyspalvelu on tarkoitettu toiminta-alueen asukkaiden tai toiminta-alueella oleskelevien kansalaisten tueksi. Ensisijaisesti pyritään turvaamaan lapsia ja nuoria koskettavat sosiaaliset hätätilanteet. Kiireellisen avun tarpeessa voi olla myös vanhus- tai vammaishuollon asiakas, jonka kunto heikkenee äkillisesti tai tilanne muutoin vaatii pikais- ta apua. Vaara- ja uhkatilanteissa sekä onnettomuuksissa voidaan myös tarvita kiireellisiä sosiaalipalveluita.

Sosiaalipäivystysyksikön aktiiviyöaika (lähtövalmius)

su-to klo 15–22

pe-la klo 15–02

Virka-ajan ulkopuolella päivystys toimii varallaolona (päivystyspuhelin).

Kotisivut:

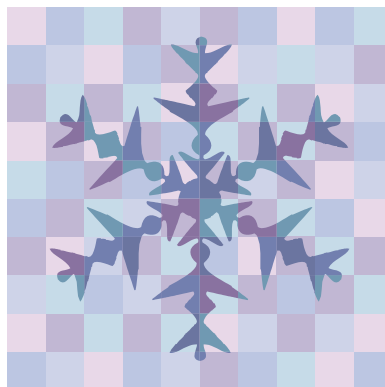
<http://www.kuopio.fi/web/sosiaalipalvelut/sosiaalipäivystysyksikko>

Yhteyden Kuopion sosiaalipäivystysyksikköön saa hätäkeskuksen kautta numerosta 112!

Sosiaalipäivystykseen kuuluvat ensisijaiset tehtävät ovat

- perheväkivaltatilanteet
- alaikäiset päihtyneet
- lapsi/lapsia päihtyneen seurassa/hoidossa
- lapsi jää ilman asianmukaista huoltajaa/hoitajaa
- lasten ja vanhempien väliset ristiriidat
- alaikäiset rikoksentekijät, akuutit alaikäisten kuulustelut
- äkilliset/odottamattomat kuolemantapaukset, kuolinviestit, onnettomuudet tai traumaattiset tilanteet, rikoksen uhrin
- nuori karannut, jäänyt tulematta perhekotiin tai laitokseen
- karkailevat, eksyneet vanhukset
- maksusitoumuksen antaminen matkoihin kiireellisissä tilanteissa

Sosiaalipäivystäjä siirtää jatkotyöskentelyn välittömästi virka-ajan alettua asiakkaan oman kunnan sosiaalityöntekijöille.

RUOKAPALVELUITA

ViaDia Pohjois-Savo ry

ViaDia Pohjois-Savo ry haluaa toiminnallaan lieventää aineellista, hengellistä ja henkistä hätää. Se haluaa edistää päihtetöntä elämäntapaa ja elämänhallintaa. ViaDia Pohjois-Savo ry:n jäseniä ovat Kuopion, Karttulan, Siilinjärven, Suonenjoen, Iisalmen ja Varkauden Vapaaseurakunnat.

Lämmin lounas tarjoillaan Kuopiossa. Siilinjärvellä jaetaan kaupan lahjoittamaa viimeisen myyntipäivän ruokaa ja EU-ruokaa sekä tarjotaan yhdyskuntapalvelupaikkoja. Suonenjoella jaetaan EU-ruokaa ja kehitetään työpajatoimintaa. Karttulassa tarjotaan lämmin lounas joka toinen tiistai sekä yhdyskuntapalvelupaikkoja.

Neljästi viikossa tarjottava lämmin ruoka valmistetaan kauppojen lahjoittamista ruokatarvikkeista. Asiakaskunta koostuu eri-ikäisistä vähäosaisista Lähimmäisistä. Joukossa on työttömiä, eläkeläisiä, päihdeongelmaisia ja huumausaineiden käyttäjiä. Asiakkaita ei ole toistaiseksi jouduttu valitsemaan sosiaalisin perustein, ruoka ja tilat ovat riittäneet kaikille.

Ruokatilaisuus alkaa klo 11 lyhyellä hartauksella. Usein hartauden pitää joku vierailija ja siinä kuullaan koskettavaa musiikkia. Hartauden jälkeen siunataan ruoka ja käydään syömään.

Yhteystiedot

ViaDia Pohjois-Savo ry/ Kuopion vapaaseurakunta
Kemilänrinne 3
70340 Kuopio
pohjois-savo@viadia.fi

Kotisivut: www.pohjois-savo.viadia.fi

www.kuopionvapis.fi/viadia-ps/

Siilinjärven vapaaseurakunta

Ruokajakelut:

- EU- ruokajakelu perjantaisin 3 viikon välein.
- Ruokajakelut Siilinjärven Vapaaseurakunnassa **Ma, ke, ja pe klo 10**

Yhteystiedot

Siilinjärven vapaaseurakunta

Asematie 7

71800 SIILINJÄRVI

Puh. 044 597 8479

siilinjarvi@svk.fi

Kotisivut: <http://www.siilinjarvi.svk.fi/>

Työterapinen yhdistys ry/ Ateriapalvelu

Ravintola Raitispäivässä, Inkiläntie 2:ssa, valmistetaan monipuolista, terveellistä ja edullista kotiruokaa kaikille Työterapisen yhdistyksen tukiasukkaille.

Lisäksi aterioimassa voivat käydä sosiaalitoimen ja diakoniatoimiston asiakkaat maksusitoumuksella.

Asukkaille tarjoillaan ravintolassa päivittäin aamupala, lounas, päiväkahvi sekä päivällinen. Mahdollinen iltapala annetaan asukkaalle mukaan ja myös ateria on mahdollista ottaa mukaan.

Ravintola Raitispäivä

Inkiläntie 2 C

70340 KUOPIO

Juha Heinonen

ruokapalveluvastaava

Puh. 0400 769 879

juha.heinonen@tyoterapinen.inet.fi

DIAKONIAKESKUS

Kuopion ev.lut. seurakuntien diakoniakeskus lievittää yhdessä paikallisseurakuntien kanssa ihmisten henkistä, hengellistä ja taloudellista hätää. Työmuotoina ovat keskustelut, taloudellinen avustaminen sekä retki- ja leiritoiminta. Diakoniakeskuksen työn painopiste-alueita ovat päihde- ja kriminaalityö sekä mielenterveystyö.

Palveluihin hakeutuminen ja yhteystiedot

Diakoniakeskuksen ovet ovat avoinna **aamupäivisin maanantaina, keskiviikkona ja perjantaina**

- klo 9.50 aamuhartaus asiakkaille
- klo 10–12 työntekijät ovat tavattavissa ilman ajanvarausta.

Diakoniakeskus

Suokatu 31
70110 Kuopio

Kotisivut:

http://www.kuopionseurakunnat.fi/diakoniakeskus_toimi

Mielenterveystyö

Diakoni Stina Malinen:

puh. 040 484 8466

Mielenterveysryhmä Hyväntuulen piiri tiistaisin klo 12

Päihdetyö

Diakoni Jarmo Tarkkonen:

puh. 040 484 8465

Päihdekuntoutuksen leiripäivät
Kuopion seudun Päihdepalvelusäätiön kanssa

TALOUS- JA VELKANEUVONTA

Talous- ja velkaneuvonta on lakisääteinen, asiakkaille maksuton palvelu, joka

- antaa tietoa ja neuvontaa yksityishenkilöille talouden ja velkojen hoidosta
- avustaa taloudenpidon suunnittelussa
- selvittää velallisen talouteen liittyvien ongelmien ratkaisumahdollisuuksia
- avustaa velallista velkojien kanssa käytävissä sovintoneuvotteluissa
- avustaa velkajärjestelylain mukaisten hakemusten laatimisessa tuomioistuimeen
- avustaa Takuu-Säätiön takaaman järjestelylainan hakemisessa
- neuvoo ja avustaa velallista koko maksuohjelman ajan maksuohjelman hoitamisessa
- ohjaa asiakasta tarvittaessa hakemaan oikeudellista tai muuta tarvittavaa apua

Kuntakattavuus: Iisalmi, Juankoski, Kaavi, Keitele, Kiuruvesi, Kuopio, Lapinlahti, Maaninka, Nilsiä, Pielavesi, Rautalampi, Rautavaara, Siilinjärvi, Sonkajärvi, Suonenjoki, Tervo, Tuusniemi, Vesanto, Vieremä

Palveluihin hakeutuminen ja yhteystiedot

Käyntiosoite: Savilahdentie 6 B, 2.krs (Tietoteknia)

Postiosoite: Savilahdentie 6 L 51, 70210 Kuopio

Talous- ja velkaneuvontalakimies Antero Nieminen,

puh. 017 182 710.

Talous- ja velkaneuvoja Sirkka-Liisa Simonen,

puh. 017 182 709.

Talous- ja velkaneuvoja Heikki Savolainen,

puh. 017 182 707.

POTILASASIAMIES

Potilasasiamies:

- neuvoo, miten potilas voi toimia ollessaan tyytymätön saamaansa hoitoon tai kohteluun
- ohjaa muistutuksen, kantelun, potilasvahinkoilmoituksen ja korvaushakemuksen teossa
- tiedottaa potilaan asemasta ja oikeuksista
- välittää potilaiden palautetta henkilökunnalle
- Potilasasiamies ei toimi potilaan oikeudellisena avustajana.

Palveluihin hakeutuminen ja yhteystiedot

KUOPIO:

Puhelinajat: ma–to klo 8–11

Tiina Komulainen, puh. 040 419 6643

Marjut Rönkkö, puh. 040 546 1643

Henkilökohtainen tapaaminen potilasasiamiehen kanssa järjestetään tarvittaessa.

SIILINJÄRVI:

Puhelinajat: ma–to 8–11

Tiina Komulainen, puh. 040 419 6643

Marjut Rönkkö, puh. 040 546 1643

Vastaanotto

Siilinjärvellä, Nilsiässä tai Maaningalla järjestetään tarvittaessa asiakasyhteydenottojen perusteella.

SOSIAALIASIAMIES

Sosiaaliasiamies

- neuvoo asiakkaan asemaan ja oikeuksiin liittyvissä asioissa
- avustaa muistutuksen teossa
- tiedottaa asiakkaan oikeuksista
- toimii asiakkaiden oikeuksien edistämiseksi ja toteuttamiseksi
- seuraa asiakkaiden oikeuksien ja aseman kehitystä
- jokaiseen kuntaan on nimetty oma sosiaaliasiamies
- sosiaaliasiamiehen yhteystiedot löytyvät kunnan kotisivuilta

Sosiaaliasiamieheen voi ottaa yhteyttä sosiaalihuollon palveluita koskevissa seuraavissa kysymyksissä.

- yleinen sosiaalityö
- omaishoito
- toimeentulotuki
- lastensuojelu
- kasvatusta- ja perheneuvonta
- vanhusten laitos- ja avohuolto
- päivähoito
- isyysasiat
- kehitysvammaisten huolto
- elatusturva
- päihdehuolto
- vammaispalvelu
- lapsen huolto- ja tapaamisoikeus

Palveluihin hakeutuminen ja yhteystiedot

KUOPIO:

Vs. kuntoutussuunnittelija, sosiaaliasiamies Helena Moisio

Puhelinaika ma–to klo 8.30–13

puh. 017 173 112 / 050 571 4029

sähköposti on muodossa: etunimi.sukunimi@kuh.fi

KYS, Kuntoutusklänikka

PL 1777

70211 KUOPIO

(käyntiosoite: rakennus 6, 1.krs)

Puhelimitse on mahdollista sopia henkilökohtainen tapaa-
misaika.

SIILINJÄRVI:

Puhelinajat: ma–to klo 8–11

Tiina Komulainen, puh. 040 419 6643

Marjut Rönkkö, puh. 040 546 1643

Vastaanotto

Siilinjärvellä, Nilsiässä tai Maaningalla järjestetään tarvit-
taessa asiakasyhteydenottojen perusteella.

KUOPION SEUDUN TYÖVOIMAN PALVEUKESKUS

Kuopion seudun työvoiman palvelukeskus (TYP) on työ- ja elinkeinohallinnon, Kuopion kaupungin ja Kelan yhteinen toimintaympäristö. Tarjoamme moniammatillisia palveluja työllistymisen edistämiseksi. Asiakkaidemme käytettävissä ovat työvoimapalvelujen lisäksi sosiaalityön, terveydenhuollon ja Kelan palvelut. Lisäksi toimimme tiiviissä yhteistyössä työnantajien ja muiden asiakkaan työllistymistä ja kuntoutumista edistävien toimijoiden kanssa

Toiminnan lähtökohtana on tarjota asiakkaille yksilöllisesti räätälöityjä palveluja huomioiden asiakkaan kokonaistilanne.

Palveluihin hakeutuminen ja yhteystiedot

Asiakkaaksi voi tulla työ- ja elinkeinotoimiston tai sosiaalitoimiston läheteellä. Asiakas voi myös itse ottaa suoraan yhteyttä TYP:n ja kysyä lisää palveluista.

TYP:n on mahdollista tulla tutustumiskäynnille, jolloin asiakas saa lisätietoa toiminnasta sekä arvioin, hyötyykö hän TYP:n palveluista. Tutustumiskäynnille voi tulla mukaan myös oma työntekijä sosiaalitoimesta, työ- ja elinkeinotoimistosta tai vaikkapa hoitotalolta.

Tutustumiskäynnin voi varata ottamalla yhteyttä numeroon **050 396 1935 tai 044 718 6059**.

Kuopion seudun työvoiman palvelukeskus

Aukioloajat: ma–pe klo 8–15.45

Kirkkokatu 1, 2.krs
PL 227
70101 KUOPIO
Faksi (017) 183 972

Kotisivut: <http://www.kuopionseuduntyovoimanpalvelukeskus.fi>

Palautelomake ”Mistä apua päihdekuntoutujalle?” -palvelukansiosta

1. Miten arvioisit oppaan

	Erittäin hyvä	Hyvä	Melko hyvä	Ei lainkaan
yleinen rakenne				
(johdonmukaisuus)	( )	( )	( )	( )
Käytettävyys				
(nopea, helppo, selkeä)	( )	( )	( )	( )
Ulkoasu				
(houkuttelevuus, selkeys)	( )	( )	( )	( )
Teksti				
(helppo lukuisuus, ymmärrettävyys)	( )	( )	( )	( )

2. Löysitkö kansiosta omaa elämäntilannettasi koskevia tukitoimia/ palveluita?

---

3. Saitko kansiosta ideoita tai tietoa palveluista, joihin voisit lähteä tutustumaan tai ottaa osaa toimintaan (A-kilta, AA, päivätoimintakeskukset)?

---

4. Mistä haluaisit lisätietoa?

---

5. Jäitkö kaipaamaan jotain, mitä?

---

6. Kansion sisältöön ja ulkoasuun liittyviä parannusehdotuksia?

Kiitos palautteestasi!

Haastattelukysymykset integroidun kuntoutuksen työntekijöille

KYSYMYKSET KUNTOUTUSSUUNNITTELIJALLE:

- Mitä tarkoittaa integroitu kuntoutus? Miten se eroaa tavallisesta päihdekuntoutuksesta? Mikä on tausta-ajatus/ ideologia?
- Miten asiakasprosessi etenee Kuopion seudun päihdepalvelusäätiössä? Miten asiakkaat tulevat palvelun piiriin? Miten palvelun tarvetta arvioidaan? Palvelusuunnitelman teko? Miten toteutetaan suunnitelmat?
- Miten prosessi etenee integroidussa kuntoutuksessa?
- Miten siirtymistä omaan asuinympäristöön/ arkeen on kuntoutuksen jälkeen pyritty ottamaan huomioon? Miten retkahdusta pyritään ennaltaehkäisemään?
- Miten (toimiva) jälkihoito näkyy KSPS:n toiminnassa? Miten jatkot tehdään asiakkaalle?

Työntekijän ja kuntoutujan rooleista

- Millainen on asiakkaan ja työntekijän suhde? Miten sitä voisi kuvailla?
- Mikä on työntekijän rooli kuntoutuksessa?
- Mikä on kuntoutujan rooli ja tehtävä?
- Miten kuntoutujan voimavarat otetaan huomioon kuntoutuksen eri vaiheissa?

Palveluohjauksesta

- Mikä merkitys palveluohjauksella on osana kuntoutusta?
- Mikä on palveluohjauksen merkitys?
- Miten tämä kansio on vaikuttanut palveluohjaukseen? Sen laatuun?
- Millaisen merkityksen näet kansiolla olevan oman työsi kannalta?

KYSYMYKSET MUILLE TYÖNTEKIJÖILLE

Kansion käyttö:

- Oletko käyttänyt kansiota osana omaa työtäsi? Kuinka olet sitä käyttänyt?
- Kuinka olet kokenut kansion käytön?
- Onko kansiota helppo käyttää osana työtäsi? / Koetko kansion helpottavan työtäsi? Millaisissa tilanteissa on? Millaisissa taas ei ole?
- Koetko siitä olevan hyötyä/ haittaa? Millaisissa tilanteissa? (Missä asioissa olet havainnut kansion olevan hyödyllinen?)
  - o Jos et ole kokenut, että kansiosta ei ole hyötyä tai sitä on hankala käyttää, miksi koet asian näin?
- Miten tämä kansio on vaikuttanut palveluohjaukseen? Sen laatuun? Onko helpottanut/ vaikeuttanut palveluohjausta? Millaisissa tilanteissa?
- Millaisen merkityksen näet kansiolla olevan oman työsi kannalta?

Kansion ulkoasusta ja sisällöstä

- Mitä mieltä olet kansion
  - o yleisestä rakenteesta? Onko se selkeä, johdonmukainen?
  - o käytettävyydestä? Nopea, selkeä, helppo
  - o Ulkoasusta? Onko kansio ulkoasultaan selkeä, houkutteleva, siisti, selkeä?
  - o tekstistä? Onko teksti selkeää, johdonmukaista, ymmärrettävää, helppolukuista?
- Puuttuuko kansiosta mielestäsi jotain olennaista oman työsi kannalta? Joku toimija, tietoja
- Millaisia muutoksia omasta näkökulmastasi ja työnkuvastasi nähden tekisit
  - o yleiseen ulkoasuun?
  - o sisältöön?
- Kehittämideoita/ parannusehdotuksia

Anomus

1 (2)

10.4.2012

TUTKIMUSLUPAPYYNTÖ KUOPION SEUDUN PÄIHDEPALVELUSÄÄTIÖN TOIMITUSJOHTAJALLE ESKO BLÅFIELDILLE

Kuopion Seudun päihdepalvelusäätiö
Toimitusjohtaja Esko Blåfield
Puistokatu 14-16, 2.krs
70110 Kuopio

Hyvä toimitusjohtaja,

Pyydän kohteliaimmin lupaa haastatella Päihdepalvelusäätiön integroidun kuntoutuksen työntekijöitä osana opinnäytetyötäni.

Olen viimeisen vuoden sosionomiopiskelija Savonia-ammattikorkeakoulusta Iisalmesta. Opinnäytetyönäni toteutan Kuopion Seudun Päihdepalvelusäätiön integroidulle kuntoutukselle palvelukansion, jossa esitellään Kuopion seudun päihdepalveluja tarjoavia toimijoita. Kansion on tarkoitus tulla sekä työntekijöiden että asiakkaiden käyttöön.

Tutkimus toteutetaan teemahaastatteluna haastatellen työntekijöitä yksitellen. Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää, kuinka kuntoutuksen työntekijät ovat käyttäneet kansiota omassa työssään, millaisia parannusehdotuksia heillä on kansion liittyen sekä onko kansion helpottanut palveluohjausta heidän työssään. Tutkimuksen ja haastattelujen tavoitteena on tuottaa työntekijöitä palveleva apuväline heidän työhönsä palautteen avulla.

Haastattelut on tarkoitus tehdä kesällä 2012 ennen työntekijöiden kesälomia. Haastattelut toteutetaan integroidun kuntoutuksen tiloissa työntekijöille sopivana aikana. Haastattelun tutkimukset esitellään opinnäytetyössä osana kansion tuotteistamisraporttia. Haastateltavien henkilöllisyys ei tule tutkimuksen eri vaiheiden aikana tai tuloksissa esille.

Opinnäytetyöni ohjaajana toimii lehtori Petteri Hartikainen.

Kaisa Hyttinen
kaisa.a.hyttinen@savonia.fi
050 3440 694

Petteri Hartikainen
petteri.hartikainen@savonia.fi
044 7856 651

10.4.2012

Allekirjoitukset

Iisalmi 10.4.2012

Paikka ja päivämäärä

Tutkimuksen tekijä/tekijät

Oppilaitoksen edustaja/yhteyshenkilö

PÄÄTÖS Tutkimuslupa myönnetään

Yhteyshenkilö: _____

 Tutkimuslupaa ei myönnetä

Perustelut:

_____
_____
_____

Tutkimuksen valmistuttua tekijät toimittavat tutkimuksen yhteyshenkilölle

 tiivistelmän (suomeksi / englanniksi) tutkimusraportin tai/ja esittelevät tutkimuksensa suullisesti

Kuopio 16.4.2012

Paikka ja päivämäärä

Esko Bläfield

Allekirjoitus (Nimi ja virka-asema)

toimintajohtaja

